

Konstruksjoner med tallord i russisk **- et overkommelig problem i norsk skole**

RUS-3950

Liudmila Dvoynikova

*Mastergradsoppgave i russisk - integrert 10 sp PPU
Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning
Universitetet i Tromsø
Våren 2013*

Forord

Denne oppgaven hadde ikke blitt til uten mine veiledere, informanter, deres lærere og min familie.

Jeg vil spesielt takke min veileder Tore Nettet for all den hjelpen og støtten jeg har fått, for alle de gode og konstruktive tilbakemeldingene, for våre skype-møter og oppmuntring gjennom den lange og til tider slitsomme skriveprosessen.

Takk til min andre veileder Annelise Brox Larsen for tilbakemeldinger til den didaktiske delen.

Takk til mine informanter og deres lærere som stilte opp og brukte sin tid på min undersøkelse.

Jeg vil også takke min kjære Stig for forståelse og hjelp med oppgaven. Sist men ikke minst barna mine Pål og Nikoline for deres oppmuntrende smil.

Mai 2013,

Liudmila Dvoynikova

Kapitteloversikt

Kapittel 1 - Tema, framgangsmåte og hypotese

1.1	Masteroppgavens tema.....	1
1.2	Bakgrunn for temavalg.....	1
1.3	Valg av framgangsmåte	2
1.4	Hypotese og forventet resultat	4

Kapittel 2 - Bakgrunnsteori for tallord i russisk

2.1	Beskrivelse av regler.....	6
2.1.1	Bøyning og skrivemåte	6
2.1.2	Betoning.....	8
2.2	Grunntallenes syntaks	8
2.3	Sammenligning med norsk.....	11

Kapittel 3 - Empirisk undersøkelse og analyse av studenter

3.1	Innledning	15
3.2	Bestemmelse av generelt kompetansenivå.....	16
3.2.1	И etter <i>z, k, x, ж, ц, ш, щ</i>	16
3.2.2	Bruken av bløtt tegn.....	17
3.2.3	О, я og е i trykksvak posisjon.....	19
3.2.4	Bruken av bokstaven <i>ы</i>	20
3.2.5	Feiloversatte ord.....	21
3.2.6	Bøyning av ord.....	23
3.2.7	Oppsummerende nivåbestemmelse.....	26
3.3	Relevante feil	27
3.3.1	Skrivemåte	28
3.3.2	Skrivemåte av tallordene én og to.....	30
3.3.3	Substantiv etter tallord	31
3.3.3.1	Substantiv etter 'én'	31
3.3.3.2	Substantiv etter 'to', 'tre' og 'fire'.....	32
3.3.3.3	Substantiv etter 'fem'.....	33
3.3.4	Adjektiv etter tallord.....	34
3.3.4.1	Adjektiv etter 'én'	35

3.3.4.2	Adjektiv etter 'to' og oppover	36
3.4	Test 2 (setninger)	38
3.5	Kvantitativ oversikt over feilene og konklusjon	39

Kapittel 4 - Empirisk undersøkelse og analyse av elever

4.1.	Innledning	43
4.2	Pilottest	43
4.2.1	Bestemmelse av generelt kompetansenivå.....	44
4.2.1.1	<i>Ы</i> istedenfor <i>у</i> etter <i>з, κ, х, ж, ц, ш, щ</i>	44
4.2.1.2	«bruken av bløtt tegn - <i>ь</i> »	45
4.2.1.3	« <i>о, я</i> og <i>е</i> i trykksvak posisjon»	46
4.2.1.4	«bruken av bokstaven <i>ы</i> »	46
4.2.1.5	Feil oversettelse	48
4.2.1.6	Feil bøyning	48
4.2.1.7	Oppsummerende nivåbestemmelse.....	50
4.2.2	Relevante feil	51
4.2.2.1	Skrivemåte	51
4.2.2.2	Skrivemåte av tallordene én og to.....	52
4.2.2.3	Substantiv etter tallord	52
4.2.2.3.1	Substantiv etter tallordet 'én'	52
4.2.2.3.2	Substantiv etter tallordene 'to', 'tre' og 'fire'	53
4.2.2.3.3	Substantiv etter tallordene 'fem' og oppover	54
4.2.2.4	Adjektiv etter tallord	56
4.2.2.4.1	Adjektiv etter tallordet 'én'.....	56
4.2.2.4.2	Adjektiv etter tallordet 'to' og oppover	57
4.2.2.5	Kvantitativ oversikt over «relevante» feil og konklusjon.....	58
4.3	Elevundersøkelse (hovedtest)	60
4.3.1	Bestemmelse av generelt kompetansenivå.....	60
4.3.1.1	<i>у</i> etter <i>з, κ, х, ж, ц, ш, щ</i>	61
4.3.1.2	Bruken av bløtt tegn.....	62
4.3.1.3	<i>о, я</i> og <i>е</i> i trykksvak posisjon.....	63
4.3.1.4	Bruken av bokstaven <i>ы</i>	65
4.3.1.5	Feiloversatte ord	67
4.3.1.6	Bøyning av ord.....	68

4.3.1.7	Oppsummerende nivåbestemmelse.....	72
4.3.2	Relevante feil	73
4.3.2.1	Tallordenes skrivemåte	73
4.3.2.2	Skrivemåte av tallordene én og to.....	76
4.3.2.3	Substantiv etter tallord	77
4.3.2.3.1	Substantiv etter 'én'	77
4.3.2.3.2	Substantiv etter 'to', 'tre' og 'fire'	78
4.3.2.3.3	Substantiv etter 'fem' og oppove.....	79
4.3.2.4	Adjektiv etter tallord	80
4.3.2.4.1	Adjektiv etter 'én'	80
4.3.2.4.2	Adjektiv etter 'to' og oppover	81
4.3.3	Test 2 (setninger)	83
4.3.4	Kvantitativ oversikt over ”relevante” feil	85
4.4	Konklusjon til elevundersøkelsen	89

Kapittel 5 - Konklusjon og fagdidaktiske implikasjoner

5.1	Konklusjon og fagdidaktiske implikasjoner	91
-----	---	----

Litteraturliste	95
------------------------------	----

Vedlegg	96
----------------------	----

Ø 1

Tema, framgangsmåte og hypotese

1.1 Masteroppgavens tema

Denne masteroppgaven bygger på en empirisk undersøkelse gjort blant norske og norsktalende (ikke-russiske) elever og studenter som studerte russisk når undersøkelsen fant sted. Med denne oppgaven vil jeg vise hvordan elever og studenter håndterer temaet "Tallord i russisk". Jeg vil ikke se på bøyningen av selve tallene, men konsentrerer meg i stedet om ordene som står i syntaktiske forbindelser med tallene. Slike konstruksjoner representerer en stor utfordring for den som skal lære russisk. Derfor vil jeg forsøke å finne ut hvor vanskelig dette temaet er og hvorfor, og hva jeg som lærer kan gjøre for å hjelpe elever til å mestre russiske tallord bedre.

1.2 Bakgrunn for temavalg

Som matematikklærer ser jeg viktigheten av å kunne operere med tall. Tall møter vi overalt i hverdagen: om man skal handle, lese sin lønsslipp eller lage middag, så må man forstå hvordan man bruker forskjellige tall. I utdanningsdirektoratets læreplan for matematikk som fellesfag i norsk grunn- og videregående skole angis *formålet* med matematikk som skolefag, og her er et utvalg av momenter¹ som godt beskriver matematikkens viktige rolle i enhver samfunnsdeltakers liv:

- *"Matematikk er ein del av den globale kulturarven vår. Mennesket har til alle tider brukt og utvikla matematikk for å utforske universet, for å systematisere erfaringar og for å beskrive og forstå samanhengar i naturen og i samfunnet."*
- *"Faget grip inn i mange vitale samfunnsområde, som medisin, økonomi, teknologi, kommunikasjon, energiforvaltning og byggjeverksemd. Solid kompetanse i matematikk er dermed ein føresetnad for utvikling av samfunnet. Eit aktivt demokrati treng borgarar som kan setje seg inn i, forstå og kritisk vurdere kvantitativ informasjon, statistiske analysar og økonomiske prognosar. På den måten er matematisk kompetanse nødvendig for å forstå og kunne påverke prosessar i samfunnet."*
- *"Kompetanse i matematikk er ein viktig reiskap for den einskilde, og faget kan leggje grunnlag for å ta vidare utdanning og for deltaking i yrkesliv og fritidsaktivitetar. Matematikk ligg til grunn for viktige delar av kulturhistoria vår og for utviklinga av"*

¹ <http://www.udir.no/kl06/MAT1-03/Hele/Formaal/> sist sett 03.11.2012

logisk tenking. På den måten spelar faget ei sentral rolle i den allmenne danninga ved å påverke identitet, tenkjemåte og sjølvforståing."

Som lærer i fremmedspråk ser jeg hvor stor betydning tallord har i et språk. Skal man, for eksempel, fortelle så enkle ting som alderen eller adressen sin, trenger man tall. Her bør man nok kunne telle til minst hundre hvis man skal kunne kommunisere brukbart på det språket man lærer. I utdanningsdirektoratets læreplan for fremmedspråk i grunn- og videregående skole er en av de grunnleggende ferdigheter i et fremmedspråk nettopp det å kunne regne:

*"Å kunne regne i fremmedspråk er en forutsetning for å forstå og bruke fremmedspråket i forbindelse med kvantifisering, beregninger, målinger og grafiske framstillinger i hverdagslige sammenhenger."*²

Jeg ble nysgjerrig på å finne ut hvordan norske elever som lærer seg russisk behersker denne delen av de grunnleggende ferdighetene. I denne oppgaven fokuserer jeg derfor på konstruksjoner med tallord i russisk.

1.3 Valg av framgangsmåte

Da jeg begynte å jobbe med denne oppgaven, kunne jeg ikke finne tidligere forskningsarbeider som hadde samme problemstillinger som jeg var interessert i. Med utgangspunkt i noen av mine antakelser valgte jeg selv å foreta en empirisk undersøkelse hos elever som hadde russisk som valgfag på videregående skoler og hos studenter på universitet i Tromsø, slik at jeg fikk noen data som jeg kunne analysere og forhåpentligvis trekke noen nyttige slutninger ut i fra.

I den empiriske undersøkelsen deltok elever som hadde hatt russisk i minst ett år, da bøyning og bruk av tallord er noe man ikke lærer i begynnelsen av russiskopplæringen. På videregående skole testet jeg elever som hadde russisk som fremmedspråk både på nivå I og nivå II. Elever som begynner med russisk på ungdomsskolen har russisk språk som fremmedspråk fellesfag nivå I, og når de fortsetter med samme språket på videregående skole får de fremmedspråk fellesfag nivå II bygget på nivå I³. Det er altså slik at de elevene som velger russisk språk på ungdomsskolen og fortsetter med det på videregående skole, lærer russisk i fem år. Elever som velger russisk som fremmedspråk først på videregående, får russisk språk

² Se grunnleggende ferdigheter for fremmedspråk på www.udir.no

³ Se "Forskrift til opplæringsloven" §1-10.

som fremmedspråk fellesfag nivå 1³. Dermed lærer de elevene, som velger russisk som fremmedspråk på videregående, russisk i tre år. I undersøkelsen min deltok både de elevene som hadde russisk både på ungdomsskolen og videregående, og de som hadde russisk kun på videregående skole. I denne oppgaven vil jeg ikke diskutere forskjellen på elevenes prestasjoner. Her tar jeg ikke opp temaet om hvor flinkere elever er som har hatt russisk på ungdomsskolen i forhold til elever som tar russisk kun på videregående skole.

I tillegg til elever på videregående skole valgte jeg å spørre studenter på Universitetet i Tromsø. Det gjorde jeg fordi det er få skoler i Norge som har russisk som fremmedspråk, og fordi det ikke er så mange elever som velger russisk som fremmedspråk på de skolene som tilbyr russisk. Med kun elever fra videregående skole ville det blitt alt for få informanter for undersøkelsen min. Derfor ble elevundersøkelsen utvidet til også å omfatte studenter. Til sammen testet jeg 21 elever og 13 studenter.

Den empiriske undersøkelsen er todelt hvor første del tar for seg det generelle kompetansenivået til elevene og studentene, mens den andre del behandler tallordkompetansen. Den første delen vil vise meg det generelle nivået til elevene/studentene, noe som kan hjelpe meg å danne et bilde av elev- og studentgruppene som ble testet. Hvis en gruppe viser et dårlig generelt kompetansenivå, vil jeg ikke forvente å få gode resultater i den andre delen heller. Hvis man sliter med det enkle, kan man ikke forvente å få til mer avanserte ting.

Først gjennomførte jeg en pilottest på elever på en videregående skole. Denne testen inneholdt to deler. I den ene (se vedlegg) stilte jeg elevene spørsmål om deres interesse for russisk, foresattes yrke og deres tilknytting til russisk. Jeg ville sjekke om deres sosiale bakgrunn spilte noen rolle for elevenes fremgang i russisk. I ettertid skjønte jeg at delen ville ta fokuset vekk fra det jeg egentlig hadde tenkt å skrive om, og tok derfor bort den delen fra testen. Jeg forandret i tillegg den andre delen av pilotundersøkelsen som er blitt den første delen i den virkelige undersøkelsen. Jeg erstattet fraser med ordet 'vindu' med ordet 'ord'. Det gjorde jeg fordi ordet 'vindu' får en såkalt flyktig vokal når det bøyes blant annet i genitiv flertall etter tallordet fem og oppover. Da får ordet 'vindu' en annen form enn det hovedregelen sier. Dette kunne ta fokuset bort fra det undersøkelsen egentlig skulle teste. Pilottesten som inneholdt to deler, sosial bakgrunn og grammatisk kompetanse, ble til to deler med grammatikk. I den første delen skulle studentene/elevne oversette noen ord og fraser

fra norsk til russisk, og i den andre delen skulle de sette adjektiv og substantiv etter tallord i riktig kasus og numerus. Jeg brukte den andre delen i pilottesten og den første delen i testen (den som ble gjort om) både til å sjekke det generelle kompetansenivået til elevene og studentene og til å undersøke deres kompetanse når det gjelder konstruksjoner med tallord.

1.4 Hypotese og forventet resultat

Når man lærer et nytt språk, sammenligner man ofte fremmedspråket med morsmålet. Både russisk og norsk tilhører den indoeuropeiske språkfamilien, men de tilhører to forskjellige undergrupper. Russisk hører til den slaviske og norsk til den germanske undergruppen, hvilket innebærer at russisk og norsk har ulike strukturer for grammatikk. En av grunnene til at læring av russisk er en stor utfordring for norske skoleelever og studenter, er det at russisk har mange flere kasus (grammatisk kategori) enn norsk. Norrønt hadde et kasussystem som ligner på det russiske, men i moderne norsk har vi i tillegg til genitiv og et forvitrende⁴ skille mellom nominativ og akkusativ ("han" vs. "ham"), kun rester av gamle kasusuttrykk igjen (jf. uttrykk som *til bords*, *til sjøs* og *av gårde*). Et av kompetansemålene for fremmedspråk på nivå I er at eleven skal «undersøke likheter og ulikheter mellom morsmålet og det nye språket og utnytte dette i egen språklæring».⁵ Med andre ord skal elever kunne se forskjeller og likheter mellom russisk og norsk grammatikk, noe som naturlig nok byr på problemer for mange skoleelever og studenter. Her er nok bøyning av tallord og ord som står etter tallord et av de mer vanskelige temaene i russisk, og etter min mening (som begrunnet i kapittel 1.2) et viktig tema når man lærer et nytt språk. Etter min erfaring fra både videregående skole og universitetet brukes det relativt lite tid på tallord i russisk-undervisningen, noe som får meg til å tro at elevene ikke behersker dette temaet særlig godt. Jeg antar at det største problemet vil ligge i bøyningen av ord som står etter tallord fordi norsk ikke har de samme reglene som russisk (se kapittel 2.2).

Alt i alt, min hypotese som jeg vil undersøke i masteroppgaven er at elever har problemer med bøyning av ord som står etter tallord. Og basert på mine erfaringer

⁴ I dagens norsk er det ikke lenger en selvfølge å bruke «ham», «henne» og «dem» som akkusativform av nominativformen «han», «hun» og «de».

⁵ Utdanningsdirektoratets læreplan for fremmedspråk i grunn- og videregående skole (se www.udir.no).

med russisk undervisning forventer jeg at hypotesen blir styrket. Men på grunn av få informanter kan ikke undersøkelsen min gi endelige svar på de spørsmålene jeg diskuterer i forbindelse med hypotesen. De tentative konklusjonene jeg kommer frem til, vil måtte testes mot større grupper av informanter i framtiden. Men uansett gir undersøkelsen min en pekepinn for lærere om hvorfor det er viktig å fokusere på tall i et fremmedspråk.

2

Bakgrunnsteori for tallord i russisk

2.1 Beskrivelse av regler

Når en norsk skoleelev eller student skal gi seg i kast med russiske tallord, er det mange utfordringer som venter han eller henne. I dette kapitlet skal jeg kort beskrive de viktigste reglene og forklare hvorfor de er vanskelige sett med norske øyne. Jeg tar utgangspunkt i Mathiassens grammatikk (1996), siden dette er den største russiske grammatikken som er skrevet på norsk. Jeg skal fokusere på grunntallene, og diskutere deres bøyning, aksentuering og syntaktiske egenskaper. De russiske setningene jeg bruker som eksempler i dette kapitlet, er hentet fra det russiske nasjonalkorpuset som er tilgjengelig på www.ruscorpora.ru.

2.1.1 Bøyning og skrivemåte

En som ikke har vært borti russisk, og som har liten erfaring med fremmedspråk, kunne tenke seg at alt man trenger for å beherske russiske tallord, er å lære seg hvordan de russiske tallordene skrives og uttales. En elev eller student med dette utgangspunktet ville fort bli skuffet, for han eller hun ville raskt oppdage at tallordene på russisk bøyes i kasus, og at det er ganske kompliserte regler for bøyningen og bruken av tallordene i setninger. Det er heller ikke slik at alle tallordene oppfører seg på samme måte. La meg begynne med *один* 'én'. En særegenhet ved dette tallet er at det ikke bare bøyes i kasus, men også i genus (kjønn) og numerus (tall).

Один finnes i hankjønn (*один*), hunkjønn (*одна*), intetkjønn (*одно*) og i pluralis (*одни*). Flertallsform av *один* brukes med de substantiv som kun finnes i flertallsform, for eksempel: *одни ножницы* 'ei saks'. Flertallsformen forekommer også sammen med "vanlige" substantiv, og får da betydningen "enkelte", for eksempel: *одни студенты* "enkelte studenter". *Один* har følgende bøyning:

	hankjønn	hunkjønn	intetkjønn	flertall
nominativ	один	одна	одно	одни
akkusativ	один/одного	одну	одно	одни
genitiv	одного	одной	одного	одни
dativ	одному	одной	одному	одним
instrumentalis	одним	одной	одним	одними
lokativ	одном	одной	одном	одних

Два 'to' skiller seg også ut fra de andre tallene på den måten at det bøyes i genus. *Два* finnes i maskulinum/nøytrum (*два*) og femininum (*две*).

I *два*, *две*, *три* 'tre' og *четыре* 'fire' kan akkusativ ha samme form som nominativ/genitiv avhengig av om etterfølgende substantiv er animatum eller inanimatum.

Alle tall mellom *пять* 'fem' og *двадцать* 'tjue' og *тридцать* 'tretti' bøyes på samme måte som entallsformene av hunkjønns substantivene i 3. deklinasjon. I akkusativ bøyes tallordene på samme måte som i nominativ i hunkjønn. Selv om tallordene i *пять*-gruppen bøyes som entallsformer av hunkjønns substantiv, er det imidlertid en forskjell i trykkplasseringen. Substantiv som *любовь* 'kjærlighet' har aldri trykk på endelsen i instrumentalis (*любовью*), men tallord som *пять* har det (*пятью*).

nominativ	пять	двадцать
akkusativ	пяти	двадцати
genitiv	пяти	двадцати
dativ	пяти	двадцати
instrumentalis	пятью	двадцатью
lokativ	пяти	двадцати

Девяносто 'nitti' og *сто* 'hundre' bøyes på samme måte som *сорок* 'førti' hvor akkusativ får samme form som nominativ.

nominativ	сорок	сто
akkusativ	сорок	сто
genitiv	сорока	ста
dativ	сорока	ста
instrumentalis	сорока	ста
lokativ	сорока	ста

Шестьдесят 'seksti', *семьдесят* 'sytti' og *восемьдесят* 'åtti' bøyes på samme måte som *пятьдесят* 'femti'. Første og andre ledd bøyes som *пять*. Akkusativ får nominativformen.

nominativ	пятьдесят	семьдесят
akkusativ	пятьдесят	семьдесят
genitiv	пятидесяти	семидесяти
dativ	пятидесяти	семидесяти
instrumentalis	пятьюдесятью	семьюдесятью
lokativ	пятидесяти	семидесяти

Tallordenes skrivemåte er en utfordring når man lærer russisk. Spesielt gjelder dette bokstaven *ь*, *мягкий знак*, («bløtt tegn»). I følge Nordenstam (2011:1) har ikke bokstaven noen lydverdi, men påvirker uttalen av de lydene som står før og etter det

bløte tegnet. Når bokstaven *ь* står etter en konsonant, skal konsonanten uttales bløtt. Når det bløte tegnet står mellom en konsonant og en av vokalene *я, ё, ю, е* og *и*, skal konsonanten uttales bløtt samtidig med at vokalen skal uttales med j-lyd. En viktig regel er at det ikke er mer enn ett bløtt tegn i tallord som står i nominativ. Tallordene fra *одиннадцать* 'elleve' og *девятнадцать* 'nitten' skrives uten bløtt tegn i midten, men alle hele tall fra *пятьдесят* 'femti' til *восемьдесят* 'åtti' har et bløtt tegn i midten.

2.1.2 Betoning

Russisk har fritt og bevegelig trykk. Det betyr at man ikke kan forutsi nøyaktig på hvilken stavelse trykket faller, og at de ulike bøyingsformene av et ord kan ha trykk på ulike stavelser. Dette gjelder også tallord.

Trykket i tallet 1 faller på endelsen, bortsett fra i grunnformen *один*, som ikke har noen endelse. Tallene fra 2 til 4 har trykk på stammen i nominativ, ellers på endelsen. Tallordene fra 5 til 9, 20 (*двадцать*), 30 (*тридцать*) og 40 (*сорок*) er ikke endelsesbetont i nominativ. 50 (*пятьдесят*) og 60 (*шестьдесят*) har trykk på siste stavelse i stammen i nominativ og akkusativ, mens i oblike kasus har de trykk på siste stavelse i første ledd og på andre ledds siste stavelse. For eksempel: 50 i dativ – *пятидесяти* og 60 i instrumentalis - *шестьюдесятью*. På samme måte betones 70 (*семьдесят*) og 80 (*восемьдесят*) i oblike kasus, men i nominativ og akkusativ har de trykket på første stavelse: *семьдесят* og *восемьдесят*. 90 (*девяносто*) har trykk i oblike kasus på samme stavelse som i nominativ og akkusativ: *девяносто*. Under bøyning har tallene fra 11 (*одиннадцать*) til 19 (*девятнадцать*) samme trykksterke stavelse som i nominativ og akkusativ. For eksempel, *одиннадцать* i instrumentalis har trykk på den sammen stavelen som i nominativ - *одиннадцатью*.

2.2 Grunntallenes syntaks

Det er forskjell på substantivisk og adjektivisk syntaks. Substantivisk syntaks har vi når tallordet "styrer" en bestemt kasus av substantiv (og eventuelt ledsagende adjektiv/partisipp). I eksemplet nedenfor er det tallordet *две* som krever at substantivet *неделя* 'uke' skal stå i genitiv entall. Som nevnt tidligere (se kapittel 2.1.1) bøyes tallordet 'to' i genus. Det er substantivet tallordet 'to' står til, som bestemmer hvilket kjønn tallordet *два* skal få. I dette tilfelle er det substantivet *неделя* som er et hunkjønnssubstantiv, og tallordet *два* får derfor hunkjønnnsformen *две*.

- 1) *За две недели прошло двенадцать концертов, там же отметили сорокалетие Спивакова.*⁶

‘På to uker ble det gitt **to konserter**, også der feiret de 40-års dagen til Spivakov.’

Adjektivisk syntaks innebærer at tallordet oppfører seg syntaktisk som et adjektiv, dvs. at tallordet følger det substantiv det står til med hensyn til kasus. I eksempel 2 ser vi at tallordet *сорок* følger substantivet *год* som står i dativ, og blir derfor også blir bøyd i dativ.

- 2) *Ближе к сорока годам делать этот трюк Володе стало тяжело.*⁷

‘Da Volodja nærmet seg **førti år**, ble det tynge for ham å utføre dette trikset.’

Alle grunntall med unntak av *один* har substantivisk syntaks i nominativ. *Один* har adjektivisk syntaks i alle kasus. “Ikke-levende” ord i akkusativ hankjønn får nominativformet akkusativ, mens “levende” ord (animata) får genitivformet akkusativ. I eksempel 3 ser vi at både tallordet ‘én’ og substantivet ‘vei’ får samme kasusform som nominativ.

- 3) *Я вижу лишь один путь к нравственному совершенству, — продолжал Рэбле.*⁸

‘Jeg ser kun **en vei** til moralsk fullkommenhet – fortsatte Rable.’

I eksempel 4 får tallordet ‘én’ og substantivet ‘gutt’ derimot genitivformet akkusativ, siden det er snakk om et levende vesen.

- 4) *Я сам видел одного мальчика — он прибился к французскому госпиталю.*⁹

‘Jeg så **en gutt** selv – han sluttet seg til det franske sykehuset.’

Tusen, million, milliard har substantivisk syntaks i alle kasus (jeg er i denne oppgaven ikke interessert i tall over hundre, men nevner dette for ordens skyld). Alle andre grunntall bortsett fra 1000 og oppover har substantivisk syntaks i nominativ, men adjektivisk syntaks i oblike kasus. I eksemplet nedenfor står tallordet ‘trettiåtte’ i nominativ og har derfor substantivisk syntaks, noe som fører til at substantivet ‘utmerkelse’ bøyes i genitiv flertall.

⁶ Сати Спивакова. Не всё (2002)

⁷ И. Э. Кио. Иллюзии без иллюзий (1995-1999)]

⁸ С. В. Логинов. Драгоценнее многих (медицинские хроники) // «Наука и жизнь», 2007

⁹ Михаил Шишкин. Письмовник (2009) // «Знамя», 2010

- 5) *Партизану Отечественной войны первой степени — тридцать восемь знаков, второй степени — шестьдесят.*¹⁰

‘Til første rangs partisan av andre verdens krig – **tretti åtte utmerkelse**r, til andre rangs partisan – seksti tegn.’

I eksempel 6 er det ordet ‘kilometer’ som styrer hvilken kasus tallordet ‘seksti’ skal stå i.

- 6) *Ближайший населённый пункт в **шестидесяти километрах**.*¹¹

‘Den nærmeste landsbyen ligger **seksti kilometer** unna.’

Når tallordene *два*, *три* og *четыре* står i nominativ, står substantivet i genitiv entall og adjektivet i genitiv flertall.

Det at tallordene 2, 3 og 4 etterfølges av substantiv i genitiv entall kommer fra den tiden da russisk hadde numerusen dualis (total) i tillegg til singularis (entall) og pluralis (flertall). Både tallordet ‘to’ og substantivet hadde samme endelse *-a*. Etter hvert fikk også substantivene etter 3 og 4 samme form som de etter 2.

I oblike kasus står både substantivet og adjektivet i samme kasus som tallordet. “Levende” ord i akkusativ får genitivformet akkusativ og har adjektivisk syntaks. Vi kan se det i eksemplet nedenfor.

- 7) *Видишь **двух парней** в первом ряду?*¹²

‘Ser du to gutter på første rad?’

Når det gjelder dyr, er det mulig å bruke både nominativformet og genitivformet akkusativ. I følge Mathiassen (2009: 173) brukes nominativformet akkusativ mest i jakt- og fiskesjargong. Jeg har ikke funnet noen eksempler med nominativformet akkusativ i slike setninger i det russiske nasjonalkorpuset, og jeg konkluderer derfor med at dette er et marginalt fenomen i moderne russisk.

Når vi snakker om dyr i forbindelse med tallene 2, 3 og 4, er det bedre å bruke genitivformet akkusativ.

- 8) *Рассказал про охоту, на которой он в одно утро **двух оленей** убил.*¹³

¹⁰ Василь Быков. Болото (2001)]

¹¹ И. Э. Кио. Иллюзии без иллюзий (1995-1999)

¹² Дмитрий Соколов-Митрич. Это не песня. Это оружие (2002) // «Известия», 2002.02.19

¹³ Л. Н. Толстой. Казаки (1863)

‘Han fortalte om jakten, der han en morgen drepte **to rein**.’

Både animata og inanimata står vanligvis i nominativformet akkusativ etter sammensatte tall med 2-4 som siste siffer.

9) - *Это же позор нашей милиции, если три человека способны избить двадцать два милиционера!*¹⁴

‘- Dette er skam for vårt politi, hvis tre mennesker klarer å slå i hjel tjueto politimenn!’

Syntaksen retter seg etter siste siffer ved sammensatte tall. Det er det siste sifferet ved sammensatte tall som styrer hvilken form substantivet skal stå i.

10) - *Двадцать два заграничных костюма хранил у себя этот диверсант!*¹⁵

‘Tjueto utenlandske uniformer lagret denne sabotøren hos seg.’

I eksempel 10 ser vi at substantivet står i genitiv entall på grunn av siste siffer som er ‘to’. Hadde det bare stått ‘tjueto’ ute ‘to’ etterpå, ville man måtte bruke genitiv flertall av det etterfølgende substantivet.

2.3 Sammenligning med norsk

Som på russisk deles tallordene i norsk i grunntall og ordenstall. Siden ordenstall ikke er med i min undersøkelse, vil jeg kun skrive om grunntall. Grunntallene viser til et bestemt antall. Tallordene kan både stå til substantiv og alene. Når tallordet står alene, sier man at det brukes substantivisk:

1) De fikk **fem barn**, **fire jenter** og **en gutt**.¹⁶

2) Da søknadsfristen gikk ut i høst, var det kun **fire søkere** til jobben.¹⁷

3) **Fire** fengslet for millionran.¹⁸

I motsetning til russisk språk bøyer man vanligvis ikke tallord i norsk. Det er kun det første tallet av grunntallene som blir bøyd etter kjønn: *én, ei* og *ett*:

4) Forrige gang tok det nesten **ei uke**.¹⁹

5) Ytelsen er FEMTI TUSEN på **èn måned**!²⁰

¹⁴ коллективный. Сила и правда // «Русский репортер», № 45 (173), 18 ноября 2010, 2010

¹⁵ Бахыт Кенжеев. Из Книги счастья (2007) // «Новый Мир», 2008

¹⁶ Aftenposten 22.08.2010

¹⁷ Aftenposten 21.12.2011

¹⁸ Aftenposten 29.04.2003

¹⁹ Aftenposten 22.02.2011

- 6) **Ett år** senere blir den 27-årige moren pågrepet og siktet for drap.²¹

Hundre og tusen skal ha flertallsendelser når de brukes substantivisk:

- 7) Hvirvelstorm og flom krever **hundrer av** menneskeliv i Japan.²²

Norsk har ikke kasus og det oppstår dermed ikke problemer med bøyning eller kongruens (adjektivisk/substantivisk syntaks) ved tallord i norsk.

Til slutt vil jeg oppsummere dette delkapitlet ved å beskrive forskjellene mellom russiske og norske tallordkonstruksjoner.

I norsk står substantivet i flertall etter tallord større enn 1²³, mens i russisk får de entall også etter 2, 3, og 4.

- 8) *Здесь возможны два варианта.*²⁴

‘Her er det mulig **to varianter**.’

Som vi ser i eksemplet, står ordet ‘variant’ i genitiv entall etter tallordet ‘to’ i den russiske setningen, mens i den norske står det samme ordet i flertall. For de aller fleste russiske substantiver er genitiv entallsformen forskjellig fra flertallsformen. Et unntak er substantiv i 2. deklinasjon. For eksempel er ordet ‘minutt’ på russisk entall genitiv *минуты*, som er akkurat den samme formen vi finner i nominativ flertall, nemlig *минуты*. Etter tallordene 2, 3 og 4 kan vi derfor ikke uten videre fastslå om substantivet står i genitiv entall eller flertall, siden *минуты* i *две минуты* kan tolkes som både genitiv entall og nominativ flertall.

Den neste forskjellen er kasusbøyning. I russisk står ikke tallord og adjektiv/substantiv alltid i samme kasus. Når tallordene ‘to’, ‘tre’ og ‘fire’ står i nominativ, står substantiv etter dem i genitiv entall og adjektiv i genitiv flertall. Norsk har ikke kasusbøyning (se kapittel 1.4), så derfor kan ikke substantiv/adjektiv etter tallordene 1, 2 og 3 stå i noen annen «kasus» enn tallordene.

- 9) *Иногда в результате призы получают три разных футболиста.*²⁵

‘Av og til får tre **forskjellige fotballspillere** premie til slutt.’

²⁰ Aftenposten 12.12.2012

²¹ Aftenposten 17.12.2012

²² Aftenposten 21.10.1938

²³ Intetkjønnssubstantiv som har kun én vokal i seg har samme formen i flertall som i entall. For eksempel, et hus – flere hus.

²⁴ Елена Семенова. Олигарх без галстука (2003) // «Аргументы и факты», 2003.01.29

²⁵ Денис Быстров. Роналдо продолжает собирать титулы (2002) // «Известия», 2002.12.17

Eksemplet overfor viser oss at i den russiske setningen står ordet ‘fotballspiller’ i genitiv entall, mens det samme ordet står i flertall i den norske oversettelsen. Adjektivet ‘forskjellig’ får genitiv flertall i den russiske setningen, og også i den norske setningen står det samme adjektivet i flertall.

Den siste forskjellen er at i norsk er det ikke noe stort poeng å avgjøre om tallord eller substantiv er overledd i frasen, mens i russisk er dette av største betydning. Hvis tallordet er overledd i frasen, «styrer» det hvilken kasus og numerus ordet etter skal stå i.

10) *Остальные **пятнадцать человек** будут отправлены на укрепление.*²⁶

‘Resterende **femten mennesker** blir sendt til styrken.’

I denne setningen bestemmer tallordet ‘femten’ hvilken numerus ordet ‘mennesker’ skal stå i. Hvis det hadde stått 3 eller 4 istedenfor 15 foran ‘mennesker’, ville substantivet stått i genitiv entall i stedet for flertall. I norsk spiller det ingen rolle. Hvis overleddet i en russisk frase er et substantiv, bestemmer det hvilken kasus tallordet skal stå i, som vi kan se i følgende setning.

11) *Я хорошо все видел — сидел в **тридцати сантиметрах** за его спиной.*²⁷

‘Jeg så godt alt – jeg satt tretti centimeter unna ryggen hans.’

Ordet ‘centimeter’ bestemmer i denne setningen at tallordet ‘tretti’ skal stå i lokativ. At ‘centimeter’ står i lokativ, er igjen bestemt av preposisjonen *в* ‘i’.

Som man ser, er ikke russisk grammatikk for tallord sammenlignet med norsk det letteste temaet man kan tenke seg. Russisk har flere regler for tallord enn norsk, og noen av reglene kan være i strid med den intuitive forståelsen vår, slik som regelen etter tallordene 2, 3 og 4²⁸. Tallordene 2, 3 og 4 er tall som viser til flertall, men substantivene som står etter dem skal bøyes i genitiv entall. Dette er vanskelig å skjønne. Jeg har forståelse for elever som synes at temaet «tallord i russisk» er

²⁶ Двоецентрие в Кремле (2003) // «Газета», 2003.06.25

²⁷ Юрий Башмет. Вокзал мечты (2003)

²⁸ Se tidligere i kapitlet

vanskelig. Det er så mye man skal huske på når man skal bruke tallord i muntlig eller skriftlig russisk. Man skal tenke på om tallordet man bruker, er større enn 1, om det er 2, 3 eller 4, eller om det er høyere enn 4, for dette avgjør om ordene som skal stå etter, skal bøyes enten i entall eller flertall. Ikke nok med det. Man skal kunne bøye i kasus også. Selv om selve tallordene står i nominativ og ikke trenger å bøyes, skal man bøye ordene som står etter dem.

Disse utfordringene som elever og studenter står overfor, skaper også utfordringer for læreren, og det er derfor all mulig grunn til å skaffe mer kunnskap om hvordan elever og studenter lærer tallordkonstruksjoner.

I neste kapittel skal jeg skrive om den empiriske undersøkelsen jeg gjennomførte hos 2. års studenter ved Universitetet i Tromsø. Jeg skal først finne feil de hadde gjort i testene mine, så skal jeg dele dem i forskjellige grupper og til slutt analysere feilene. Feilene skal jeg analysere både kvalitativt og kvantitativt.

3

Empirisk undersøkelse og analyse av studenter

3.1 Innledning

Jeg gjennomførte en empirisk undersøkelse hos 2. års studenter ved Universitetet i Tromsø. Studentene hadde studert russisk i 1,5 år på det tidspunktet undersøkelsen fant sted. Studietilbudet er bygget opp på følgende måte: det første semesteret tar studenter som ikke har hatt russisk på videregående eller grunnleggende russisk-kunnskaper, innføringskurset RUS-0100, russisk grunnkurs I som gir dem 10 studiepoeng. Andre og tredje semester tar studentene 40 studiepoeng på 1000-nivå i russisk grammatikk. Det tredje semesteret tilbys det en studietur til St.Petersburg som varer i to måneder. I undersøkelsen deltok 13 studenter. Jeg skal kalle dem informant S1, informant S2 og så videre. Informantene vil jeg dele i tre grupper: «nivå 1», «nivå 2» og «nivå 3», etter hvor god forståelse for russisk grammatikk de viser. I gruppen «nivå 1» vil jeg plassere studenter som oversetter frasene ord for ord uten bøyning eller noen som helst sammenheng mellom ordene de oversetter, altså de som har størst utfordringer. I gruppen «nivå 2» vil jeg ha studenter som viser en viss grad av forståelse for russisk grammatikk, og som prøver å bøye gitte ord. Den siste gruppen vil jeg sikkert jobbe minst med, siden den gruppen vil inneholde studenter som har få eller ingen feil i svarene sine. Den gruppen vil jeg kalle for «nivå 3» gruppe.

To av studentene, informant S1 og informant S8 vil havne i «nivå 1» gruppen fordi de ikke viser noen forståelse for russisk grammatikk og har lite ordforråd. I «nivå 3» gruppen vil jeg plassere tre studenter, informant S2, informant S3 og informant S10. De få feilene disse tre studentene har, er ”irrelevante” feil, det vil si at det enten er slurvfeil eller ortografiske feil som ikke har noe med tallord å gjøre. Resten av studentene vil bli plassert i «nivå 2» gruppen.

De feilene jeg finner, vil jeg dele i to grupper: relevante feil og irrelevante feil. Den siste feiltypen omfatter feil som ikke har noe direkte med tallord å gjøre, men som bestemmer hvilket generelt kompetansenivå en elev eller student ligger på. Irrelevante feil kan være ortografiske feil, morfologiske feil, syntaktiske feil og leksikalske feil som ikke berører tallord. I gruppen relevante feil vil jeg se på alle feilene som har noe

med tallord å gjøre. Det er ortografiske feil i selve tallordet og bøyning av adjektiv og substantiver som står sammen med tallordene.

Før jeg kan si noe om studentenes forståelse for tallord i russisk, er det viktig for meg å se nærmere på deres kunnskaper om og kompetanse i det russiske språket generelt. Irrelevante feil kan vise meg studentenes generelle forståelse for russisk språk og hjelpe meg til å dele studentene i forskjellige grupper.

3.2 Bestemmelse av generelt kompetansenivå

Etter at jeg hadde laget testene, sjekket jeg alle mulige feil elevene/studentene kunne ha gjort i dem, og da kom jeg frem til at feilene kunne deles inn i følgende grupper: *ы* for *и* etter *з, к, х, ж, ц, ш, щ*, bruken av bløtt tegn, *а, я* og *е* i trykksvak posisjon, bruken av bokstaven *ы*, feiloversatte ord og bøyning av ord. De feilene jeg ser etter, er nok til å sjekke kompetansenivået hos elevene/studentene.

I feilgruppen «*ы* for *и* etter *з, к, х, ж, ц, ш, щ*» kan studentene gjøre feil i følgende ord: *хороший, девушки/девочки, хороших, больших, собаки* og *большие*. I «bruken av bløtt tegn» kan man treffe feil i ordene *семья, больших, большие* og *маленькая*. I avsnittet «*а, я* og *е* i trykksvak posisjon» vil jeg analysere feil som kan bli gjort i ordene *хороший/хороших, семья, одна/одно, большие/больших, собаки/собак, столов/стола, четыре, городов, маленькая, красивое* og *слово*. I neste avsnitt «bruken av bokstaven *ы*» er det et mindre antall ord som kan bli skrevet med feil, og de ordene er følgende: *красивый, белый* og *приятный*. Alle ordene (se vedlegg) som er tatt med i testen, kan oversettes feil, og jeg vil derfor ikke liste dem opp her. Ordene som kan bøyes feil av studentene, er følgende: *хороший/хороших, год, комнаты, красивое/красивые/красивых, слово/слова/слов, лет, синяя, большие/больших, собаки/собак, белых, стола/столов, городов, маленькая* og *книг*.

3.2.1 И etter *з, к, х, ж, ц, ш, щ*

En feil som en russisk elev også kunne ha gjort, er bruken av bokstaven *ы* istedenfor *и* etter de harde vislelydene *ж, ш, щ* (Nielsen, 2003:21). *И* etter de harde vislelydene uttales som *ы*, derfor er det lett å skrive feil. Den samme skriveregelen gjelder bokstavene *к, з, х* (Nielsen, 2003:21). Bokstaven *и* uttales som *ы* kun etter de harde vislelydene, og moderne russisk språk har verken ord som består av «forbindelsene»

кы, зы, хы eller uttales som disse «forbindelsene», så dette er ikke en feil russiske elever ville gjort²⁹.

Jeg skal først ramse opp de ordene som er skrevet med feil bokstav, og så skal jeg prøve å forklare feilene: *хороший, хороших, большие, больших* og *собаки*.

Jeg har laget en tabell med kvantitativ oversikt som viser alle feilene studentene gjør i kategorien «ы for u etter з, к, х, ж, ц, ш, щ».

	хороший	девушки/ девочки	хороших	больших	большие	собаки	sum
S1			хороший				1
S2							
S3							
S4			хорошие	большие	большие		3
S5							
S6							
S7							
S8							
S9							
S10							
S11							
S12	хороший						1
S13						собаки	1
sum	1		2	1	1	1	6

Det ser ut som om de fleste av mine informanter har denne skriverregelen på plass. Informant S12 skriver *хороший* med *ы*, men *хороших, больших, собаки* med *и* som kan tyde på at det kunne være en slurvefeil. Det samme gjelder informant S9 som skriver *книги*, men *собаки* og *девушки* med *и*. Informant S4 gjør samme feil nesten hele veien. Det kan bety at studenten enten ikke hører forskjell på *и* og *ы* eller ikke husker regelen om *и* etter de harde vislelydene og *к, з* og *х*.

De fleste feilene var gjort i ordene *хороший* og *хорошие*. Tabellene viser likevel at studentene stort sett har kontroll på regelen om *и* etter *з, к, х, ж, ц, ш, щ*.

3.2.2 Bruken av bløtt tegn

Den neste feilen studentene har, er bruken av bokstaven *ь* (bløtt tegn). Bokstaven *ь* representerer ingen lyd, men en konsonant som står foran det bløte tegnet uttales mykere (blir palatalisert, Timberlake, 2004:133) enn vanlig. Her vil jeg se på alle ord bortsett fra tallord. Bruken av bløttegnet i tallord vil jeg komme tilbake til. De ordene

²⁹ Fremmedord i russisk, for eksempel stedsnavn, kan ha for eksempel *кы*, jf. *Кыргызстан*, som tidligere på russisk ble omtalt som *Киргизия*. Men slike stavemåter (og uttalen av slike ord) virker fremmede på folk som har russisk som morsmål. Dette viser at kombinasjoner som *кы* ikke er en «naturlig del» av det russiske språket.

som studentene har skrevet feil, er følgende: *семья, маленькая, большой* og *тарелка*.

	семья	маленькая	большой	тарелка	sum
S1					
S2		мальенкая			1
S3					
S4		мальенкая		тарелька	2
S5					
S6		маленкая			1
S7	семя				1
S8	семя	маленки	балшо		3
S9	семя				1
S10				тарьелка	1
S11		мальинкая			1
S12					
S13					
sum	3	5	1	2	11

Det er to typer feil man kan treffe på når man ser på de feilene studentene gjør: enten mangler det et bløtt tegn, eller så blir det bløte tegnet feilplassert. Det er ikke alle som sliter med å sette bløtt tegn på riktig plass. Som tabellen viser, har de fleste problemer med ordene *семья* og *маленький*. Ordet *семья* har en ”bløt” vokal i slutten av ordet, som gjør det vanskelig å høre eller forstå at det skal være et bløtt tegn i tillegg til *я*. I russisk finnes ordet *семя* som betyr 'korn'. *Семья* og *семя* har trykk på forskjellige stavelser og uttales ulikt. Jeg er ikke interessert i betoning her, men derimot uttalen av konsonanter. *Семя* uttales slik: [s'ém'ə]³⁰, mens *семья* uttales slik: [s'im'ja]. Bløttegnet i ordet *семья* gjør bokstaven *м* palatalisert og vokalen *я* uttales som [ja] og ikke [a]. I ordet for 'frø' har vi altså bløt konsonant + vokal, mens i 'familie' har vi bløt konsonant + [j] + vokal. Dette er en subtil forskjell som det ikke er lett å høre for en som ikke har russisk som morsmål, og derfor er det ikke overraskende at studenter gjør feil.

Informantene S2 og S11 har forstått at ordet *маленький* skal skrives med *ь*, men uten å huske etter hvilken konsonant. De plasserer bløttegnet etter bokstaven *л* istedenfor *н* og skriver ordene slik: *мальенкая* og *мальинкая*. Det gjør at konsonanten etter *л*'en får [j] i uttalen, slik: [mal'jinkəjə]. Bokstaven *н* blir ikke palatalisert, noe som ikke samsvarer med korrekt uttale av dette ordet.

Det bløte tegnet representerer ikke noen lyd når det står for seg selv, men gjør konsonanten foran palatalisert. Ordet *тарелка* har ikke bløtt tegn, men informant S10

³⁰ Apostrof markerer at foregående konsonant er palatalisert

har trolig hørt det ordet og fått med seg at bokstaven *p* skal være ”bløt”. Vokalen *e* gjør konsonanten *p* palatalisert. Men det er ikke sikkert at studenten vet det, derfor tror han/hun kanskje at det skal være et bløtt tegn etter *p*.

Informant S8 har antakelig ikke forstått bruken av bokstaven *ь*, og skriver derfor *большой* uten bløtt tegn. Muligens har ikke informanten forståelse av bløt *л* og klarer ikke å skille mellom hard og bløt *л* i uttalen.

Den norske l-lyden uttales annerledes enn den russiske. Uttalen av den russiske *л*-lyden bestemmes av bokstaven som står etter. Hvis det er en jotert³¹ vokal eller bløtt tegn som står etter, uttales konsonanten *л* bløtt. Hvis det er andre vokaler eller konsonanter som står etter, uttales den hardt. Norsk har flere l-lyder og det er stor variasjon i dialektene. Enkelte dialekter har palatalisert l som i praksis er omtrent lik den bløte l i russisk. Dette gjelder trøndersk og mange nordnorske dialekter. Ellers er den apikale l-lyden vanlig i norsk. Den artikuleres med tungespissen opp mot gommene (alveoli, postalveoli). Oslodialekten har i dag to l-lyder. Men stadig flere bruker apikal l - den såkalte Østfold-l. Det er den l-lyden vi finner i ordet perle.

I forrige delkapittel var det flere ord som kunne bli skrevet med feil, mens i dette delkapitlet er det færre ord, men flere feil. Det var spesielt ordet *маленькая* som skilte seg ut. Informant S8, som jeg hadde plassert i den «nivå 1» gruppen, hadde mest feil av alle. Jeg antar at studentene har mange feil i dette avsnittet fordi norsk ikke har noen bokstaver som tilsvarer ‘bløtt tegn’ i russisk.

3.2.3 O, я og e i trykksvak posisjon

En annen feil noen av studentene gjør, er bruken av bokstavene *o*, og *e* som i trykksvak posisjon uttales som *a* og *u*, og *я* som i trykksvak posisjon får *u* i uttalen. *Десятъ, адна, мальинкая* er de ordene informantene S11 og S12 har feil i. *Десятъ* skrives med *я* etter *с*, men studenten skriver trolig dette ordet sånn som han/hun uttaler det, nemlig med *u*. Det samme gjør informant S12 og informant S11 med ordene *одна* og *маленькая*, de skriver ordene sånn som de trolig uttaler dem. Det er bra at disse studentene har rett uttale, for det viser at de har forstått reglene om vokaler i trykksvak posisjon. Slike feil viser at det er viktig med både uttale og rettskriving når man lærer et nytt språk.

³¹ *И* hører sammen med de joterte vokalene, fordi den gjør konsonanten foran bløt. På en annen side skiller *u* seg fra de andre joterte vokalene ved at den aldri uttales som *ji* i begynnelsen av ord.

Informant S12 skriver *слав* istedenfor *слов*, som mulig kommer fra ordet ”ord” i flertall, *слова*, som uttales med *a* i første stavelse: [slava]. Hvis studenten skriver *слава* i flertall nominativ, så kan den feilen komme med i flertall genitiv også og da blir det akkurat slik som studenten har skrevet: *слав*.

Tabellen nedenfor gir en kvantitativ oversikt over feilene studentene gjør med bokstavene *a*, *я* og *e* når de er i trykksvak posisjon.

Informant	хороший/ хороших	семья	двенадцать	большие/ больших	собак/ собаки	столов/ стола	городов	маленькая	красивое	слово	sum
S1											
S2											
S3											
S4											
S5											
S6											
S7											
S8											
S9											
S10											
S11								X			1
S12								X		X	2
S13											
sum								2		1	3

Som vi ser i tabellen, er det veldig få feil i dette avsnittet. Dette kan bety at studentene har forstått reglene om vokaler i trykksvake posisjoner, og de uttaler forhåpentligvis russiske ord riktig også.

3.2.4 Bruken av bokstaven *ы*

Bokstaven *ы* finnes ikke i det norske alfabetet og lyden som denne bokstaven representerer, finnes heller ikke i det norske lydsystemet. Lyden ligner på norsk *u* uten labialisering; det vil si at tungen har omtrent samme plassering som ved norsk *u*, men at leppene ikke er rundet. *Ы* finner vi kun etter harde konsonanter, den følger aldri andre vokaler og finnes ikke i fremlyd.

Mange norske elever og studenter uttaler bokstaven *ы* som *u* og tar denne lyden med når de skriver russisk. Her er ord studentene skriver med *u* istedenfor *ы* – *белый* og *приятный*.

	белый	приятный	sum
S1			
S2			
S3			
S4			
S5			
S6			
S7			
S8			
S10			
S11			
S12	белих		1
S13		приятных	1
sum	1	1	2

Ordene *белих* og *приятных* er skrevet med *и* istedenfor *ы* i siste stavelse, som trolig kommer på grunn av uttalen av bokstaven *ы*. Da det er vanskelig for mange elever/studenter å uttale lyden *ы* korrekt, tar de uttalens feil med seg inn i skriftlig russisk også.

Noen ord som skal skrives med *и*, skriver studenter med bokstaven *ы*. Ordene *синий* og *красивый* skriver informantene S4, S8 og S10 med *ы* etter bokstaven *с*. Det er mulig at studentene ikke hører forskjellen på hard og bløt *с* så godt og derfor blander sammen *ы* og *и*. Ordet *красивые* er skrevet med to feil. Her blander informant S10 bokstavene *и* og *ы*. Det kan skyldes at studenten vet at det skal være bokstaven *ы* i ordet *красивые*, men ikke hører hvor og derfor plasser *ы* etter bokstaven *в*. Tre av informantene skrev ordet 'leilighet' *квартира* med *ы* etter bokstaven *т*, slik: *квартира*. Det er en feil som for min del er vanskelig å forklare. 50 % av feilene er feil etter bokstaven *с*. Da er spørsmålet følgende: Er det vanskeligere å høre forskjellen mellom *ы* og *и* etter bokstaven *с* eller er det bare en tilfeldighet? Det er gjort mest feil i ordene *красивый* og *квартира*. Informant S10 er en av de flinkeste, og det er derfor litt overraskende for meg å se at studenten gjør hele to feil i dette avsnittet.

3.2.5 Feiloversatte ord

I dette delkapitlet vil jeg analysere ord som er oversatt feil og prøve å forklare hvorfor studentene oversatte ordene slik de gjør.

Jeg ser at studenter blander ord som oftest er beslektede ord. Det kan være små nyanser, synonymer eller ord som har nært beslektet form eller innhold.

Informant S3 oversetter ordet 'byer' *города* som 'landsbyer' *деревни*. Både 'byer' og 'landsbyer' er betegnelser på bosted. Studenten viser forståelse for ordets betydning. 'Jenter' på russisk blir *девочки* eller *девушки*. Informant S10 oversetter det som 'bestefedre' som heter *дедушка* på russisk. Det kan enten være en slurvfeil (ð istedenfor ø) eller at studenten ikke vet forskjellen på *девушка* og *дедушка*, som har lik form, men ganske ulik betydning. Men siden informant S10 er en av de flinkeste, så foretrekker jeg å tro det første. Informantene S11 og S7 valgte å oversette det samme ordet som 'kvinner', som på russisk blir *женщины*. Selv om ordet blir oversatt feil, viser studentene forståelse for betydningen av ordet. Informant S2 oversatte 'blå' som *голубой*, noe som er nesten riktig. Men det er mer presist å si at *голубой* er 'lyseblå' på norsk. Informant S2 oversetter 'leilighet' *квартира* som 'rom' *комната*. *Комната* er en del av *квартира* som betyr at begge ordene er i "slekt" med hverandre. Informant S5 skriver 'stol' istedenfor 'bord'. Det kan skyldes det at studenten leser det russiske ordet *стол* med den norske bokstaven 'o' som på russisk blir *у*. Da blir *стол* til *стул*. Det russiske ordet *стул* blir 'stol' på norsk. Informant S11 oversetter 'fint' som *красное*. Ordet 'fint' kan man oversette både som 'godt' og 'vakkert'. Hvis man oversetter 'fint' som 'vakkert' *красивое* da kan man si at det nesten er riktig. *Красный* 'rød' betydde *красивый* 'vakker' i eldre russisk. Man kan lese i russiske folkeeventyr at 'vakker jente' blir ofte beskrevet som *красна девица*. Et annet eksempel er *Красная площадь* "Den røde plassen" som egentlig betydde den vakre plassen – navnet er fra lenge før bolsjevikene kom til makten. Informant S13 oversetter *хороший* 'god' som *приятный* 'hyggelig'. Både 'god' og 'hyggelig' er ord som betyr noe bra. Informant S7 oversetter ordet 'hvite' *белые* som 'små' *маленькие*. Den feilen er vanskelig å forklare.

Feiloversatte ord er beslektede begreper i flere av tilfeller. Slektskapet mellom ordene kan gjelde form eller innhold eller begge deler. Jeg vil bare nevne noen av dem: *квартира* og *комната* er eksempler på innhold, mens *девочка* og *женщина*, og *хороший* og *приятный* er eksempler på form. Det er altså ikke slik at studentene blander sammen "tilfeldige ord".

Mitt ikke særlig omfattende materiale tyder tvert imot på at det er systematikk bak de aller fleste feilene som gjøres i den forstand at de bygger på assosiasjoner omkring lik form eller lik betydning. Vi prøver «å skape oss en mening i ny

informasjon ved å forbinde den nye informasjonen med noe vi allerede kjenner til».³² Dette er interessant, for det illustrerer at språklæring innebærer å bygge opp et nettverk av ulike assosiasjoner. Spørsmålet språklæreren og studenten må stille seg, er hvordan man kan etablere og styrke slike assosiasjonsnettverk mellom ord.

Tabellen nedenfor gir en kvantitativ oversikt over alle feiloversatte ord i testen.

	хороший	год	семья	комната	слово	красивые	девушки/девочки	лет	квартира	синяя	тарелка	большие	собаки	белье	столы	города	маленькая	школа	книги	sum
S1					X										X					2
S2									X	X										2
S3											X					X				2
S4																				
S5								X							X					2
S6																				
S7	X		X				X	X						X						5
S8	X	X	X	X	X			X				X	X	X	X				X	11
S9			X																	1
S10							X													1
S11						X														1
S12																				
S13	X					X	X			X	X									5
sum	3	1	3	1	2	2	3	3	1	2	2	1	1	2	3	1			1	32

Overraskende nok har ikke den «nivå 1» informanten S1 så mange feil her, mens den andre studenten, S8, som også er plassert i den samme gruppen, har flest feil av alle. Nesten alle ord har en eller annen form for feiloversettelse, bortsett fra ordene *маленькая* og *школа*. Som nevnt i kapittel 3.1, har jeg delt studentene inn i forskjellige grupper etter hvor mye grammatikk de kunne. Selv om informant S1 kunne oversette nesten alle ordene riktig, viste han lite forståelse for russisk grammatikk. Etter min mening skal eleven/studenten kunne mer enn bare å ha et godt ordforråd for å være en middels sterk elev i fremmedspråk, for grammatikk-kompetanse er viktig for å mestre det russiske språket. Samtidig er det interessant å se at det kan være store sprik mellom ordforråd og grammatikk-kompetanse blant enkelte elever/studenter.

³² Tornberg (2000:14)

3.2.6 Bøying av ord

I dette avsnittet vil jeg se på feilene studentene gjør når de skal bøye ord. Jeg vil også se på hvilke ord studentene sliter mest med. Beskrivelsen av feilene vil jeg komme tilbake til i kapitlene 3.3.3 og 3.3.4.

Jeg antar at i dette delkapitlet vil jeg finne størst antall feil, da norsk ikke har kasusbøying, og studentene vil sikkert streve med den delen av testen. Jeg har valgt å lage en tabell som viser den totale oversikten over alle ord som kunne bøyes feil. I tabellen er det både adjektiv og substantiv, og vi ser tydelig hvilke studenter som skiller seg ut. Informantene S1, S4, S6, S9 og S11 har bøyed mer enn halvparten av ordene feil. Informantene S2 og S3 har ingen feil, mens S8 og S10 har bare et par feil.

	хороший	год	комнаты	красивых	слов	хороших	лет	больших	собак	белых	столов	красивых	слова	городов	большие/больших	собаки	белых	стола	книг	хорошее	слово	хороших	лет	sum
S1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X	X	21
S2																								
S3																								
S4	X			X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X		X		X	X				15
S5						X						X	X				X	X				X	X	7
S6				X	X	X	X	X	X	X	X	X					X		X	X	X	X	X	15
S7							X					X	X		X									4
S8														X	X									2
S9				X	X	X		X	X	X	X	X		X	X		X		X			X		13
S10					X																			1
S11				X	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X		16
S12											X	X		X			X	X		X	X			7
S13					X		X				X			X							X			5
sum	2	1	1	5	7	6	4	5	4	5	7	8	4	7	6	2	7	4	4	5	4	5	3	106

Tabellen viser oss, som antatt, at det er mange flere feil i dette delkapitlet i forhold til de foregående delkapitlene. Det er flest feil i ordene *слов*, *столов*, *красивых*, *городов* og *белых*. Det betyr at studentene sliter med ordbøying i både substantiv og adjektiv. Nå vil jeg se nærmere på feilene i begge ordklassene. Da vil jeg vise dere to tabeller til. Neste tabell viser feilene studentene har gjort i adjektivene etter tallord, mens den tredje tabellen viser feilene som er gjort i substantivene etter tallord.

	хороший	красивых	хороших	больших	белых	красивых	большие/больших	белых	хорошее	хороших	sum
S1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10
S2											
S3											
S4	X	X	X	X	X	X	X	X	X		9
S5			X			X		X		X	4
S6		X	X	X	X	X		X	X	X	8
S7						X	X				2
S8							X				1
S9		X	X	X	X	X	X	X		X	8
S10											
S11		X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
S12						X		X	X		3
S13											
sum	2	5	6	5	5	8	6	7	5	5	54

Denne tabellen viser et tydelig skille mellom studentenes forståelse av bøyning av adjektiv som står etter tallord. De studentene (S1, S4, S6, S8 og S11) som ikke har den delen på plass, har feil i nesten alle adjektiv. Så har vi en fjerdedel av studentene (S2, S3, S10 og S13) som ikke har feil i adjektivene i det hele tatt. Og så er det den siste gruppen (resten av studentene, som utgir en fjerdedel av studentene) som har mellom én og fire feil. Ut fra tallene vi ser i tabellen, viser gruppen, etter min mening, generelt god forståelse for temaet «bøyning av adjektiv etter tallord».

Den tredje tabellen i dette avsnittet viser oss feilene studentene har gjort i substantivene som står etter tallord.

	год	комнаты	слов	лет	собак	столов	слова	городов	собаки	стола	книг	слова	лет	sum
S1	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X	11
S2														
S3														
S4			X		X	X	X	X			X			6
S5							X			X			X	3
S6			X	X	X	X					X	X	X	7
S7				X			X							2
S8								X						1
S9			X		X	X		X			X			5

S10			X											1
S11			X			X	X	X	X	X		X		7
S12						X		X		X		X		4
S13			X	X		X		X				X		5
sum	1	1	7	4	4	7	4	7	2	4	4	4	3	52

Som vi ser i tabellen, er det ikke så klart skille mellom «nivå 3» og «nivå 1» elever. Men det er tre studenter som skiller seg ut – informantene S1, S2 og S3. Den første informanten har feil i 11 av 13 ord og viser derfor veldig tydelig sin svakhet i russisk grammatikk. De to andre informantene har ingen feil, noe som betyr at temaet «bøyning av substantiv etter tallord» ikke er noe problem for dem. Men så har vi resten av studentene (10 stykker) som har mellom en og syv feil i substantivene. Da er spørsmålet jeg stiller meg: «Hvilke ord studentene har flest feil i?». Det er tre ord som skiller seg ut - *слов*, *столов* og *городов*. Alle tre ord er bøyd i genitiv flertall. Denne formen får substantiv som står etter tallord 'fem' og oppover. Man skulle tro denne formen ikke var den vanskeligste da det er mer logisk å bøye substantiv etter tallord mer enn 'én' i flertall enn i entall. Dessuten bøyes adjektiv som står etter tallordet 'fem' og oppover også i genitiv flertall. Da tror man at denne regelen er lettere å huske enn regelen om substantiv etter tallord 'to', 'tre' og 'fire' som skal ha genitiv entall.

3.2.7 Oppsummerende nivåbestemmelse

Studentene viser en bra generell forståelse for russisk språk og dets grammatikk. Noen av studentene har gode kunnskaper i russisk og har derfor lovende forutsetninger for forståelse for tall i russisk. Andre har lavere kompetanse i språket, og vi må derfor forvente at de vil slite med et slikt vanskelig tema som tallord.

I gruppen «irrelevante feil» har jeg feil som ikke har noe med tallord å gjøre. Disse feilene viser meg det generelle nivået til studentene og hjelper meg til å dele dem i forskjellige grupper. Når jeg ser for eksempel at studenten ikke bøyer adjektiv i forhold til substantiv, forventes det ikke at studenten har samsvarsbøyning mellom tallord og substantiv. Derfor er delen «irrelevante feil» verdt å se på og ta med i oppgaven.

I tabellen nedenfor ser vi total oversikt over feilene studenten har gjort, og denne er til stor hjelp for meg til å se hvem av studentene og hvor stor del av hele gruppen har basiskunnskaper i russisk grammatikk på plass.

	"И etter Г, К, Х, Ж, Ц, Ш, Щ"	"Bruken av bløtt tegn"	"А, я og e i trykksvak posisjon"	"Bruken av bokstaven Ы"	"Feiloversatte ord"	"Bøying av adjektiv"	Bøying av substantiv"	sum
S1	1				2	10	11	24
S2		1			2			3
S3					2			2
S4	3					9	6	18
S5					2	4	3	9
S6		1				8	7	16
S7		1			5	2	2	10
S8		3			11	1	1	16
S9		1			1	8	5	15
S10		1			1		1	3
S11		1	1		1	9	7	19
S12	1		2	1		3	4	11
S13	1			1	5		5	12
sum	6	9	3	2	32	54	52	158

Som vi ser i tabellen, har studentene mest problemer med bøying av adjektiv og substantiv og oversettelse av ord. Tre studenter har nesten ingen problemer med kasusbøying, og de klarer testen veldig bra. Jeg forventer derfor at de gjør det bra i tallord-delen også. Informant S1 skiller seg ut ved å ha flest feil og derfor forventes det ikke gode resultater i delen «relevante feil». Ellers ligger studentene omtrent på likt nivå.

3.3 Relevante feil

Nå vil jeg se på studentenes kunnskaper i russisk grammatikk når det gjelder tallord. Da må jeg se på tallordenes skrivemåte og bøying av substantiver og adjektiv som står etter tallord. En annen problemstilling er at hvilket kjønn tallordene 'én' og 'to' får, er avhengig av substantivene de står til.

Undersøkelsen består av to deler. I den første skulle studentene oversette tallord, substantiver og fraser fra norsk til russisk. I den andre delen fikk studentene setninger med tallord på russisk. Deres oppgave var å sette ordene som stod etter tallord i riktig kasus.

Jeg vil først se på den første delen siden det var den jeg jobbet med når jeg så på irrelevante feil. Den første delen inneholdt ord og fraser med og uten tallord, men frasene uten tallord var mest interessante for gruppen «irrelevante feil». Nå vil jeg bare se på fraser med tallord: *один хороший год, две комнаты, десять хороших слов, двенадцать хороших лет, одна квартира, пять больших собак, восемь*

белых столов, четыре хороших слова, пятнадцать городов, две большие собаки, три белых стола, семь книг, один, хороший год og пятьдесят хороших лет.

Jeg skal begynne med å se på måter studentene skriver tallord på.

3.3.1 Skrivemåte

Jeg vil begynne avsnittet med en tabell som viser alle feilene studentene gjør når de skriver tallordene 1, 2, 7, 10, 15 og 50.

	один	два	семь	десять	двенадцать	пятнадцать	пятьдесят	sum
S1								
S2						пятнадцать		1
S3								
S4					дванадцать	пятнадцать		2
S5						ятнадцать		1
S6			сем				пятцат	2
S7								
S8	одиноm	двое				пьяднадцать		3
S9					дванадцать	пятнадцать	пятьдесят	3
S10							пятьдесят	1
S11						пятнадцать	пятьдесят	2
S12	адна			десить		пятьдесят		3
S13					дванадцать		пятьдесят	2
sum	2	1	1	1	3	7	5	20

Som man kan se i tabellen, skriver de fleste studentene feil i tallordene *пятнадцать* og mange av studentene gjør også feil i *пятьдесят*, men det er flest feil i 'femten'. Jeg vil først se på de andre tallordene som er skrevet feil, så skal jeg analysere feilene i 'femten' og 'femti'.

Informant S8 skriver *один* som *одиноm* som trolig menes som *одним*. *Одним* er formen for *один* bøyd i instrumentalis. Informant S8 bruker kollektivtallsformen for ordet 'to' og skriver *двое* istedenfor *два*. Studenten har kanskje fått med seg at noe skal bøyes og prøver derfor å bøye tallordene *один* og *два* istedenfor adjektivene og substantivene som står etter dem. Uansett er det bra at studenten kjenner til kollektivtallet *двое*, selv om han/hun ikke bruker det rett. Informant S12 skriver *одна* som *адна* og *десять* som *десить*. Disse feilene kommenterte jeg i avsnittet "А, я og e i trykksvak posisjon". Informant S6 mister det bløte tegnet i ordet 'sju' og skriver det som *сем*. Det fører til at *м*'en må uttales hardt. Informantene S4, S9 og S13 skriver *двенадцать* som *дванадцать*. Denne feilen kommer sikkert fra ordet 'to' som skrives med *а* – *два* som er hankjønnnsformen av tallet to. Jeg vil tro at studenter

kjenner best til denne formen da det er denne som står i ordbøker, og det er denne vi bruker når vi teller.

Det russiske ordet 'femti' består av 'fem' og 'ti', akkurat som det norske, men 'ti' *десять* skrives uten bløtt tegn – *пятьдесят*. Det russiske ordet 'femten' består av *пять* uten det bløte tegnet og *надцать* – *пятнадцать*. I det ene tilfelle skrives *пять* med bløtt tegn, men da "mister" *десять* det bløte tegnet. Det er kanskje vanskelig å huske når det bløte tegnet skal være med.

Пятнадцать skriver studentene på forskjellige måter, men de fleste feilene går på plassering og antall av det bløte tegnet. Informantene S2, S4, S5, S9 og S11 skriver det bløte tegnet to ganger, i midten og slutten av ordet - *пятьнадцать*, noe som kanskje skyldes det norske ordet 'femten' hvor 'fem' er en del av ordet. Informant S8 skriver også det bløte tegnet to ganger, men det første bløte tegnet plasserer studenten etter bokstaven *n*. Da vil ordet *пятнадцать* uttales noe annerledes enn uten det bløte tegnet, nemlig slik: [p'jitnacət'], istedenfor [p'itnacət']. Studenten har en feil til i det samme ordet, han/hun skriver *пятнадцать* med *д* etter *я* – *пьяднадцать*. Det skyldes kanskje at lydene [d] og [t] er nært beslektede i og med at den eneste forskjellen mellom dem er at den ene lyden er stemt og den andre er ustemt. Da er det ikke rart at studenten tar feil. Informant S12 oversetter 'femten' som 'femti' uten ortografiske feil. Dette er kanskje bare en slurvfeil, men det kan også tenkes at studenten ikke har tilegnet seg forskjellen på tallene på –ten og på tallene på –ti.

Ordet 'femti' er også skrevet på mange forskjellige måter, men her er det snakk om plasseringen av det bløte tegnet og ikke antall bløte tegn. To av studentene skriver det bløte tegnet i slutten av ordet istedenfor midten. Informant S10 unnlater å skrive *e* etter *д*. Jeg vil tro at det er en slurvfeil, men studenten plasserer også det bløte tegnet i slutten av ordet akkurat som informantene S11 og S13. Informant S9 skriver *яа* istedenfor bare *я* etter *n*, men ordene 'femten' og 'fem' skriver studenten riktig. Da er det mest sannsynlig at det er en slurvfeil. Informant S6 skriver 'femti' som 'fem' pluss endelse *цат* som er et orddanningselement for tallordene fra elleve til tjue og tretti, bortsett fra at den skal skrives med *ь*. Studenten hadde sikkert hørt denne endelsen og tror kanskje at den er felles for alle tallord etter ti.

Alle studentene har feil i et eller annet tallord, og det er ingen studenter som skiller seg særlig ut. Men det er to tallord som tiltrekker seg min interesse. Tallordene 'femten' og 'femti' har studentene flest feil i: mer enn halvparten av studentene har

skrevet tallordet *пятнадцать* feil. Alle feilene har med det bløte tegnet å gjøre. Jeg antar at det ikke er lett å vite og forstå når man skal bruke 'det bløte tegnet' fordi den bokstaven ikke finnes i det norske alfabetet og studentene ikke har noe å sammenligne med.

3.3.2 Skrivemåte av tallordene én og to

I dette delkapitlet vil jeg analysere studentenes skrivemåte av tallordene én og to. I russisk bøyes disse tallordene i genus etter hvilket kjønn substantivet de står sammen med har (se kap. 2.1.1). Det er fem fraser som har tallordene én og to: *один хороший год, две комнаты, одна квартира, две большие/больших собаки* og *одно красивое слово*. I tabellen nedenfor vil jeg skrive de tallordene som er skrevet feil.

	один	две	одна	два	одно	sum
S1			один	два	один	3
S2						
S3						
S4					один	1
S5						
S6					одна	1
S7		два		два		2
S8			одиноm	двое		2
S9						
S10					один	1
S11			один		один	2
S12					одна	1
S13					один	1
sum		1	3	3	7	14

Ut fra tabellen er det tallordet én i intetkjønn som skaper mest problemer for disse studentene. Informantene S10 og S11 skriver både substantivet 'ord' og adjektivet 'fint' rett, det vil si at de velger riktig kjønn, men tallordet 'én' får et annet kjønn enn substantivet. Når vi teller på russisk så sier vi 'én' i hankjønn og det lærer elevene også. Dette fører til at de hører 'én' i hankjønn oftere enn *одна, одно* og *одни*. Da er det ikke så overraskende at studentene velger «grunnformen» i hankjønn i stedet for å bøye tallordet korrekt. Informant S7 unnlater å skrive tallordet 'én' i det hele tatt, noe som trolig skyldes at han/hun blander sammen artikkelen 'en' og tallordet 'én'. Artikkelen 'en' har ikke noen motsvarighet i russisk, mens tallordet 'én' er *один*. Informant S1 oversetter ikke ordet 'ord' og vet derfor ikke om tallordet 'én' skal stå i intetkjønn og velger å ha det i hankjønn. Informant S13 skriver 'ord' uten endelse *o* og får en konsonant i slutten av ordet, som fører til at det får hankjønnform. Da blir også tallordet 'én' i hankjønnform. Informantene S1 og S11 oversetter *одна квартира*

som *один квартира*, noe som kan bety tre ting. Enten har disse studentene ikke lært den grunnleggende regelen at ord som slutter på *a* er hunkjønnsord, eller så vet de ikke at *один* skal få hunkjønnsformen hvis det står foran et substantiv i hunkjønn, eller at de ikke kan bøye *один*. Informant S7 velger å ha 'to' i hankjønn både i *две больших собаки* og i *две комнаты*, hvor 'to' skal egentlig stå i hunkjønn. Det kan skyldes at studenten har lært seg kun hankjønnsformen for tallordet 'to'.

I delkapittel 3.3.3 og 3.3.4 skal jeg skrive om bøyning av substantiv og adjektiv når de står sammen med tallord.

3.3.3 Substantiv etter tallord

I dette delkapitlet vil jeg se på substantiver som står etter tallord. Her skal elevene bøye substantivene etter som hvilke tallord de står etter. Jeg vil dele delkapitler i tre deler: substantiver etter tallordene 'én', 'to', 'tre' og 'fire' og så til slutt 'fem'. Substantivene får forskjellige kasus og numerus etter hvilket tall de står etter.

3.3.3.1 Substantiv etter 'én'

Tabellen nedenfor viser oss feilene studentene har gjort i substantiv som står etter tallordet 'én'. I denne tabellen tar jeg med kun de ordene som er skrevet feil.

	год	квартира	слово	sum
S1	года			1
S2				
S3				
S4				
S5				
S6			слова	1
S7				
S8				
S9				
S10				
S11				
S12			слова	1
S13			слов	1
sum	1		3	4

Som tabellen viser, har de fleste problemer med frasen *одно хорошее слово*, hvor 'ord' er et intetkjønnsord på russisk. Informantene S6 og S12 skriver *слово* med endelse *-a* istedenfor *-o* og får et hunkjønnsord. Adjektivet som står foran er også bøyd i hunkjønnsformen. Det kan skyldes den trykksvake *o*'en som står i slutten av ordet, som uttales på samme måte som *a*. Denne feilen fører til at også tallordet *один* blir skrevet som *одна*. Det er mulig at informanten S1 velger å ha *год* som et

hunkjønnsord og tilføyer endelse *a* i slutten av ordet. Adjektivet som står foran får også hunkjønnsformen, men tallordet foran *од* blir likevel i hankjønnsformen, nemlig *один* istedenfor *одна*.

Alle studentene klarte å skrive ordet *квартира* rett. Etter min mening har studentene generelt god oversikt over substantiv som står etter tallordet 'en'.

3.3.3.2 Substantiv etter 'to', 'tre' og 'fire'

Nå vil jeg se på substantivene etter tallordene to, tre og fire. Substantiv som står etter tallordene *два*, *три* og *четыре* skal bøyes i genitiv entall. Jeg antar at det blir flere feil i dette kapitlet på grunn av kasus.

	комнаты	слова	собаки	стола	sum
S1	комнат		собака	стул	3
S2					
S3					
S4		слово			1
S5		слова			1
S6					
S7	комнаты	слов	собаки		3
S8					
S9					
S10					
S11	комнат	слово	собак		3
S12				столы	1
S13					
sum	3	4	3	2	12

Akkurat som i forrige delkapittel har studentene flest feil i ordet *слово*. Informanten S1 oversetter alle frasene ord for ord og antakeligvis ikke forstår russisk grammatikk og samsvarsbøying mellom tallord og substantiv og jeg vil derfor ikke kommentere de feilene studenten gjør. Informantene S4 og S11 lar ordet *слово* stå i nominativ singularis, selv om *четыре* betegner flere. Denne feilen kan kanskje ha sammenheng med at det norske ordet 'ord' får samme form i entall som i flertall. Informanten S5 skifter endelse i ordet *слово* fra *о* til *ы*, som er den mest vanlige endelsen i pluralis. For det første, vet ikke studenten at *слово* i flertall blir *слова* med endelse *a*. For det andre, kjenner ikke studenten til regelen at etter tallordene fra to til fire, skal substantivet stå i genitiv singularis. Informanten S7 bøyer ordet *слово* etter "femtalls-regelen", altså bøyer substantivet i genitiv pluralis istedenfor genitiv singularis. Studenten kjenner sikkert til de forskjellige reglene, men husker dem ikke helt.

Informant S12 oversetter frasen *три белых стола* ord for ord og alle ordene står derfor i nominativ. Informant S1 har feil i substantivene i begge frasene. Det er den første frasen i tabellen mange av studentene har mest problemer med. Informant S1 oversetter *две больших собаки* ord for ord uten å bruke kasus eller numerus. Studenten vet at *собака* er et hunkjønnord fordi adjektivet som står foran *собака* bøyer studenten som etter hunkjønnsmønster. Likevel skriver studenten 'to' i hankjønn. Det kan bety at studenten ikke vet at tallordet 'to' bøyes i genus. Frasen *две комнаты* oversetter studenten også ord for ord uten å bruke kasus eller numerus, men velger riktig genus når det gjelder tallordet 'to'. Informant S7 oversetter frasen *две больших собаки* slik: *два большой собаки*. Det betyr at studenten oversetter frasen enten ord for ord, men bøyer 'hunder' i nominativ flertall eller at 'hunder' blir bøyd i genitiv entall slik det skal. Jeg vil gjøre oppmerksom at frasen 'to store hunder' kan oversettes som *две большие собаки* (med nominativ pluralis) som er også korrekt. Informant S11 bøyer *собаки* og *комнаты* i genitiv pluralis, denne formen skal brukes når substantiv står etter tallordene 'fem' og oppover. I neste delkapittel skal jeg skrive om denne formen og analysere feilene jeg finner.

3.3.3.3 Substantiv etter 'fem'

Som i tidligere delkapitler vil jeg begynne her med en tabell som viser feilene studentene gjør i substantivene som står etter alle tallordene som er større eller lik 'fem'. Frasene som inneholder substantiv etter tallordene 'fem' og oppover er følgende: *две комнаты, десять красивых слов, двенадцать хороших лет, пять больших собак, восемь белых столов, четыре красивых слова, пятнадцать городов, дев большие собаки, три белых стола, семь книг и пятьдесят хороших лет.*

	собак	книг	столов	слов	лет	городов	лет	sum
S1	собака	книга	стул	хороший	году	город	год	7
S2								
S3								
S4	собаки	книги		слово		города		4
S5				десять			год	2
S6		кнгой		слова	летов		летов	4
S7					годов		годов	2
S8						городей		1
S9	собакой	книгы	столы	словов		город		5
S10				словов				1
S11			стола	слово		города		3
S12			столах			город		2

S13			СТОЛ	СЛОВАХ	ЛЕТАХ	ГОРОДАХ		4
sum	3	4	5	8	4	7	4	35

Ut fra tabellen kan man se at det er ordene 'ord' *слово* og 'by' *город* som er mest vanskelige å bøye riktig.

Informant S1 vet, som nevnt tidligere, ikke hvordan man oversetter ordet *слово* til russisk. Informantene S4 og S11 bøyer ikke ordet 'ord' i flertall selv om tallordet 'fire' viser til flertall. Til tross for substantivet i entall setter informanten S4 adjektivet som står foran *слово* i flertall. Det skyldes trolig det norske ordet 'ord' som i flertall får samme form som i entall, nærmere sagt 'ord' i singularis blir 'ord' i pluralis. Informanten S5 oversetter ikke hele frasen 'ti fine ord', men bare 'ti'. Studenten oversetter 'ett fint ord' helt riktig, som kan bety at studenten vet både hva 'fin' og 'ord' er på russisk. Det som studenten muligens ikke vet, er hvordan de skal bøyes etter tallordet 'ti'. Derfor velger informanten å skrive bare tallordet *десять*. Informanten S6 bruker regelen som gjelder tallord fra to til fire og bøyer derfor *слово* feil i forhold til tallordet 'ti'. Ordet *слово* etter tallordet 'ti' skal stå i genitiv pluralis. Informantene S9 og S10 bøyer ordet *слово* som et hankjønnsord i genitiv pluralis og får derfor endelse *-ов*. Det er bra at disse studentene husker at substantiver etter tallordet 'fem' skal bøyes annerledes enn etter 'to', 'tre' og 'fire', men de husker kanskje ikke at substantivene får forskjellige endelser, avhengig av hvilket kjønn de har. Informant S13 bøyer *слово* i lokativ pluralis istedenfor genitiv pluralis. Det betyr kanskje at studenten husker at substantiver etter tallord skal bøyes men er usikker på i hvilken kasus. Det som er bra her, at studenten husker at substantivet etter tallordet ti skal være i flertall.

Ut fra tabellen kan vi se hvem av studentene som klarer seg best i denne delen av testen: informantene S2 og S3 har ingen feil. Informant S1 har igjen feil i alle frasene, mens resten av studentene (10 av 13) har en eller annen feil i alle frasene. I frasene med substantivene 'ord' og 'byer' finner vi flest feil.

3.3.4 Adjektiv etter tallord

I dette avsnittet vil jeg skrive om hvordan studentene bøyer adjektivene som står etter tallord. Adjektiv, akkurat som substantiv, bøyes forskjellig, avhengig av tallordet de står etter. Her er det tallet 'én' som skiller seg ut, og jeg har derfor delt avsnittet "adjektiv etter tallord" i to: "adjektiv etter 'én'" og "adjektiv etter 'to' og oppover".

Jeg vil begynne med å se på feilene som er gjort i frasene med adjektiv som står etter tallordet 'én'.

3.3.4.1 Adjektiv etter 'én'

Adjektiv etter 'én' skal stå i nominativ entall hvis substantivet etter adjektivet ikke er et flertallsord, som *ножницы* 'saks', *брюки* 'bukser' og lignende. Det skal være samsvarbøying mellom tallordet, substantivet og adjektivet. Substantivet bestemmer også hvilket kjønn tallordet *один* og adjektivet skal stå i.

I denne delen av oppgaven er jeg interessert i følgende fraser: *один хороший год* og *одно хорошее слово*. Jeg skal se på hvilket kjønn studentene setter adjektivene *хороший* og *хорошее* i.

	хороший	красивое	sum
S1	хорошая	хорошый	2
S2			
S3			
S4	хорошо	хорошо	2
S5			
S6		красивая	1
S7			
S8			
S9			
S10			
S11			
S12		хорошая	1
S13		хорошее	1
sum	2	5	7

Tabellen viser at det er flest feil i setningen med ordet 'ord'. Jeg skal først analysere feilene i setningen 'et godt år', så skal jeg se på feilene i den andre setningen. Ordet 'år' i russisk har tre forskjellige former: *год*, *года* og *лет*. *Год* skrives etter tallordet *один*, *года* etter *два*, *три* og *четыре* og alle sammensatte tallord med 'to', 'tre' og 'fire' og *лет* skrives etter *пять* og oppover. *Год* er et hankjønnsord, derfor skal både tallordet *один* og adjektivet *хороший* stå i hankjønn. Informant S1 enten bare legger hankjønnsendelse *a* til substantivet *год* og får et hankjønnsord *года* eller så bøyer studenten det ordet slik det skal stå etter tallordene 'to', 'tre' og 'fire'. Adjektivet står i hankjønn, derfor er det mulig at studenten tror at *год* er et hankjønnsord. Selv om både adjektivet og substantivet står i hankjønn, skriver studenten tallordet 'én' i hankjønn.

Informant S4 skriver adjektivet *хороший* i kortform - *хорошо*. Det kan skyldes at ordet *хорошо* betyr både "ok" og "bra" på norsk og brukes mye i

hverdagen, og det er derfor ikke overraskende at studenten har lært seg akkurat den formen. Informant S1 oversetter kun 'ett' og 'fint' i setningen 'et fint ord' hvor 'ett' og 'fint' skal stå i intetkjønn fordi ordet 'ord' er et intetkjønnsord. Men siden studenten ikke kan ordet *слово*, så er det vanskelig å vite at både tallordet og adjektivet skal stå i intetkjønn. Studenten skriver dem i hankjønn - grunnformen. Informant S4 skriver også adjektivet 'bra' i kortform. Informantene S6 og S12 har endelse *-a* i ordet *слово* og da bøyer de adjektivet også i hunkjønn. Det er riktig dersom de tror at *слово* er et hunkjønnsord. Ordet *слово* uttales med *a* på slutten av ordet, siden den siste vokalen er trykksavk. Hvis elevene har lært seg hvordan ordet uttales, og tar feilen med i skriftlig russisk, så er det ikke rart at de tror at *слово* er et hunkjønnsord. Informant S13 skriver adjektivet *хорошее* som *хорошое* med en grammatisk feil (se irrelevante feil). Ordet står i riktig kjønn som er intetkjønn, men informanten har likevel satt tallordet 'én' i feil kjønn, nemlig hankjønn.

Jeg antar at det er flere feil i frasen *одно красивое слово* enn i frasen *один хороший год* fordi ordet *слово* er mindre kjent for studentene enn ordet *год*. Det ser ut som studentene håndterer en frase med kjent substantiv bedre enn en frase med et substantiv de ikke kan.

Som vi ser i tabellen over, har fem studenter skrevet feil i frasen *одно красивое слово* og to i frasen *один хороший год*. Både informant S1 og S4 har feil i begge frasene. Informant S8, som er plassert i «nivå 1» gruppen, har ingen feil i avsnittet «adjektiv etter 'én'».

3.3.4.2 Adjektiv etter 'to' og oppover

Adjektiver etter tallet 'to' og oppover skal bøyes i genitiv pluralis. Her er de frasene jeg er interessert i som inneholder tall fra 'to' og oppover og adjektiv: *десять красивых слов, двенадцать хороших лет, пять больших собак, восемь белых столов, четыре красивых слова, две больших/большие собаки, три белых стола* og *пятьдесят хороших лет*.

I tabellen nedenfor viser jeg feilene studentene gjør når de skal bøye adjektivene som står etter tallordene 'to' og oppover.

	красивых	хороших	больших	белых	красивых	больших/ большие	белых	хороших	sum
S1	хороший	хороший	большая	белый	красив	большая	белый	год	8
S2									
S3									
S4	хорошие	хорошие	большие	белые	хорошие		белые		6
S5		хорошие	красивые				белые	хорошие	4

S6	красивые	хорошие	большие	белые	красивые		белые	добрые	7
S7					красивого	большой	маленького		3
S8									
S9	красив	хорошие	большой	белые	красивого	большой	белого	хорош	8
S10									
S11	красное	хорошого	большого	белого	прекрасного	большое	белого	хорошого	8
S12							белые		1
S13									
sum	5	6	6	5	6	4	8	5	45

Her ser jeg flere typer feil. En av dem er å oversette uttrykkene ord for ord. Noen bøyer adjektivene i flertall og noen ikke. For eksempel, oversetter informant S1 uttrykkene ord for ord der alle substantivene og adjektivene står i nominativ singularis. Studenten ser trolig at substantivet på russisk ikke har flertallsformen og velger derfor entallsformen når han/hun oversetter dem til norsk. Informantene S4, S5, S6 og S12 oversetter noen av uttrykkene ord for ord men de bøyer adjektivene i pluralis. Feilen her er at de lar både adjektivene og substantivene stå i nominativ. For eksempel oversetter informanten S4 uttrykket *пять больших собак* slik: *пять большие собаки*. Både adjektivet og substantivet bøyer studenten i flertall. Det er muligens påvirkning fra det norske språket der både adjektiver og substantiver etter tall større enn én står i pluralis. (Et «unntak» er riktignok ord som ”hus” som i både singularis og pluralis har den samme formen.)

I testen er det et uttrykk med tallet ‘to’ der adjektivet kan stå både i nominativ og genitiv hvis substantivet som står etter er et hunkjønnsord. Studentene har valgt begge alternativene. I uttrykket *две большие собаки* står både adjektivet og substantivet i pluralis der vi ser flertallssemantikk. I uttrykket *две больших собаки* står både adjektivet og substantivet i genitiv der *больших* står i flertall men *собаки* i entall. Hunkjønnsord i flertall nominativ og entall genitiv har samme form. Et unntak er ordet *жена* som i genitiv entall blir *жены* med trykket på siste stavelsen og i nominativ flertall blir *жѣны*.

En annen feil jeg ser hos informantene, er bøyning av både substantiv og adjektiv i genitiv singularis. For eksempel oversetter informant S9 ”tre hvite bord” som *три белого стола*. Adjektivet ”hvite” etter tallet tre skal stå i genitiv pluralis mens substantivet skal stå i genitiv singularis. Studenten tenker logisk. Konklusjonen her kan være at russisk språk er et ulogisk språk eller i hvert fall at logikken i språket er alt annet enn enkel.

Informanten S11 oversetter ”gode” som *хорошо* som er kortform av adjektivet *хороший* (denne feilen forklares i avsnittet ”Adjektiv etter ‘én’”).

3.4 Test 2 (setninger)

Den andre delen av undersøkelsen bestod av fem fullstendige setninger der tallordene var skrevet med tall og adjektivene og substantivene etter dem stod i parentes i nominativ. Studentene skulle skrive tallordene med ord og sette adjektivene og substantivene i riktig form. Følgende setninger ble brukt:

Там стоят 2 (красивая девушка). Там стоят 10 (большой стакан). Она сказала 1 (плохое слово) и 5 (хорошее слово)? Он написал 8 (хорошая книга). Там 4 (желтый банан) и 6 (оранжевый апельсин).

Setningene ble laget med hensyn til studentenes kjennskap til ordene og hvor lette de er å bøye. Tallordene som er skrevet riktig og substantivene og adjektivene som er bøyd riktig, markerer jeg med kursiv.

	две красивые девушки	десять больших стаканов	одно плохое слово	пять хороших слов	восемь хороших книг	четыре желтых банана	шесть оранжевых апельсинов
S1	<i>две красив</i>	<i>десять</i>	один	хорошее слово	<i>восемь</i>	<i>четыре</i>	<i>шесть</i>
S2	<i>красивых девушки</i>	<i>больших стаканов</i>	<i>плохое слово</i>	<i>хороших слов</i>	<i>восемь хороших книг</i>	<i>желтых банана</i>	<i>оранжевых апельсинов</i>
S3	<i>две красивых девушки</i>	<i>десять больших стаканов</i>	<i>одно плохое слово</i>	<i>пять хороших слов</i>	<i>восемь хороших книг</i>	<i>четыре желтых бананов</i>	<i>шесть оранжевых апельсинов</i>
S4	<i>две красивые девушки</i>	<i>десять большие стаканы</i>	<i>один плохое слово</i>	<i>пять хорошие слово</i>	<i>восемь хорошие книги</i>	<i>четыре желтые бананы</i>	<i>шесть оранжевые апельсины</i>
S5	<i>две красивые девушки</i>	<i>десять большие стаканы</i>	<i>одно плохое слово</i>	<i>пять хоро</i>	<i>восемь хороших книг</i>	<i>четыре желтые бананы</i>	<i>шесть оранжевых апельсинов</i>
S6	<i>красивой девушке</i>	<i>большие стаканов</i>	<i>плохое слово</i>	<i>хорошее словов</i>	<i>хорошой книгой</i>	<i>желтый банане</i>	<i>оранжевые апельсинов</i>
S7	<i>два красивой девушки</i>	<i>десять больших стаканов</i>	<i>плохое слово</i>	<i>пять хороших слов</i>	<i>восемь хороших книг</i>	<i>желтого банана</i>	<i>шесть оранжевого апельсина</i>
S8	<i>две красивой девушке</i>	<i>десятого большого стакана</i>	<i>плохого словы</i>	<i>хорошого словы</i>			
S9	<i>красивые девушки</i>	<i>большой стаканов</i>	<i>плох словов</i>	<i>хорош словов</i>	<i>хорошой книгой</i>	<i>желтого банана</i>	<i>оранжев апельсинов</i>
S10	<i>красивых девушк</i>	<i>больших стаканов</i>	<i>плохое слово</i>	<i>хороших словов</i>	<i>хороших книг</i>	<i>желтых бананов</i>	<i>оранжевых апельсинов</i>
S11	<i>красивые девушки</i>	<i>большие стакани</i>	<i>плохого слово</i>	<i>хорошее слово</i>	<i>хорошие книги</i>	<i>желтого банана</i>	<i>оранжого апельсина</i>
S12	<i>две красивые девушки</i>	<i>десять больших стаканов</i>	<i>одно слово</i>	<i>пять хорошие слова</i>	<i>восемь хороших книг</i>	<i>четыре желтых банан</i>	<i>шесть оранжевых апельсинов</i>
S13	<i>красивых девушки</i>	<i>большие стаканы</i>	<i>один плохое слово</i>	<i>пять хороших слов</i>	<i>хороших книг</i>		

De fleste studentene bøyde både adjektivet og substantivet riktig men kun halvparten, rettere sagt 7 studenter, valgte å skrive tallet 'to' med ord selv om i testen stod at alle tall skulle skrives med ord. Informantene S3, S4, S5 og S12 bøyde både substantivet og adjektivet riktig og skrev tallet to i hunkjønn med bokstaver. Fire av tretten studenter skrev setningen helt korrekt. Fire andre studenter bøyde både adjektivet og substantivet riktig, men skrev tallet 2 som tall. Informant S2 bøyde adjektivet og substantivet riktig, men hadde en feil i ordet *красивых* som ikke er relevant i denne delen av oppgaven. Informant S1 skrev tallordet to i hunkjønn som er riktig da *девушка* er et hunkjønnsord. Det ser ut som om studenten skjønnte at adjektivet etter tallordet to skulle bøyes men ikke visste hvordan og valgte derfor ikke å skrive endelsen. Studenten unnlot også å skrive substantivet som skulle settes i riktig form. Informant S6 bøyde adjektivet og substantivet i dativ entall.

3.5 Kvantitativ oversikt over feilene og konklusjon

I dette avsnittet skal jeg summere alle feilene og prøve å finne ut hva feilene går ut på. I tabellen nedenfor kan vi finne en kvantitativ oversikt over feilene elevene gjør i den ”relevante” delen.

	Tallordenes skrivemåte	Tallordene 1 og 2	Bøying av substantiv etter 1	Bøying av substantiv etter 2, 3 og 4	Bøying av substantiv etter 5 og oppover	Bøying av adjektiv etter 1	Bøying av adjektiv etter 2 og oppover	sum
S1		3	1	3	7	2	8	24
S2	1							1
S3								
S4	2	1		1	4	2	6	16
S5	1			1	2		4	8
S6	2	1	1		4	1	7	16
S7		2		3	2		3	10
S8	3	2			1			6
S9	3				5		8	16
S10	1	1			1			3
S11	2	2		3	3		8	18
S12	3	1	1	1	2	1	1	10
S13	2	1	1		4	1		9
sum	20	14	4	12	35	7	45	137

I temaet ”tallordenes skrivemåte” ser det ut som de fleste feilene skyldes måten tallordene ’femten’ og ’femti’ er skrevet på. Det er bare noen få feil på tallordene

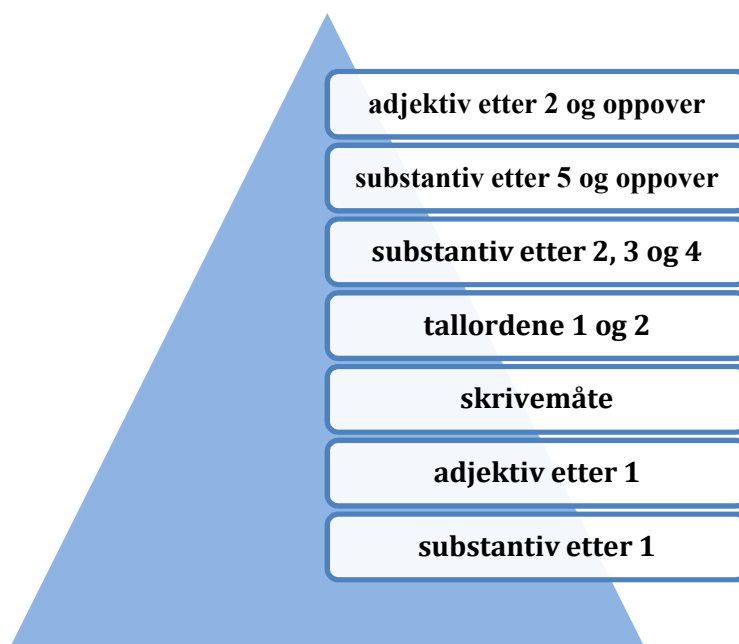
mellom 'én' og 'ti', flere på 'tolv' og mange på 'femten' og 'femti'. Med «mange» mener jeg at halvparten av studentene skriver tallordene feil. Alle tre studentene som har feil i tallordet 'tolv' skriver ordet slik: *дванадцать* istedenfor *двенадцать*. Nesten alle feilene jeg ser i tallordene *пятнадцать* og *пятьдесят*, skyldes det bløte tegnet som studentene enten plasserer feil eller har feil antall bløte tegn av i tallordene. For meg som lærer betyr det at elever må jobbe mer med tallordene ti og oppover, mens lærere må bruke tid på regelen om at hvis det skal være et bløtt tegn i et tallord, så skal det aldri være mer enn ett. Læreren må også gjøre elevene oppmerksomme på den første vokalen i tallordet 'tolv'.

I avsnittet «substantiv etter 'tre' og 'fire'» er det én frase som skiller seg ut. Det er ”одно красивое слово”. De fire andre frasene er skrevet med feil av de samme studentene. Feilene de tre studentene gjør, går på samsvarsbøyning mellom tallordene og substantivene. Det er enten numerus eller genus studentene feiler på. Det som er mest interessant for meg her, er frasen 'ett fint vindu', der mer enn halvparten av studentene skriver feil. Det studentene sliter med her, er samsvarsbøyning i genus mellom 'vindu' og 'ett'. Hvis studentene ikke vet at ordet *окно* er et intetkjønnsord så kan de bøye tallordet *один* i både hankjønn og hunnkjønn noe de akkurat gjør her. Så min oppgave her som lærer er å ha fokus på samsvarsbøyning i kjønn mellom tallord og substantiver. Elever/studentene må være oppmerksomme på kjønn på substantivet som står etter tallordet. Uheldigvis tok jeg ikke noen fraser med 'to' i hankjønn med i testen. Derfor kan jeg ikke si om studentene er oppmerksomme på kasusbøyning på substantiv i hankjønn som står etter tallordet 'to'.

I avsnittet ”substantiv etter 'to', 'tre' og 'fire'” har fem av tretten studenter feil i frasen ”4 fine ord”. Den ene studenten lar være å skrive ordet *слово* når han/hun oversetter frasen og det tyder på at han/hun ikke kjenner til det ordet. De andre studentene sliter med endelsene i substantivet *слово*. Det er ikke de samme studentene som får feil i frasen ”1 fint ord” som i frasen ”4 fine ord”. Det kan bety at ordet 'ord' på russisk er et vanskelig ord å bøye, eller at studentene bruker det ordet såpass lite at de har problemer med å bøye det rett.

I neste avsnitt som handler om substantiv som står etter tallordene 'fem' og oppover er det mange feil. Alle studentene har en eller annen feil. Det er minst feil i frasene med hunnkjønnsubstantiv. De fleste feilene går ut på kasusbøyning av substantivene.

I hierarkiet nedenfor tar jeg med alle temaene jeg har analysert, og plasserer dem fra bunn til topp i forhold til hvor vanskelig temaene er for studentene.

Som vi ser i hierarkiet, var den største utfordringen for studentene bøyning av adjektiv etter 'to' og oppover. Den delen av testen har nok vært den vanskeligste for de fleste, og det skyldes trolig kasusbruk. De studentene som sliter med kasusbøyning for substantiver, vil nok ha problemer med kasusbøyning for adjektiver.

Studentene behersker substantiv bedre enn adjektiv. Hvordan adjektiv etter tallet én skal bøyes, klarer de fleste studentene så lenge de kjenner til substantivet som står etter. Det ser ut som noen studenter ikke klarer å få til samsvarbøyning mellom tallordet, adjektivet og substantivet når de ikke kjenner til substantivet, eller i hvert fall når de ikke kjenner godt til substantivet. Med ikke kjenne godt til et ord mener jeg at studentene muligens har hørt ordet, men ikke vet hvordan det skrives.

Det er vanskelig å se noen "rød tråd" i feilene da det blir brukt både nominativ, genitiv og lokativ i både flertall og entall når studentene bøyer substantivene. Det er en salig blanding av feil man treffer på når vi ser på hvordan studentene bøyer substantiv etter tallordene *пять* og oppover. Det ser ut som om studentene særlig har problemer med bøyning av han- og intetkjønnssubstantiv i genitiv flertall. Studentene blander endelsene i hankjønnssubstantiv med endelsene i intetkjønnssubstantiv.

En av oppgavene mine som fremmedspråklærer er å gjøre elevene oppmerksom på hvor viktig det er med utvidet orforråd. Når elever har en rik mengde

med ord i det språket de lærer, er det mye lettere for dem å uttrykke seg. De informantene som ikke kan ordene godt, får heller ikke til grammatikken ordentlig. En annen ting fremmedspråklærere bør gjøre elevene sine oppmerksom på, er bruk av regler. For å mestre et så komplisert emne som tallord i russisk, er det viktig at studentene får klart formulerte regler å forholde seg til. Det gjør det mye enklere å bruke et språk.

Nå jeg sammenligner antall irrelevante og relevante feil, ser jeg at de studentene som har flest feil i den ”irrelevante” delen, også skårer dårlig når det gjelder tallord. Det er egentlig ikke noe rart at antall feil henger sammen. Når man ikke kan grunnleggende ting, vil det være enda vanskeligere å lære mer kompliserte temaer slik som tallord. I et fag som russisk henger alt i grammatikken sammen. For eksempel, har man ikke lært å se forskjellen på substantivets genus, vil det være vanskelig å ha samsvar mellom substantiv og adjektiv.

I neste kapittel vil jeg skrive om feil jeg har funnet i den empiriske undersøkelse som jeg har gjennomført hos elever fra forskjellige videregående skoler.

4

Empirisk undersøkelse og analyse av elever

4.1. Innledning

Som nevnt tidligere (se kap. 1.1), har jeg testet både studenter og elever, og i denne delen av oppgaven skal jeg gå gjennom en empirisk undersøkelse jeg gjennomførte på videregående skoler. Elevene som deltok i undersøkelsen, har hatt russisk på forskjellige nivåer. Noen har hatt russisk på ungdomsskolen og deretter på den videregående skolen, mens andre har hatt russisk kun på videregående skole. Jeg vil ikke dele elevene i grupper etter hvor lenge de har studert russisk, selv om dette utgangspunktet kunne være interessant. For å gjøre det lettere å sammenligne med undersøkelsen i forrige kapittel, vil jeg i stedet klassifisere informantene etter deres kunnskaper i russisk, akkurat på samme måte som studentene (se kap. 3.1). Først vil jeg analysere feil jeg finner hos elever som deltok i pilottesten (se kap. 1.3), så vil jeg se på testene til de andre elevene.

Jeg antar at mange av feilene elevene gjør, vil være de samme som studentenes feil, og for å unngå unødvendige gjentakelser og ikke beskrive de samme feilene på nytt, kommer jeg til å referere til kapittel 3 «Empirisk undersøkelse og analyse av studenter». Kapittel 4 vil jeg også bygge opp på samme måte som kapittel 3. Jeg skal først se på elevenes ferdigheter i russisk og dele elevene inn i grupper etter hvor mye grammatikk de forstår. Deretter skal jeg se på måten de skriver tallord på, og analysere feilene jeg finner. Til slutt skal jeg undersøke hvordan elevene håndterer substantiv og adjektiv som står etter tallord, før jeg oppsummerer hele kapitlet.

4.2 Pilottest

I pilottesten deltok 6 elever som studerte russisk på VG2 og har hatt språket kun på videregående skole. Jeg skal kalle elevene for informant E1, informant E2 og så videre. En av elevene, informant E4, vil jeg plassere i ”nivå 1” gruppen fordi eleven oversetter frasene ord for ord uten noe sammenheng mellom ordene, noe som viser at informanten ikke har noen syntakskompetanse. Informanten unnlater også å oversette mange ord: det kan bety at eleven ikke kjenner til disse ordene, og at eleven har lite

ordforråd. En annen elev, informant E6, har bare noen få feil, og blir derfor plassert i ”nivå 3” gruppen. I gruppen «nivå 2» er det 4 middels flinke elever. De hadde mange feil, men viste litt forståelse for russisk grammatikk.

Akkurat på samme måte som i forrige kapittel, har jeg valgt å dele feilene jeg finner hos elevene i 2 grupper: irrelevante og relevante feil (se kap. 3.1).

4.2.1 Bestemmelse av generelt kompetansenivå

I dette avsnittet vil jeg se på alle feilene elevene gjør. Jeg ser at elevene har mange av de samme feilene som studentene gjør, og jeg vil derfor dele alle feilene jeg finner, i de samme gruppene som jeg brukte i kap. 3.2. Det blir 6 grupper: 1) *ы* istedenfor *и* etter *г, к, х, ж, ц, ш, щ*, 2) bruken av bløtt tegn, 3) *а, я, е* i trykksvak posisjon, 4) bruken av bokstaven *ы*, 5) feiloversatte ord og 6) bøyning av ord.

Jeg vil gjenta (se kap. 3.2) hvilke feil elevene kunne ha gjort i de forskjellige feilgruppene. I feilgruppen «*ы* istedenfor *и* etter *г, к, х, ж, ц, ш, щ*» kan elevene gjøre feil i disse ordene: *хороший/хороших, девушки, больших, книги* og *собаки*. I «bruken av bløtt tegn» kan man finne feil i ordene *больших/большое* og *маленькая*. I avsnittet «*о, я* og *е* i trykksvak posisjon» vil jeg analysere feil som kan bli gjort i ordene *хороший, десять, двенадцать, хороших, одна, собак, домов, восемь, четыре, больших, окна, пятнадцать, городов, собаки, маленькая, большое, окно* og *пятьдесят*. I neste feilgruppe «bruken av bokstaven *ы*» er det et mindre antall ord som kan bli skrevet med feil, og de ordene er følgende: *красивые, комнаты, красивых* og *белых*. Alle ordene (se vedlegg) som er tatt med i testen, kan oversettes feil, og jeg vil derfor ikke liste dem opp her. Ordene som kan bøyes feil av elevene, er følgende: *хороший/хороших, год, комнаты, красивое/красивые/красивых, слово/слова/слов, лет, синяя, большие/больших, собаки/собак, белых, стола/столов, городов, маленькая* og *книг*.

4.2.1.1 *Ы* istedenfor *и* etter *г, к, х, ж, ц, ш, щ*

Jeg vil først lage en tabell som viser den totale oversikten over alle feilene elevene gjør i ordene som skal skrives med *и* etter *г, к, х, ж, ц, ш, щ*. Deretter vil jeg analysere feilene jeg finner.

	хороший/ хороших	девушки	больших	собаки	sum
E1		девушки		собокы	2

E2					
E3	хороший/хорошиы/хорошие	женщины	большие	собаки	4
E4					
E5					
E6				собаки	1
sum	1	2	1	3	7

I
feilgruppen

”*ы* istedenfor *и* etter *з, к, х, ж, ц, ш, щ*” gjør elevene akkurat de samme feilene som studentene gjør.

I tillegg til ordene som er nevnt i kap. 4.1.1 som elevene kunne gjøre feil i, er det to ord med syntaktiske feil, og det er ordene ‘bøker’ og ‘gode’. ‘Bøker’, eller *книги* på russisk, i frasen ‘7 bøker’ skal stå i genitiv flertall, men mange av elevene bruker flertallsformen i nominativ, som er slik: *книги*. Informant E1 skriver ‘bøker’ med bokstaven *ы*. ‘Gode’ betyr *хорошие*. Når elevene oversetter frasen ‘50 gode år’ som ‘50 *хорошие лет*’ istedenfor ‘50 *хороших лет*’, kan de få feil i ordet *хорошие*, men ingen av elevene får feil der.

Som tabellen viser, er det ikke så mange feil elevene gjør når det gjelder regelen «*и* etter *з, к, х, ж, ц, ш, щ*». Det er en av elevene fra «nivå 2» gruppen, informanten E3, som gjør mest feil. Eleven fra «nivå 1» gruppen har ingen feil her.

Jeg antar at elevene forstår regelen «*и* etter *з, к, х, ж, ц, ш, щ*», siden jeg ikke finner så mange feil i denne feilgruppen. Det ser ut som om de fleste elevene, akkurat som studentene, har forstått denne regelen (se kap. 3.2.1).

4.2.1.2 «bruken av bløtt tegn - *ь*»

Jeg vil begynne delkapitlet «bruken av bløtt tegn» med en tabell som viser i hvilke ord og hvilke feil elevene gjør.

	маленькая	больших	большое	sum
E1				
E2	мальенкая			1
E3	мальенкая			1
E4				
E5	маленкая			1
E6				
sum	3			3

Akkurat som studentene, gjør elevene to typer feil når det gjelder ord som inneholder bløtt tegn. Det er feilplassering av det bløte tegnet og mangel på det bløte tegnet. Som vi ser fra tabellen, er det flest feil i ordet ‘liten’ *маленькая*. De fleste studentene har også feil i ordet *маленькая*. I tillegg til de samme ordene som elevene har i sin undersøkelse, har studentene ytterligere to ord til som inneholder det bløte tegnet. Som

jeg skrev i kap. 3.2.2, kan feilene i ordet *маленькая* skyldes den palataliserte konsonanten *л*. Feilene vi ser i ordet ‘liten’, er de samme som feilene studentene gjør: det bløte tegnet etter bokstaven *л* og mangel på det bløte tegnet etter bokstaven *н*. I tillegg til ordene ‘liten’ og ‘stor’ som inneholder bløtt tegn, har noen av elevene skrevet ordet ‘hvit’ *белый* med det bløte tegnet. Jeg antar at feilen kommer fra uttalen av bokstaven *ы*, som ikke finnes i det norske alfabetet. For nordmenn er det vanskelig å uttale hard *л*³³ som i ordet *белые* ‘hvite’. Når elevene ikke klarer å uttale lyden *ы* riktig, høres den ut som *и*, og den feilen tar de med seg skriftlig også. De skriver *и* istedenfor *ы*. Mange uttaler det som *белие* istedenfor *белые* og derfor tror de kanskje at det skal stå bløtt tegn etter bokstaven *л* og skriver ordet slik: *белые. Ли* uttales mykere enn *лы* (Nielsen, 2004: 19).

Med unntak av de ordene som er nevnt ovenfor, ser det ut til at elevene, akkurat som studentene, ikke har store problemer når det gjelder bruken av det bløte tegnet. Tre av seks elever skrev feil i ordet *маленькая* og én i ordet *больших*, mens fem av tretten studenter skrev feil i ordet *маленькая* og ingen i ordet *больших*.

4.2.1.3 «*о, я* og *е* i trykksvak posisjon»

Elevene har ingen feil i ordene som kunne skrives med feil bokstav på grunn av trykket, bortsett fra ett ord – *собака* ‘hund’. Det som er merkelig, er at elevene skriver feil der man ikke forventer å få feil, altså i den andre vokalen, som er trykksterk. Her skriver tre elever *о* istedenfor *а*. En russisk elev ville ha skrevet *а* istedenfor *о* i den første vokalen, som er trykksvak, fordi denne vokalen uttales som [a]. Jeg kan ha tenke meg at elevene vet at en av vokalene skal ”byttes”, men ikke husker hvilken, og skriver derfor *о* istedenfor *а*. Ingen av elevene skriver ordet ‘hund’ på samme måte som studentene.

Elevene viser at de er kjent med regelen om vokaler i trykksvake posisjoner, og det gjør studentene også.

4.2.1.4 «bruken av bokstaven *ы*»

Da uttalen av bokstaven *ы* ikke ligner på noen av lydene til norske språklydene (se kap. 3.2.4), kan denne bokstaven være vanskelig å håndtere for norske elever. I

³³ Den lyden nordmenn bruker for ”L” verken lik hard eller bløt *л*. Resultatet er at forskjellen forsvinner i uttalen, og det påvirker nok også skrivingen.

tabellen nedenfor kan vi se forskjellige måter elever skriver ordene fra undersøkelsen som skal skrives med *ы*.

	красивые	комнаты	красивых	белых	sum
E1	красивие		красивие	белие	3
E2		комнати	красивие	белье	3
E3	красывые		красивиы/красивый	белие	3
E4					
E5	красивие		красивие	вельи	3
E6					
sum	3	1	4	4	12

Informant E1 skriver nesten alle ordene, bortsett fra *комнаты* med bokstaven *и* istedenfor *ы*. Informant E2 skriver alle ordene med bokstaven *и*. Informant E3 skriver ordet *красивые* på tre forskjellige måter: med *ы* etter konsonantene *с* og *в*, med *и* etter de samme konsonantene og den riktige måten – *красивый*. Informant E5 skriver alle ordene på samme måte som informant E1, mens informant E6 skriver alt riktig.

I tillegg til ordene som skal skrives med bokstaven *ы*, har elevene gjort syntaktiske feil i ord som ikke skal skrives med denne bokstaven. Noen informanter tror at substantiv etter tallord skal stå i nominativ flertall, og dermed bruker de endelsen *-ы/-и* som er vanlig i nominativ flertall. Dette åpner for flere muligheter til å gjøre feil med bokstaven *ы*. Her er ordene som det gjøres feil i: *окон, собак, домов, окна, городов, дома, книг*.

Jeg vil igjen bruke en tabell for å vise feilene elevene gjør. I tabellen vil jeg skrive kun ord som er skrevet med bokstaven *ы*.

	окон	собак	домов	окна	городов	дома	книг	sum
E1	окны	собокы	домы	окны	города	домы	книгы	7
E2								
E3	окны	собакы	домы	окны	города	домы		6
E4								
E5								
E6								
sum	2	2	2	2	2	2	1	13

Det var kun to elever som gjorde syntaktiske feil i tillegg til feil bruk av regelen om flertall, og feilbruken av denne regelen kommer jeg tilbake til i kap. 4.2.1.6.

Det ser ut som om bokstaven *ы* ikke skaper den største utfordringen for disse elevene, selv om undersøkelsen min, som nevnt, viser en del slike feil i elevenes skriftlige russisk.

4.2.1.5 Feil oversettelse

I dette delkapitlet vil jeg se på alle ord som er oversatt feil. Ord som studentene oversatte feil, var enten synonymer eller beslektede på en eller annen måte. Jeg vil undersøke om elevene gjør like feil som studentene. På den måten kan vi finne ut om oversettelsen de gjør, ikke er tilfeldige.

Informant E3 oversetter frasen *pene jenter* som *pene kvinner*. Jenter og kvinner er beslektede ord, og eleven viser forståelse for betydningen av ordet jenter. En av studentene gjorde akkurat den samme feilen. Informant E4 oversetter ordet *pene* som *røde*, på samme måte som en av studentene (se kap. 3.2.5).

Som vi ser, har elevene generelt ikke store problemer med oversettelse av disse frasene. De feilene elevene gjorde, var ikke «tilfeldige».

4.2.1.6 Feil bøyning

I dette avsnittet vil jeg se på alle ord elevene bøyer feil. Akkurat som i avsnitt 3.2.6 vil jeg se på hva slags ord elevene sliter mest med.

Her vil jeg også lage en tabell som vil vise oss hvilke ord elevene kan gjøre feil i. Jeg antar at elevene, akkurat som studentene, vil slite mest med kasusbøyning, siden det ikke brukes kasus i norsk på samme måte som i russisk.

	E1	E2	E3	E4	E5	E6
хороший		хорошо		хорошо		
год						
квартиры				комната		
больших				большой	большое	
окон	окны	окнов	окны	окни	окни	
красивые		красивая		красный		
девушки						
хороших	хорошие	хорошо	хорошиы	хорошо	хороший	
лет		годи	года	года	году	
красивых	красивие	красивие	красивыы	красный	красивие	
собак	собокы		собакы	собаки	собоки	
белых	белий	бельие	белие	белый	вельы	
домов	домы		домы		доми	
больших	большие	большие	болшые	большой	вольшое	большого
окна	окны		окны	окни	окни	
городов	городы	город	городы	городи	городе	
красивые			красивый	красный	красивы	красивой
собаки						
белых	белие	бельие	белие	белый	вельи	белого
дома	домы		домы		доми	
книг	книгы	книги	книги	книги	книги	
большое		большой		большой		
хороших	хорошие	хорошо	хорошие		хорошие	
лет		год			год	

De fleste elevene bøyde både adjektivene og substantivene i nominativ flertall som egentlig skulle bøyes i enten genitiv flertall eller genitiv entall. Jeg vil se nærmere på de ordene som elevene bøyde i andre kasus enn i nominativ flertall eller brukte en annen form for bøyning.

To av elevene brukte kortform i intetkjønn (*хорошо*) i frasen *один хороший год*, der det egentlig skal være langform i nominativ entall. *Хорошо* kan også analyseres som adverb. Denne feilen viser at vi har med en svært svak elev å gjøre, siden dette er et grunnleggende ord som læres tidlig. Årsaken til at eleven gjør feil, er trolig at han/hun har hørt kortformen/adverbet *хорошо* ofte, siden dette er et høyfrekvent ord. Informant E2 oversetter ordet *окон* som *окнов* der eleven bruker genitiv flertall-endelsen til hankjønnsord. Hvis ordet *окно* var hankjønn, ville det i genitiv flertall vært *окнов*, det vil si akkurat sånn som eleven skrev det. Informant E6 skiller seg ut – de to feilene eleven gjør, er logiske. Eleven gjør feil i adjektiver, som skal stå i genitiv flertall, men eleven bøyer dem i genitiv entall, akkurat som substantivene som står etter dem.

I tabellene nedenfor vil jeg vise kvantitativ oversikt over feilene elevene gjør i substantiv og adjektiv.

"Bøyning av substantiv etter tallord"

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
год							
квартиры				X			1
окон	X	X	X	X	X		5
девушки							
лет		X	X	X	X		4
собак	X		X	X	X		4
домов	X		X		X		3
окна	X		X	X	X		4
городов	X	X	X	X	X		5
собаки							
дома	X		X		X		3
книг	X	X	X	X	X		5
лет		X			X		2
sum	8	5	8	7	9		37

"Bøyning av adjektiv etter tallord"

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
хороший		X		X			2
больших				X	X		2

красивые		X		X			2
хороших	X	X	X	X	X		5
красивых	X	X	X	X	X		5
белых	X	X	X	X	X		5
больших	X	X	X	X	X	X	6
красивые			X	X	X	X	4
белых	X	X	X	X	X	X	6
большое		X		X			2
хороших	X	X	X		X		4
sum	6	9	7	10	8	3	41

Ut fra tabellene ser vi at elevene gjør flest feil i adjektiver som står etter tallordet fem og oppover. Elevene er generelt svake når det gjelder bøyning av ord, akkurat på samme måte som studentene.

Før jeg begynner å skrive om «relevante» feil, vil jeg oppsummere alle feilene jeg fant hos elevene i neste delkapittel «Oppsummerende nivåbestemmelse»

4.2.1.7 Oppsummerende nivåbestemmelse

Elevene viser jevnt over brukbar forståelse for russisk grammatikk. Til å ha studert russisk i 2,5 år, har enkelte elever ganske god oversikt over russisk grammatikk på sitt nivå. Tabellen nedenfor vil vise oss hva elevene sliter mest med.

	"И etter г, к, х, ж, ц, ш, щ"	"Bruken av bløtt tegn"	"А, я og e i trykksvak posisjon"	"Bruken av bokstaven Ы"	"Feiloversatte ord"	"Bøyning av substantiv"	Bøyning av adjektiv"	sum
E1	2	2		3		8	6	21
E2				3		5	9	17
E3	3	3		3	1	8	7	25
E4					2	7	10	19
E5				3		9	8	20
E6	1	1					3	5
sum	6	6		12	3	37	43	107

Akkurat som forventet, viser "bøyning av adjektiv og substantiv" seg å være vanskeligst for disse elevene. Det er én elev som skiller seg ut: informant E6 viser gode basiskunnskaper i russisk, og jeg forventer derfor at denne eleven vil gjøre det bra i delen «relevante feil». Resten av elevene ligger på omtrent likt nivå.

4.2.2 Relevante feil

I dette kapitlet vil jeg skrive om elevenes kunnskaper i russisk når det gjelder tallord. Jeg skal se på måten elevene skriver tallord på, bøyning av substantiver og adjektiver som står etter tallord og hvilket kjønn tallordene 'én' og 'to' får.

I kapitlet «irrelevante feil» så jeg på fraser og ord som ikke hadde noe med tallord å gjøre, men nå vil jeg se på alle frasene som inneholder tallord: *один хороший год, две комнаты, десять больших окон, двенадцать хороших лет, одна квартира, пять красивых собак, восемь белых домов, четыре больших окна, пятнадцать городов, две красивые собаки, три белых дома, семь книг, одно большое окно og пятьдесят хороших лет*. Først vil jeg se på tallordenes skrivemåte.

4.2.2.1 Skrivemåte

Dette delkapitlet vil jeg begynne med en tabell som viser hvordan elevene skriver tallordene 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 12, 15 og 50.

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
один							
два/две							
три							
четыре			четыре				1
пять							
шесть							
семь							
десять	десят		девять		десьять		3
двенадцать	двенадцат		двенадять	двадзять	дванадсать		4
пятнадцать	пятнадцят		пятьдесят	пятьдесять	пятьнадсать	пятьнадцать	5
пятьдесят	пятьдесять	пятьдесять	пятьдесять	пятьдесять	пятьдесать	пятьдесять	6
sum	4	1	5	3	4	2	19

Som vi ser tydelig i tabellen, sliter elevene mest med tall større enn *десять* 'ti'. Ingen av elevene klarte å skrive ordet 'femti' rett, og 5 av 6 elever skrev tallordet 'femten' feil. Alle elevene skriver tallordet *пятьдесят* med to bløte tegn, som er feil. Måten tallordet 'femti' skrives på, beskriver jeg i kap. 3.2.1. Informant E5 skriver i tillegg bokstaven *a* istedenfor *я* etter *с*. Tallordene 'tolv' og 'femten' var nok den største utfordringen i denne testen for disse elevene. Informant E4 blander tallene 15 og 50 og 12 og 20 med hverandre og skriver 'femti' istedenfor 'femten' og 'tjue' istedenfor 'tolv'. Ellers ligner elevenes feil på studentenes, der noen av elevene plasserer det bløte tegnet feil og skriver bokstaven *a* istedenfor *e* etter *в* i tallordet *двенадцать*.

Akkurat som studentene, har alle elevene feil i et eller annet tallord. Studentene hadde flest feil i tallordene ‘femti’ og ‘femten’, og det hadde elevene også. De fleste feilene gikk ut på feil bruk av det bløte tegnet.

4.2.2.2 Skrivemåte av tallordene én og to

I dette delkapitlet vil jeg analysere måten elevene skriver tallordene én og to på. Disse tallordene skal bøyes i genus, og hvilket kjønn tallordene skal stå i, bestemmer substantivet som står etter. Tallordet én kan bøyes i han-, hun- og intetkjønn, mens tallordet to kan bøyes i han- og hunkjønn (intetkjønn har samme form som hankjønn). Tallordet *один* kan i tillegg bøyes i flertall. Følgende fraser ble brukt i testen: *один хороший год, две комнаты, одна квартира, две красивые собаки* og *одно большое окно*.

Først vil jeg lage en tabell som viser hvordan elevene skriver tallordene én og to i de ovennevnte frasene. I tabellen vil jeg skrive kun de tallordene som er skrevet feil.

	один	две	одна	два	одно	sum
E1		два	одна	два		3
E2					один	1
E3			один	два	один	3
E4		два	один	два	один	4
E5						
E6						
sum		2	3	3	3	11

Som vi ser i tabellen, har disse elevene problemer med både tallordet ‘én’ og ‘to’. De elevene som skriver tallordene feil, bruker kun grunnformen. Det er mulig at de ikke har lært at tallordene én og to skal bøyes etter substantivet de står sammen med.

4.2.2.3 Substantiv etter tallord

I dette avsnittet vil jeg analysere substantivene i frasene som består av tallord og substantiv. Jeg vil dele delkapitlet i tre deler: substantiv etter tallordet ‘én’, substantiv etter tallordene ‘to’, ‘tre’ og ‘fire’ og substantiv etter tallordet ‘fem’ og oppover.

4.2.2.4 Substantiv etter tallordet ‘én’

I testen som elevene tok, skal substantivet etter tallordet ‘én’ ha grunnformen, nominativ, det vil si den formen vi finner i ordbøker, ettersom *один* ‘én’ oppfører seg som et adjektiv og kongruerer med substantivet det står til. Jeg vil først lage en tabell

som viser hvordan elevene skriver substantiver som står etter tallordet ‘én’. Vi finner dem i følgende fraser: *один хороший год, одна квартира* og *одно большое окно*. Siden substantivene skal stå i nominativ entall, forventer jeg ikke at elevene skal ha problemer med å skrive substantivene som står etter tallordet ‘én’ riktig.

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
год		года					1
квартира							
окно							
sum		1					1

Informant E2 bøyde ordet ‘år’ *год* i genitiv entall, selv om dette ordet skulle stå i grunnformen – *год*. Elevene kjenner nok til regelen om substantiv som står etter tallordene to til fire (se kap. 4.2.2.2) og bøyer ordet *год* etter tallordet ‘én’ også etter denne regelen. Dette er trolig et eksempel på hyperkorreksjon, det vil si overbruk av regler. Ellers finner jeg ikke feil i substantiv etter tallordet *один/одна* hos de andre elevene.

4.2.2.3.2 Substantiv etter tallordene ‘to’, ‘tre’ og ‘fire’

Substantiv som står etter tallordene ‘to’, ‘tre’ og ‘fire’, får genitiv entall-endelsen til både han-, hun- og intetkjønnsord. Følgende fraser har substantiv som står etter tallordene *два/две, три* og *четыре*: *две комнаты, четыре больших окна, две красивые собаки* og *три белых дома*. I dette delkapitlet forventer jeg å se flere feil enn i det forrige, da det er snakk om kasusbøying her. Tabellen nedenfor gir en oversikt over de frasene som er skrevet feil.

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
комнаты				комната			1
окна	ОКНЫ		ОКНЫ	ОКНИ	ОКНИ		4
собаки							
дома	ДОМЫ		ДОМЫ		ДОМИ		3
sum	2		2	2	2		8

Som vi ser i tabellen, har elevene feil i frasene med han- og intetkjønnsord. Det skyldes antakelig kasusbøying. For hunkjønnsordene *комнаты* ‘rom’ og *собаки* ‘hunder’ (begge 2. deklinasjon) skriver informant E1 og E3 rett (når det gjelder

kasus): *два комнаты* ‘to rom’, *две комнаты*, *два красивые соборы* ‘to fine hunder’ og *две красивые соборы*. Dette kan imidlertid være tilfeldig. I annen deklinasjon har nemlig substantiv samme endelse i genitiv entall og nominativ flertall: -ы (-и). Siden elevene bruker nominativ flertall for hankjønn i 1. deklinasjon: *три белые дома* ‘tre hvite hus’, er det sannsynlig at de har tenkt på samme måte i 2. deklinasjon også. Informant E4 bøyer substantivene *дома* ‘hus’ og *соборы* ‘hunder’ i riktig kasus, mens resten blir feil. *Соборы* kan forklares på samme måte som med informantene E1 og E3. Med *дома* kan jeg lure på om ordet står i genitiv entall eller nominativ flertall. I genitiv entall faller trykket på *о*’en, men i nominativ flertall faller trykket på *а*’en, men endelsen er den samme. Det samme gjelder ordet *окна*, som i genitiv entall har trykket på den siste vokalen og i nominativ flertall på den første. Eleven oversetter uttrykket to rom som *два комната*, hvor rom står i entall. Kanskje dette er fordi ordet ‘rom’ på norsk er det samme i entall som i flertall? Utrykket *четыре окна* ‘fire vinduer’ blir skrevet slik: *четыре окна*, hvor substantivet vinduer får endelse *-и* som er trolig tenkt som endelse i nominativ flertall. Informant E5 skriver alle substantivene med endelse *-и*, bortsett fra ett, som får endelse *-ы* i ordet *комнаты* ‘rom’ som blir riktig. Om det var tilfeldig eller gjennomtenkt, må jeg bare gjette om, men et av ordene som fikk endelse *-и*, ble oversatt riktig – *две соборы* ‘to hunder’. De to andre ordene som er nevnt tidligere i oppgaven, får feil endelse. Studentene gjorde akkurat samme typer feil, som vi så i delkapittel 3.2.2.

4.2.2.3.3 Substantiv etter tallordene ‘fem’ og oppover

Substantiv som står etter tallordene ‘fem’ og oppover, får genitiv flertall-endelse, som erfaringsmessig er vanskeligere å få til for elever og studenter. Reglene for valget mellom de ulike endelsene i genitiv flertall er mer kompliserte og introduseres senere i de fleste læreverker. Derfor forventer jeg å se enda flere feil her enn i forrige delkapittel. Disse frasene inneholder substantiv med tallord ‘fem’ og oppover: *десять больших окон*, *двенадцать хороших лет*, *пять красивых собак*, *восемь белых домов*, *пятнадцать городов*, *семь собак* og *пятьдесят хороших лет*. I tabellen nedenfor vil vi finne fraser som er skrevet med feilbøyd substantiv.

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
окон	окны		окны	окни	окни	окна	5
лет		годи	года	года	году		4
собак	соборы		соборы	соборы	соборы		4

ДОМОВ	ДОМЫ		ДОМЫ	СОБАКИ	ДОМИ		4
ГОРОДОВ	ГОРОДЫ	ГОРОД	ГОРОДЫ	ГОРОДИ	ГОРОДЕ		5
КНИГ	КНИГЫ	КНИГИ	КНИГИ	КНИГИ	КНИГИ		5
ЛЕТ		ГОД			ГОД		2
sum	5	4	6	6	7	1	29

Jeg har et uttrykk *десять больших окон* '10 store vinduer', der ordet 'vinduer' får såkalt flyktig vokal i genitiv flertall. Flyktig vokal er et fenomen som elevene ikke har lært, og derfor vil jeg ikke vie det så mye oppmerksomhet³⁴. Da jeg reviderte testen etter pilotundersøkelsen, erstattet jeg dette eksemplet med et annet.

Det later til at elevene «tenker norsk», og i de fleste tilfellene får substantivene nominativ flertall-formen – som oftest endelse *ы*, men også *и*. Elevene husker ikke at 'vindu', 'hus' og 'by' i nominativ flertall får endelse *а*, og lager sine egne former for disse ordene i nominativ flertall.

Informant E6 har ingen feil her heller. Informant E2 har to riktige av fire mulige, mens resten av elevene feiler totalt. De skriver alle substantivene i nominativ pluralis, og noen ord blir i tillegg skrevet med ortografiske feil. Det er de samme feilene som jeg nevnte tidligere, som går igjen: bruken av bokstaven *ы* istedenfor *и* og omvendt. Jeg vil se litt nærmere på feilene til informant E2, siden eleven antakelig kjenner til regelen og prøver å bøye noen av substantivene i genitiv flertall. Uttrykket 'fem fine hunder' oversetter informanten som *пять собок* som er nesten riktig bortsett fra vekslingen av bokstavene *а* og *о*. Om vi ser bort fra denne relativt ubetydelige ortografiske feilen, kan vi si at eleven klarte å bøye substantivet 'hunder' riktig. Det er ingen tvil om at *собок* kan identifiseres som genitiv flertall. 'Sju bøker' oversetter eleven som *семь книги* der bøker står i nominativ flertall, det vil si at eleven ikke benytter seg av regelen. Uttrykket 'femten byer' velger informanten å oversette som *пятнадцать город* der ordet 'byer' står i nominativ entall.

Et ord som skiller seg litt ut i denne testen, er 'år', som etter forskjellige tallord får forskjellige former - *год, года* og *лет*. Etter tallordet 'fem' og oppover får substantivet 'år' formen *лет*. De fleste elevene husker ikke hvilken av formene man skal bruke etter tallordene 'fem' og oppover og bruker de to andre formene også. Informant E2 husker sannsynligvis ikke formen *лет*, og lager sitt eget substantiv ved

³⁴ Flyktig vokal står i regelen ved stammer på to eller flere sammenstøtende konsonanter når den siste av disse er л, м, н, р. Den flyktige vokalen her er –о når den følger –к. Mathiassen (1996: 25)

å legge endelse *u* til ordet *год* og får et nytt flertallsord – *годы*. Informant E5 bruker lokativ i to tilfeller som ikke er lett for meg å forklare. Det er mulig at det frekvente uttrykket «*в ... году*» som brukes for å angi årstall på russisk, kan ha påvirket eleven. Det er også slik at lokativ ofte er den første kasusen elever lærer, og det kan kanskje medføre at de overbruker denne kasusen. Det som er bra med denne eleven, er at han/hun husker at det er en annen kasus enn nominativ som skal brukes når man jobber med substantiv etter tallordene ‘fem’ og oppover.

Det virker som om elevene sliter med bøyningen av substantivene som står etter tallordene ‘fem’ og oppover. Det betyr at den syntaktiske kompetansen til disse elevene er mangelfull. Men det er ikke uventet at elevene gjør mange feil med et så vanskelig fenomen som genitiv flertall ved tallord, og det er positivt at noen elever har oversikt og gjør det bra, akkurat som i studentgruppen.

4.2.2.4 Adjektiv etter tallord

I dette delkapitlet vil jeg analysere feilene elevene gjør i fraser med adjektiver etter tallord. Hvordan man bøyer adjektiver etter tallord, er forklart i kap. 3.3.

Akkurat som i kap. 3.3, vil jeg dele kapitlet 4.2.2.4 i to deler: «adjektiver etter tallordet ‘én’» og «adjektiver etter tallordet ‘to’ og oppover». Jeg begynner med å se på frasene med adjektiver etter tallordet ‘én’.

4.2.2.4.1 Adjektiv etter tallordet ‘én’

Det er to fraser som inneholder tallordet ‘én’ og adjektiv etter det, og de er følgende: *один хороший год* og *одно большое окно*. I tabellen nedenfor vil jeg skrive inn fraser som er skrevet med feilbøyde adjektiv.

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
хороший	хорошой	хорошо		хорошо			3
большое		большой		большой			2
sum	1	2		2			5

Informantene E2 og E4 gjør like feil i begge frasene. Adjektivet i første frasen får kortform av adjektiv/adverb (de to formene er like – se kap. 4.2.1.6) og adjektivet i den andre frasen skriver begge informantene i hankjønn. Informant E1 skriver adjektivet ‘god’ *хороший* med endelse *-ой*, som brukes kun av adjektiver som har

trykket på endelsen. Det kan skyldes det høyfrekvente ordet *хорошо*, som har trykket på den siste vokalen. Mulig at eleven lager et adjektiv av *хорошо* ved å legge på bokstaven *й* som hankjønnsadjektiver slutter på.

Det ser ut som om de fleste elevene har kontroll over regelen om adjektiver etter tallordet 'én'. Studentene hadde en annen frase enn *одно большое окно* som de skulle oversette til russisk og gjorde det også middels bra på den delen.

4.2.2.4.2 Adjektiv etter tallordet 'to' og oppover

Jeg vil først ramse opp alle frasene som inneholder tallord fra 'to' og oppover og adjektiv. De er følgende: *десять больших окон, двенадцать хороших лет, пять красивых собак, восемь белых домов, четыре больших окна, две красивых собаки, три белых дома og пятьдесят хороших лет.*

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
больших	большие	большие	большие	большой	большое		5
хороших	хорошие	хорошо	хорошиы	хорошо	хороший		5
красивых	красивие	красивие	красивыи	красный	красивие		5
белых	домы	бельие	белие	белый	вельи		5
больших	большие	большие	болшые	большой	вольшое	большого	6
красивых	красивие	красивие	красивый	красный	красивы	красивой	6
белых	белие	бельие	белие	белый	вельи	белого	6
хороших	хорошие	хорошо	хорошие	-	хорошие		4
sum	8	8	8	7	8	3	42

Akkurat som hos studentene ser jeg to typer feil hos elevene. Den ene er at noen elever oversetter frasene ord for ord og bruker kun grunnformen. Informant E4 har nesten alle adjektivene i nominativ entall, bortsett fra ordet 'gode'. I frasen '12 gode år' står adjektivet i kortform (eller kan analyseres som adverb). Som sagt tidligere, skyldes det muligens at eleven kjenner godt til denne formen. I den andre frasen '50 gode år', som også inneholder dette ordet, oversetter eleven kun tallordet. Hva det skyldes, er ikke lett å vite, da det ser ut som om eleven kjenner til både ordet 'god' og 'år'. Informant E6 skiller seg med at han/hun har feil kun i adjektivene som står etter tallordene 2, 3, og 4. Eleven bøyer adjektivene etter substantivregelen etter tallordet 2, 3 og 4, og de får genitiv entallsformen. Eleven tenker logisk, og som nevnt tidligere, bekrefter også denne eleven at logikken i russisk språk er alt annet enn enkel. De andre elevene bøyer adjektivene stort sett i nominativ flertall, noe som kan bety at

informantene ikke kjenner til regelen om adjektiver etter tallordene ‘to’ og oppover. Informant E5 skriver adjektivene i både nominativ formen og nominativ flertall. Jeg klarer ikke å se noe mønster i når eleven velger den eller den andre formen.

Både studentene og elevene gjør samme type feil, og begge informantgruppene viser tydelig at adjektiver i russisk er et vanskelig tema. I neste kapittel vil jeg oppsummere feilene og gi en kvantitativ oversikt over dem.

4.2.2.2.5 Kvantitativ oversikt over «relevante» feil og konklusjon

I delkapitlet «relevante feil» så jeg på tallordenes skrivemåte, bøyning av substantiver og adjektiver etter tallord og hvilket kjønn tallordene ‘én’ og ‘to’ får. I det følgende vil jeg oppsummere feilene jeg fant hos elevene for på den måten finne ut hva elevene sliter mest med.

Jeg vil lage en tabell som viser en oversikt over alle feilene. Tabellen tar ikke med frasene og ordene, men summerer kun opp antall feil.

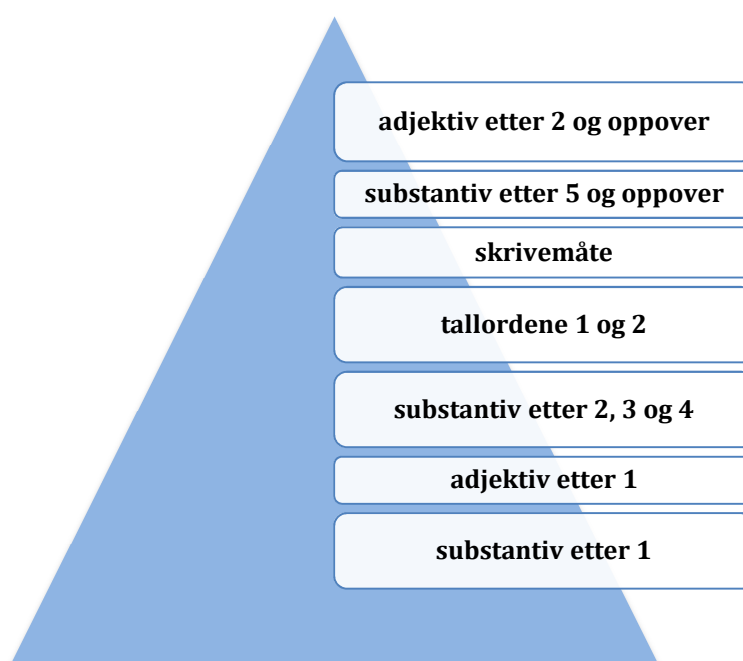
	E1	E2	E3	E4	E5	E6	sum
Skrivemåte	4	1	5	3	4	2	19
Tallordene 1 og 2	3	1	3	4			11
Bøyning av substantiv etter 1		1					1
Bøyning av substantiv etter 2, 3, og 4	2		2	2	2		8
Bøyning av substantiv etter 5 og oppover	5	3	6	7	7	1	29
Bøyning av adjektiv etter 1	1	2		2			5
Bøyning av adjektiv etter 2 og oppover	8	8	8	7	8	3	42
sum	23	16	24	25	21	6	115

Ut fra tabellen ser jeg flere punkter som jeg vil ta opp: elevenes nivå i russisk, vanskelighetsgrad på grammatikk og hva jeg som lærer kan lære av dette.

Som vi ser i tabellen, faller elevene i tre grupper: sterk, middels og «nivå 1». Det er bare én elev som skiller seg særlig ut – informant E6. Denne eleven har lite feil og gjorde det bra i delen «irrelevante feil» også. Derfor mener jeg at eleven er den sterkeste i denne elevgruppen. Informant E2 har også litt mindre feil enn resten av gruppen, akkurat som i delen «irrelevante feil». De andre elevene ligger på likt nivå – det vil si hva vi kan kalle ”«nivå 1»” elever. I kapittel 4.2.1 om irrelevante feil skrev jeg at kun én elev havnet i «nivå 1» gruppen – informant E6, men det viste seg (se tabell i kapittel «kvantitativ oversikt over ”relevante” feil») at det var kun én elev som havnet i «nivå 2» gruppen og resten i «nivå 1» gruppen, bortsett fra den flinkeste eleven. Sammenlignet med studentene, gjør flere elever enn studenter feil i «relevante

feil»-delen. Jeg forklarte feilene til elevene i tidligere kapitler og vil derfor ikke fokusere mer på det.

I dette avsnittet vil jeg lage et hierarki over grammatikken som elevene trengte å kunne i denne testen for å vise sine ferdigheter i russisk når det gjelder tallord. Jeg tar forbehold om at informantgruppen var liten og undersøkelsen bestod av altfor få fraser til at det er mulig å komme med skråsikre konklusjoner. Dette hierarkiet vil derfor være tentativt. På toppen vil jeg ha det vanskeligste momentet og på bunnen vil være momentet elevene behersker best utfra antall feil elevene gjør. Hierarkiet tar utgangspunkt i tallene i tabellen ovenfor. Det momentet som ga flest feil, står øverst i hierarkiet, mens det momentet som ga færrest feil totalt, står nederst.

Akkurat som for studentene, var den største utfordringen for disse elevene bøyning av adjektiv etter tallordene 'fem' og oppover og den minste var bøyning av substantiv etter tallordet 'én', noe som ikke er så overraskende. Etter tallordet 'én' var nominativ entall-formen rett svar, og denne formen lærer man tidlig.

Min konklusjon når det gjelder pilottesten, er at de elevene som forstår grunnleggende grammatikk i russisk, gjør det bra i mer avansert grammatikk, slik som bøyning av substantiv og adjektiv etter tallord. Som lærer mener jeg derfor at det er viktig for elever å få på plass elementære ting, blant annet forskjell på kjønn ved substantiv og adjektiv, samsvar mellom substantiv og adjektiv og ha et grunnlag med ordforråd før

man begynner med mer vanskelige ting, som, for eksempel, kasusbøyning. Ut fra testen, vil jeg si at det er lettere for elever å forstå bruken av substantiv etter tallord enn bruken av adjektiv etter tallord. For meg som lærer betyr dette at jeg bør bruke minst like mye tid på bøyning av adjektiver som substantiver etter tallord.

I neste kapittel vil jeg analysere feil jeg finner hos elever som deltok i ”hovedtesten”, det vil si den testen jeg gjennomførte med et større antall informanter etter at jeg hadde justert testen som jeg brukte i pilotundersøkelsen.

4.3 Elevundersøkelse

I elevundersøkelsen deltok 15 elever. Jeg skal kalle informantene for H1, H2 og så videre. Ved første øyekast er det fem elever som skiller seg ut – informantene H10, H11, H12, H13, H14 og H15. Disse informantene oversetter alle frasene og ordene i testen, og det ser ut som om de bøyer de fleste ordene i riktig form også. Resten av elevene ser ut som svake elever, da de ikke klarer å bøye alle frasene og mange av elevene ikke klarer å oversette alle frasene heller.

Akkurat som i kapitlet om studenter og delkapitlet om pilottesten skal jeg dele alle feilene jeg finner hos elevene i to grupper: irrelevante og relevante feil. Jeg vil først se på irrelevante feil.

4.3.1 Bestemmelse av generelt kompetansenivå

I dette delkapitlet vil jeg se på feilene som ikke har noe med tallord å gjøre. Testen elevene deltok i, var akkurat den samme som studentenes. Derfor kommer jeg ofte til å referere til kapittel 3. Akkurat som studentene og elevene i pilottesten gjør disse elevene mange feil, og feilene jeg finner, ligner på studentenes og elevenes feil. For å ha en bedre oversikt over feilene, vil jeg dele dem i små grupper: 1) *ы* istedenfor *у* etter *г, к, х, ж, ц, ш, щ*, 2) bruken av bløtt tegn, 3) *а, я, е* i trykksvak posisjon, 4) bruken av bokstaven *ы*, 5) feiloversatte ord og 6) bøyning av ord. Det samme gjorde jeg i foregående kapitler.

I neste delkapittel vil jeg se på feilene elevene gjør i ord som skal skrives med *у* etter *г, к, х, ж, ц, ш, щ*.

4.3.1.1 *u* etter *z, k, x, ж, ц, ш, щ*

I dette delkapitlet vil jeg se på disse ordene som elevene kunne ha gjort feil i: *хороший, девушки/девочки, хороших, больших, собаки* og *большие*. For å få oversikt over hvilke elever som gjør hvilke feil, vil jeg lage en tabell. I tabellen vil jeg skrive kun ord som er skrevet feil, og de ordene som elevene ikke visste betydningen av, vil jeg markere med en bindestrek.

	хороший	девушки/ девочки	хороших	больших	собаки	большие	sum
H1	-		-				
H2			-	-		-	
H3		-					
H4	-	-	-				
H5	-		-				
H6	-	-	-	-	-	-	
H7	-		-				
H8	-		-				
H9	-		-		собаки		1
H10	-		-	-		-	
H11					собаки		1
H12	хороший		хорошие	большие		большие	4
H13	хороший		хорошие				2
H14							
H15							
sum	2		2	1	2	1	8

Som vi ser i tabellen, er det ikke mange feil vi finner i testen til elevene. Tabellen viser oss at de elevene jeg antok var de sterke, gjorde feil i ordene som skulle skrives med *u* istedenfor *ы*. Informant E12 gjør feil kun etter konsonanten *ш*; og som jeg har skrevet tidligere (kap. 3.2.1), kunne en russisk elev også ha gjort denne feilen. Eleven skriver ikke feil i andre ord som kunne ha blitt skrevet med *ы*, og det kan bety at eleven enten kjenner til regelen om «*u* istedenfor *ы*», men likevel skriver de nevnte ordene slik han/hun uttaler dem eller at eleven ikke kjenner til regelen og skriver alle ordene slik en russer kunne ha gjort (kap. 3.2.1). Ingen av elevene skrev feil både etter bokstaver med vislelyder og etter bokstaven *к*. Informant E13 skrev kun ordene *хороший* og *хорошие* feil.

Det at «nivå 1»-elever ikke har feil i ovennevnte ord, skyldes nok at de har lite ordforråd (de skrev ikke ordene i det hele tatt og fikk dermed ikke feil), og at enkelte informanter gjorde syntaktiske feil, dvs. brukte andre endelser enn *-ы/-u*. De fleste elevene klarte å skrive substantivet `hunder` rett, men ikke adjektivene `store` og `gode`. De elevene som husket de adjektivene, men ikke klarte å bøye dem riktig, skrev adjektivene enten i nominativ entall-formen eller i kort-form for

adjektiv/adverb-formen. De feilene elevene gjør, samsvarer med det vi skal se i senere delkapitler.

4.3.1.2 Bruken av bløtt tegn

I dette delkapitlet vil jeg analysere feilene elevene gjør når det gjelder bruken av det bløte tegnet i alle ord i testen bortsett fra tallord. Tallordenes skrivemåte vil jeg skrive om i et eget delkapittel. De ordene elevene kan skrive feil i, er følgende: *семья*, *больших*, *большие*, *маленькая*. Noen elever skriver også feil i ord som ikke inneholder det bløte tegnet: *белых*, *тарелка*, *стола*. Jeg vil derfor lage to tabeller som viser alle feilene elevene gjør i ord som inneholder bløtt tegn og i ord som elevene skriver med det bløte tegnet. I tabellene vil jeg skrive kun de ordene som er skrevet feil. De ordene som elevene ikke kjenner til, markerer jeg med en bindestrek.

	семья	больших	большие	маленькая	sum
H1		балшхой	балшой	малинки	3
H2		-	-	маленкий	1
H3		балшая	волшая	малинки	3
H4	-	балшай	балши	-	2
H5	-			малинкий	1
H6	сембья	-	-	малинки	2
H7		болчои	болчои	малинки	3
H8	-	болшой	болшоие	-	2
H9	-	болшой	болшой	-	2
H10		-	-	-	
H11		болших	болшой	мальинкая	3
H12					
H13	семя	болшое	болшое	маленкая	4
H14					
H15	семя			малинка	2
sum	3	8	8	9	28

Akkurat som studentene og elevene fra pilottesten, har elevene mest feil i ordet *маленькая*. Det var kun to elever som skrev dette ordet riktig – informantene E12 og E14. Fire av elevene kjente ikke til dette adjektivet. De feilene elevene gjør, likner veldig på feilene til studentene og elevene fra pilottesten. Det er to typer feil: det bløte tegnet blir plassert feil eller at det mangler bløtt tegn i ordet. Informant E11 plasserer det bløte tegnet etter konsonanten *л*. Den mulige grunnen til denne plasseringen beskriver jeg i kapittel 3.2.2. Adjektivet *большие* er også skrevet feil av mange elever, der tre av elevene ikke kjenner til dette adjektivet. Fire av elevene skriver ordet *большие* rett. De gangene adjektivet *большие* er skrevet feil, mangler det bløtt

tegn. Det ser ut som om verken studentene eller elevene fra pilottesten har problemer med dette adjektivet. Det kan skyldes at jeg ikke markerte at elevene ikke kjenner til det ordet, og da vil jeg ikke kunne se om ordet er skrevet feil eller rett. Neste ord som elevene skriver feil, er substantivet *семья*. To elever skriver dette substantivet uten det bløte tegnet og da får ordet en annen betydning - `frø` istedenfor `familie`. Dette skrev jeg i kapittel 3.2.2. En elev skriver ordet *семья* med bokstaven *б* istedenfor det bløte tegnet. Det kan være at eleven kaller det bløte tegnet for *b*³⁵ (norsk b) siden den ligner på det bløte tegnet, men skriver den russiske bokstaven *б* istedenfor. Fire elever kjenner ikke til ordet *семья*.

I neste tabell vil jeg skrive inn ord som elevene skriver med det bløte tegnet selv om det skal skrives uten.

	белых	тарелка	стола	sum
H1	-	-	-	
H2		-		
H3	белиь	-		1
H4	-	-		
H5	-	-	-	
H6	-	-	-	
H7	-	-	-	
H8	-	-		
H9	-	-		
H10	белых	-	столю	2
H11				
H12		тарельк		1
H13				
H14				
H15				
sum	2	1	1	4

Som man ser i tabellen er mange elever som ikke kjenner til ordene `hvite` og `tallerken`, og noen kjenner heller ikke til `bord`. De elevene som ikke skrev noe på frasene med ordene *белых*, *тарелка*, *стола*, kunne i realiteten skrevet dem med bløtt tegn, og da ville det blitt mye mer feil her. Men det kan jeg naturligvis bare spekulere på.

4.3.1.3 O, я og e i trykksvak posisjon

I dette delkapittelet vil jeg se på hvordan elevene skriver ord med bokstaver som uttales annerledes når de står i trykksvake posisjoner. De substantivene og adjektivene elevene kan skrive med feil bokstav, er følgende: *хороший*, *семья*, *хороших*,

³⁵ Ut fra erfaringen min som lærer, kan jeg si at noen elever kaller det bløte tegnet for norsk «b».

больших, собак, столов, городов, маленькая, стола, слово. Tallord som er skrevet med feil bokstav på grunn av trykket, vil jeg skrive om litt senere i delkapitlet.

I tabellen nedenfor vil jeg skrive alle ord som er skrevet feil, og markere de ordene som elevene ikke har oversatt med en bindestrek.

	хороший	семья	хороших	больших	собак	столов	городов	маленькая	стола	слово	sum
H1	-		-	-	-	-		малинки	-	-	1
H2			-	-						-	
H3				балшая				малинки			2
H4	-	-	-	балшай		-	-	малинки			2
H5	-	-	-			-		малинкий	-	-	1
H6	-		-	-		-		малинки	-		1
H7	-		-			-	-	малинки	-	-	1
H8	-		-					-			
H9	-	-	-					-		-	
H10	-	-	-	-			-	-			
H11								мальинкая			1
H12											
H13			-								
H14											
H15								малинка			1
sum				2				8			10

Tabellen viser oss at elevene gjør feil kun i adjektivene 'stor' og 'liten'. Litt over halvparten av elevene skrev ordet *маленькая* med *и*. Elevene fra pilottesten hadde ingen feil, men studentene hadde også mest feil i ordet 'liten'. Det er også mange ord som elevene enten ikke visste betydningen av eller erstattet med et annet ord, som kunne ha blitt skrevet feil på grunn av trykket. Men det er noe jeg kun bare kan lure på.

Nesten alle tallord som jeg bruker i testen, kan skrives feil på grunn av trykket: *один, десять, двенадцать, одна, восемь, четыре, пятнадцать, одно, пятьдесят.*

	один	десять	двенадцать	одна	восемь	четыре	пятнадцать	одно	пятьдесят	sum
H1		десет			-	-		-	пиднадцать	2
H2		-	-	-		-		-		
H3		десить				читирне	питнатсеть		пидициать	4
H4	-		-	-	-	-	-	адни	-	1
H5	-		-		-			-		
H6		десеть	-						-	1
H7	-	-	-		-	-	-	-		
H8		десить			восимь		питнатсать		-	3
H9		десеть								1
H10	адин	-	-	адна	-	-	-	адно	-	3
H11			-			читире				1

H12										
H13										
H14										
H15					-					
sum	1	5		1	1	2	2	2	2	16

Som vi ser i tabellen, har elevene samme type feil som studentene og elevene fra pilottesten. Vi ser også at mange tallord enten ikke var skrevet i det hele tatt eller oversatt feil, og da blir de ordene potensielle feilskrevete ord, men jeg teller dem likevel ikke som feil. Spesielt blant de ”«nivå 1»” elevene finner vi en del ord som ikke ble oversatt til russisk. Disse ordene er flere enn de ordene som inneholdt feil. Men som nevnt tidligere, kan jeg bare spekulere på om hvor mange feil elevgruppen kunne ha fått om elevene hadde kjennskap til alle ordene i testen. Nesten alle «nivå 1»-elever har feil i tallordene, mens «nivå 3»-elever har ingen.

4.3.1.4 Bruken av bokstaven *ы*

I dette delkapitlet vil jeg analysere feilene jeg finner i forbindelse med skrivingen av bokstaven *ы*. Jeg vil først lage en tabell for å vise hvilke ord som inneholder *ы*, men som elevene skriver uten *ы*, og prøve å forklare hvorfor de gjør det. Ord som skrives med *ы* er: *комнаты, красивых, красивые, белых, четыре*. Etterpå vil jeg se på ord som elevene skriver med *ы*, selv om de skal skrives uten.

	комнаты	красивых	красивые	белых	четыре	sum
H1	комнати	-	красиве	-	-	2
H2	комнат	-	красиве	белый	-	3
H3	комната	красивая	красивая	белиь	читирие	5
H4	комнати	-	-	-	-	1
H5	комната	красиво	красивая	-		3
H6	комната	-	-	-	четирие	2
H7	комнате	-	красиви	-	-	2
H8	комнати	красивая	красивая	-	четерие	4
H9	комната	красиви	красивая	-	четуре	4
H10	комнать	-	красиве	белых	-	3
H11				белих	читире	2
H12						
H13						
H14		-				
H15		-	красивие	белих	четире	3
sum	10	4	9	5	6	34

Det ser ut som om «nivå 1»-elever ikke har kjennskap til bokstaven *ы*, da ingen av dem skriver ovennevnte ord med denne bokstaven. De ordene elevene kan, skriver de

med andre bokstaver enn *ы*. Det kan forklares på samme måte som jeg har gjort i tidligere kapitler (se kap. 3.2.4 og kap. 4.1.1.5) – lyden til denne bokstaven er vanskelig for nordmenn å uttale, og de tar utgangspunkt i feil lyd (vanligvis [i]) når de skriver russisk. Noen av informantene gjør også syntaktiske feil og unngår på den måten å bruke bokstaven *ы*. For eksempel bruker informant H3 nominativ entall for *комнаты* og *красивых/красивые*, og det blir *комната* og *красивая* som ikke har bokstaven *ы*. Jeg vil ikke forklare alle feilene elevene gjør her, fordi ingen av feilene skiller seg ut, og jeg har forklart lignende feil tidligere i oppgaven.

I dette avsnittet vil jeg se på alle ordene som ikke skal skrives med *ы*, men der elevene likevel bruker denne bokstaven. De ordene som skrives med *и* etter regelen ”*и* istedenfor *ы* etter *г, к, х, ж, ц, ш, щ*”, tar jeg ikke med her, siden jeg forklarte dem i kapittel 4.2.1.1. Elevene gjør feil i følgende ord: *городов, стола* og *лет*. Informantene H2 og H12 skriver ordet *городов* slik: *городы*. Elevene har syntaktisk feil der de legger på bokstaven *ы* i slutten av ordet *город* for å få flertallsform av ordet ’by’. Dette tyder på at informantene tror det skal være nominativ flertall etter tallordet. (Informantene vet tydeligvis ikke at flertallsformen av substantivet *город* er *города*.) Den samme syntaktiske feilen gjør informantene H2, H3, H11 og H13 i ordet *стол*, men her har de riktig flertallsform. Informantene H12 og H13 har også feil i ordet *лет* som de skriver slik: *годы*, som er nominativ flertallsform for ordet *год*. Akkurat som i de andre ordene er det syntaktisk feil. Etter tallordet ’fem’ og oppover bruker vi formen *лет* (genitiv flertall).

Akkurat som studentene og elevene fra pilottesten har elevene flest feil i adjektiver. Informantene fra alle gruppene har feil i både ord som ikke skal skrives med *ы* men der informantene likevel bruker denne bokstaven - og omvendt. Det som jeg synes er interessant her, er at det kan virke som om ”«nivå 1»” elever unngår bokstaven *ы*. Er denne bokstaven og dens lyd altfor vanskelig for dem, slik at de ikke klarer å håndtere den? Trenger vi lærere å bruke ekstra tid på denne bokstaven? Kanskje vi lærere trenger å bruke ekstra tid på bokstaver og deres lyder, som elevene aldri har vært borti før. Resultatene jeg har diskutert ovenfor tyder på at dårlig uttale (det at man ikke skiller de lydene som bokstavene *и* og *ы* representerer) kan få konsekvenser for grammatikk-kompetansen til elevene.

4.3.1.5 Feiloversatte ord

I dette delkapitlet vil jeg se på alle ord som elevene oversetter feil, og prøve å forklare feilene. I tidligere delkapitler ”feiloversatte ord” (kap. 3.2.5 og kap. 4.2.1.5) så jeg at informantene som oftest blandet beslektede ord. Jeg vil undersøke om elevene i denne gruppen gjør det samme. Ordene elevene oversetter feil, er følgende: *слов, хороших, девушки/девочки, семья, слово*.

Informant H1 oversetter frasen ’10 fine ord’ som ’10 bord’ – *десять столов*, mens frasen ’4 fine ord’ ikke oversettes i det hele tatt. Det tyder på at eleven ikke vet hva ordet ’ord’ er på russisk. Det er mulig at han/hun husker hvilke bokstaver ordet består av og derfor blander derfor dette ordet med et annet ord - *стол* ’bord’, som består av nesten de samme bokstavene. De to ordene har ikke beslektet betydning, men er formelt like.

Informant H8 oversetter ordet ’godt’ som *добрый* og det er for så vidt riktig³⁶. Det norske ordet ’god’ kan ifølge Berkov (2005:452) oversettes blant annet som *хороший, добрый*. Vi sier ”*Добрый день!*” - ”God dag!”, men for meg som russer høres det bedre med *один хороший год* enn *один добрый год*. Men *добрый* og *хороший* er utvilsomt semantisk beslektede ord.

Neste ord som norske elever blander med et annet ord, er ’jenter’ – *девочки* eller *девушки* på russisk. Informant H9 oversetter dette ordet som ’bestefar’ – *дедушка*. Eleven kjenner tydeligvis til begge ordene, men enten bare blander han/hun bokstavene *в* og *д* eller så kjenner han/hun til begge ordene uten å ha oversikt over de riktige betydningene. *Девушка* og *дедушка* ligner formelt (stavemåte og uttale), og samtidig er litt semantisk beslektet, siden begge betegner personer. Dermed gjør kombinasjon av formell og semantisk likhet at det er lett å blande sammen ordene. Den samme informanten som hadde problemer med ordet ’jenter’, oversetter ordet ’familie’ som *ивя*, som ikke har noen betydning på russisk. Om eleven prøvde å oversette det som *имя* ’navn’, kan jeg bare spekulere på. Av erfaring, vet jeg at noen elever oversetter det russiske ordet *фамилия* ’etternavn’ som ’familie’, og det gjør muligens denne eleven også. Men han/hun blander i tillegg ordene ’fornavn’ og ’etternavn’. En annen elev, informant H10 oversetter ordet ’familie’ som *родина*, som betyr ’fedreland’. Begge ordene har betydning av noe kjært og nært, som en person har tilknytning til. Jeg vil si at de to ordene er fjernt beslektede.

³⁶ I det russiske nasjonalkorpuset (www.ruscorpora.ru) fant jeg 3 dokumenter med *добрый год* og 20 dokumenter med *хороший год*.

Et annet ord som informant H9 også oversetter feil, er 'ord', som eleven av en eller grunn oversetter som 'eple'. Jeg finner ingen forklaringer på hvorfor så forskjellige ord som *слово* og *яблоко* blir blandet. Det eneste de har til felles er at begge er intetkjønnssubstantiver.

Akkurat som hos studentene og elevene fra pilottesten var feilene til de fleste elevene systematiske. Som vi så i kapittel 3.2.5 var slektskapet mellom ordene i form av innhold eller form eller begge deler. Det kan vi se her også. Eksempler på form er *дедушка* og *девушка*, mens eksempler på abstrakt innhold er *семья* og *родина*.

Det var ikke så mange ord som ble oversatt feil, men det var mange ord elevene ikke kunne og dermed ikke oversatte i det hele tatt. Det tyder på et ganske lavt nivå blant elevene. Neste delkapittel vil vise om elevene klarer å bøye ordene i testen i riktig kasus.

4.3.1.6 Bøyning av ord

Jeg vil anta at i dette delkapitlet vil jeg finne størst antall feil hos elever, akkurat som hos studenter og elever fra pilottesten. Som jeg har vært inne på tidligere (se kap. 3.2.6 og kap. 4.2.1.6), er kasusbøyning et vanskelig tema for norske elever og studenter. I tabellene nedenfor vil dere finne hvilke substantiv og adjektiv elevene bøyer feil. Substantivene som elevene kunne bøye feil er følgende: *год*, *комнаты*, *слов*, *девушки*, *лет*, *тарелка*, *собак*, *столов*, *слова*, *городов*, *собаки*, *школа*, *стола*, *книг* og *слово*. I den første tabellen vil jeg skrive kun de ordene som er bøyd feil, og markere de ordene som ikke er oversatt med en bindestrek.

	год	комнат ы	слов	девушк и	лет	тарелка	собак	столов	слова	городов	собаки	школа	стола	книг	слово	sum
H1	-		-	девушке	-	-	-	-	-	городе	собак		-	книга	-	4
H2	лет	комнат	-	девушке	-	-	собаки	столы	-	города			столы	книги	-	8
H3		комната	слово	-	год	-	собаки	столы	слово	города			столы	книги		9

H4	собаки	.	.	.			стол	книги	слов	4
H5	.	комната	слово		.	.	собаки	.	слово	город			.	книги	.	6
H6	.	комната		.	.	.	совака	.	слов	города	собака		.	книги		6
H7	.	комнате	книги	.	2
H8	.		слова		.	.	бобоки	стол	саови	города		школа	столи	книги	слов	9
H9	.	комната		дедушка	.	.	собака	стол	ябло			школе	стол	книги	ябло	9
H10	.	комната	столы	.		2
H11									слова				столы		слова	3
H12			слова		года	тарельк	собаки	столи		города				книги		7
H13			слова		годы	талёрк	собоки	столы		город			столы	книги		8
H14																
H15															слов	1
sum	1	7	5	3	3	2	9	6	6	8	2	2	8	11	5	78

Som forventet, gjør elevene mange feil når det gjelder bøyning av ord. Feilene har med kasus, numerus og genus å gjøre. Ingen av substantivene ble skrevet feilfritt, ikke engang de som skulle stå i nominativ entall. Feilene skal jeg forklare senere i oppgaven når jeg skal skrive om bøyning etter forskjellige tallord. I dette delkapitlet er jeg kun interessert i en kvantitativ oversikt over feil når det gjelder bøyning av ord. I neste tabell vil dere se en kvantitativ oversikt over feilene elevene gjør når de bøyer

adjektiv. Adjektivene som elevene kan gjøre feil i, er følgende: *хороший, красивых, красивые, хороших, синяя, больших, белых, красивых, больших/большие, маленькая, красивое og хороших.*

	хороший	красивых	красивые	хороших	синяя	больших	белых	красивых	больших/большие	маленькая	красивое	хороших	sum
Н1	-	-	красиве	-	-	балшхой	-	-	балшой	малинки	-	-	4
Н2	хорошее	-	красиве	-	-	-	белий	-	-	маленкий	-	-	4
Н3	хорошо	красивое	красивая	хорошо	-	балшай	белы	красивое	волшай	малинки	хорошо	хорошо	11
Н4	-	-	-	-	-	балшай	-	-	-	малинки	хорошо	-	3
Н5	-	красиво	красивая	-	синий	большой	-	хорошай	большой	малинкий	-	-	7
Н6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	малинки	-	-	1
Н7	-	-	красиви	-	-	болчой	-	-	болчой	малинки	-	-	4
Н8	красивая	красивая	добра	сили	болшой	-	красивая	-	немного	красивая	-	-	8

H9	-	красиви	красивая	-	-	большой	-	красиви	большой	-	красивая	-	6
H10	-	-	красиве	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
H11								красивой	большой		красивая	-	3
H12		красивые		хорошого	синий	большие	белые	красивого			красивый	хорошие	8
H13		красивые		хорошие	синий	большое	белые	хорошие	большое	белые	красивые	хорошие	10
H14										белые			1
H15										белые	хороший	хорошие	3
sum	2	6	8	4	4	9	4	7	7	11	8	4	74

Som dere ser, gjør elevene feil i alle adjektivene. Elevene fra «nivå 1»-gruppe bøyde enten adjektivene feil eller så kunne de dem ikke i det hele tatt. Elevene fra «nivå 3#»-gruppe gjorde det ganske bra både på bøyning av substantiv og adjektiv. Men etter denne delen av testen, vil jeg dele den ”nivå 3” gruppen i to: flinke og middels flinke. Informantene H12 og H13 gjorde mange feil i substantiv og adjektiv.

Det ville gi et skjevt bilde å bare se på antall feil elevene gjør, siden mange av elevene ikke skrev noe i det hele tatt: og da blir det ikke riktig å sammenligne antall feil hos ”nivå 1” og ”nivå 3” elever. For eksempel har informant H6 kun én feil, og det har informant H14 også, men H6 kjenner kun 2 ord av 12, mens H14 kjenner alle og bøyer nesten alle riktig. Selv om noen av ”nivå 1” elevene har få feil, så betyr det ikke at de behersker temaet ”bøyning av ord” godt. Det blir også vanskelig å

sammenligne denne gruppen med de to andre, da mesteparten av denne gruppen er svært svake elever med lite ordforråd.

4.3.1.7 Oppsummerende nivåbestemmelse

Det som skiller denne gruppen elever fra de andre gruppene jeg har diskutert tidligere i oppgaven, er at de ikke kunne mange av ordene i testen. Når en elev oversetter kun 8 fraser av 18, sier det seg selv at eleven har lite kunnskaper i russisk språk, særlig ettersom ordforrådet i testen er svært grunnleggende. De fleste elevene i denne gruppen har lite ordforråd, og når elevene ligger på så lavt nivå, forventer jeg ikke at de skal kunne forstå samsvarsbøying mellom tallord og substantiver og adjektiver. Den første delen av testen – ”irrelevante feil”, hjalp meg til å skille mellom flinke og middels flinke elever. Skillet mellom elever fra ”nivå 1” og ”nivå 3” grupper kunne jeg se med en gang. På grunn av dårlig ordforråd hos de fleste elevene, vil det ikke være riktig å se på antall irrelevante feil som er gjort i testen.

Det vil være vanskelig å trekke ut noen spesielle ord som elevene sliter med. I noen tilfeller var til å med ordet ’god’ et komplisert ord for noen elever å jobbe med. ’God’ og ’godt’ forventer jeg å være såpass ofte brukt i undervisningen at det ikke bør være noe problem å vite hva disse ordene betyr.

For to tredjedeler av elevene var denne testen ganske utfordrende ut fra resultatene jeg har fått. Hadde ingen av elevene klart denne testen, ville jeg tro at den var altfor komplisert. Men som mange av tabellene viser, har en tredjedel av elevene klart testen ganske bra. Da vil jeg bare konkludere med at to tredjedeler av elevene viser dårlig forståelse for russisk språk, og det vil vises tydelig i delen ”relevante feil”. Når elevene viser dårlige basiskunnskaper i russisk, vil de slite med mer avanserte temaer. I neste kapittel vil jeg se hva elevene kan når det gjelder tallord og samsvarbøying mellom tallord og substantiver og adjektiver.

4.3.2 Relevante feil

Som jeg skrev i foregående kapittel, sliter mange av elevene med basiskunnskaper i russisk språk. Jeg forventer derfor ikke å få noen gode resultater i denne delen av testen. Det som vil være interessant for meg å se, er hvordan middels flinke og flinke

elever klarer å forstå et slikt vanskelig tema som tallord. Det vil være interessant å sammenligne deres resultater med resultatene til studentene og elevene fra pilottesten. Akkurat som studentenes undersøkelse (se kap. 3.2), består dette kapitlet av to deler. Jeg vil naturlig nok begynne med å se på relevante feil i den første delen, siden jeg allerede har jobbet med denne delen. Når jeg er ferdig med den første delen, vil jeg se på feil elevene gjør i den andre delen – test 2, som består i å bøye ord etter tallord i riktig form. Før jeg skal se på bøyning av ord, vil jeg se på måten elevene skriver tallordene på.

4.3.2.1 Tallordenes skrivemåte

I den første delen av testen har elevene jobbet med følgende tallord: *один, две, десять, двенадцать, одна, пять, восемь, четыре, пятнадцать, три, семь, одно* og *пятьдесят*. Som vanlig vil jeg ha med en tabell som viser en oversikt over alle feilene elevene gjør. Tabellen vil også vise hvilke tallord elevene ikke kan – dem vil jeg markere med en bindestrek.

	один	две	десять	двенадцать	одна	пять	восемь	четыре	пятнадцать	две	три	семь	одно	пятьдесят	sum
H1			десет		один	пяять	-	-	пятнаццаць				-	пиднаццаць	5
H2			-	-	-			-	пятьдесять				-	пятьдесять	2
H3			десить	двенатсеть		ряць		читирис	пиднатсеть	два				пидициать	7
H4	-	два	дезать	-	-		-	-	-				адни	-	3

H15				двенадцать			девять	четыре	пятнадцать				один	пятьсот	6
sum	1	7	8	7	6	6	6	7	11	5	1	2	5	8	80

Feilene elevene gjør, går på blant annet numerus, genus og feil bruk av det bløte tegnet. Feilene som går på bruken av feil bokstav på grunn av trykket, beskriver jeg i kap. 4.2.2.3. Akkurat som studentene og elevene fra pilottesten gjør elevene mest feil i tallordene 'femten' og 'femti'. Noen elever blander tallordene *пятьдесят* og *пятнадцать*, noen bruker det bløte tegnet feil, men de fleste sliter med skrivemåten av den siste delen av tallordet *пятнадцать* – *надцать*. Her er noen eksempler: *пунвятсет*, *пвятнадсет*, *пятьнадсать*, *пятьнадцеть*. Det ser ut som blant annet bokstaven *ц*³⁷, som ikke finnes i det norske alfabetet, skaper problemer for riktig skrivemåte av tallordet 'femten'. Det er mulig at elevene ikke klarer å høre forskjellen på lyden bak bokstaven *ц* og kombinasjonen av bokstavene *т* og *с*, og at det skaper problemer for dem når det gjelder skriftlig russisk. Skrivefeilene til tallordet *пятьдесят* skyldes stort sett plasseringen av det bløte tegnet. Her er noen eksempler: *пятьдесять* og *пятдесать*. Men feilene skyldes også den andre delen av tallordet *пятьдесят* – *десят*. Noen elever skriver kun *сят*. Det skyldes trolig at de blander sammen med tallordet *пятнадсать*. *Четыре* er også et ord som elevene sliter med. Feilene i tallordet 'fire' skyldes bokstaven *ы* og feil bokstav på grunn av trykket. *Двенадцать* er også et tallord som er vanskelig å håndtere for alle informantgrupper. Noen av feilene som går på blant annet numerus og genus beskriver jeg i kapittel 3.2.1. Det bløte tegnet i *двенадцать* blir plassert feil av noen elever akkurat som i andre tallord som inneholder den bokstaven.

Det er bare en elev som ikke klarer å skrive noen tallord riktig, ellers kjenner de fleste elevene tallordene i testen. Feilene er ikke annerledes enn feilene jeg har funnet hos studentene og elevene fra pilottesten.

³⁷ Hvordan lyden til denne bokstaven uttales, beskriver jeg i kap. 4.2.2.3.1

4.3.2.2 Skrivemåte av tallordene én og to

I dette kapitlet vil jeg se på hvordan elevene skriver tallordene *один* og *два* når de står sammen med substantiver av forskjellige kjønn. Hvordan tallordene én og to oppfører seg, beskriver jeg i kapittel 2.1.1. Det er tre fraser i testen med tallordet *один*: *один хороший год*, *одна квартира* og *одно хорошее слово* og to fraser med tallordet *два*: *две комнаты* og *две большие/больших собаки*. I tabellene nedenfor vil vi se på hvilke fraser elevene gjør flest feil i. I dette kapitlet er jeg interessert kun i skrivemåten i forhold til genus og numerus til tallordene én og to, og jeg vil derfor bare ta med i tabellene de tallordene som er skrevet feil. Tallordene som er skrevet rett, lar jeg være å føre inn i tabellene, og de som ikke er skrevet av elevene, vil jeg markere med en bindestrek.

	один	одна	одно	sum
H1		один	-	1
H2		-	-	
H3				
H4	-	-	адни	1
H5	-		-	
H6		один	один	2
H7	-	один	-	1
H8			один	1
H9		один		1
H10				
H11			одна	1
H12				
H13				
H14				
H15			один	1
sum		4	5	9

	две	две	sum
H1			
H2		-	
H3		два	1
H4	два		1
H5	два		1
H6	два	два	2
H7			
H8	два		1
H9			
H10	две	две	2
H11	два	два	2
H12	два	два	2
H13			
H14			
H15			
sum	7	5	12

Som vi ser i tabellene, er det tallordet *два* som skaper mest problemer for elevene. Jeg antar at elevene ”tenker norsk”. I russisk, akkurat som i norsk (se kap. 2.2), bøyes tallordet én etter kjønn i forhold til substantivet det står sammen med. Tallordet ‘to’ har ikke den egenskapen på norsk, og elevene kjenner muligens kun til den ene formen – *два*. Mange elever bruker også én i hankjønn – *один*, trolig fordi den formen er mest brukt i undervisningen. En elev bruker tallordet *одна* i setningen med

frasen *одно хорошее слово*, og det skyles trolig at eleven tror at ordet *слово* er et hunkjønnsord (se kap. 4.3.2.3) og derfor også bøyer tallordet også i hunkjønn. Informant H4 bruker flertallsformen til tallordet én – *одни*, og substantivet som står etter får av en eller annen grunn genitiv flertall-formen. Når det gjelder tallordet én, er det to typer feil elevene gjør: den ene er at elevene bruker kun den meste brukte formen, én i hankjønn - *один*, og den andre er at de tar feil av substantivets genus og viderefører feilen til tallordet.

De neste kapitlene vil handle om skrivemåten av substantiv og adjektiv etter tallord.

4.3.2.3 Substantiv etter tallord

I dette delkapitlet vil jeg analysere hvordan elevene bøyer substantiv som står etter tallord. Jeg har allerede sjekket om elevene klarer å bøye substantiv i det hele tatt. Det viste seg at flere av disse elevene har så lavt kompetansenivå i russisk at bøyning er et fjernt tema for dem. Derfor forventer jeg ikke å få noen revolusjonerende resultater i dette kapitlet. Men det blir interessant å undersøke resultatene til flinke og middels flinke elever.

Jeg vil begynne med å se på substantivene som står etter tallordet 'én'.

4.3.2.3.1 Substantiv etter 'én'

I dette delkapitlet vil jeg se på tre fraser som inneholder tallordet 'én': *один хороший год*, *одна квартира* og *одно красивое слово*, og undersøke hvordan elevene bøyer substantiv etter ovennevnte tallordet. Hvordan elevene skriver substantivene etter tallordet 'én', finner dere i tabellen nedenfor.

	год	квартира	слово	sum
H1	-		-	
H2	лет	-	-	1
H3				
H4	-	-	слов	1
H5	-		-	
H6	-			
H7	-		-	
H8	-		слов	1
H9	-		яблок	1
H10	-			
H11			слова	1
H12				
H13				
H14				

H15			СЛОВ	1
sum	1		5	6

Som dere ser i tabellen, er det ordet *слово* som elevene har mest problemer med. Én informant, H9, oversetter ordet feil, og bøyer det også feil, akkurat som tre andre informanter. De bruker genitiv flertallsformen – *слов* istedenfor nominativ entall – *слово*. De fleste elevene som brukte formen *слов*, hadde også tallordet 'én' i hankjønn. Muligens trodde disse elevene at *слово* var et hankjønnord som slutter på konsonant. Den samme formen brukte også en av studentene. Den eleven som brukte formen *слова*, skrev tallordet *один* i hankjønn, altså *одна*. Eleven tenkte sikkert at ordet *слово* var et hankjønnord. Her må jeg merke at den siste *о*'en i ordet *слово* blir trykksvak og uttales som *a*, og man kan fort tenke seg at det russiske ordet *слово* er et hankjønnord. Lignende feil kan vi finne i testen til studentene.

Det var kun én elev som bøyde ordet *год* feil, men det var mange, nesten halvparten av elevene, som unnlot å skrive dette ordet. Jeg vil tro at det ovennevnte ordet ikke er lett for norske studenter og elever å håndtere, spesielt hvis de sammenligner det med det norske ordet 'år', som ikke skal bøyes uansett hva slags tall som står foran. Nesten alle elevene skrev ordet 'leilighet' i riktig form.

Elevene behersker temaet substantiv etter tallordet 'én' stort sett bra.

4.3.2.3.2 Substantiv etter 'to', 'tre' og 'fire'

Det var ikke så mange feil jeg fant i det forrige delkapitlet, men jeg forventer at det blir flere feil her. Elevene skal bruke genitiv etter tallordene 'én', 'to' og 'tre', og siden de fleste av elevene er ganske "svake" i utgangspunktet, vil det nok være vanskelig for dem å bruke kasus rett. Hvordan elevene bøyer substantiv etter *два*, *три* og *четыре*, ser dere i tabellen nedenfor. Frasene som inneholder de nevnte tallordene er følgende: *две комнаты*, *четыре красивых слова*, *две больших собаки* og *три белых стола*.

	комнаты	слова	собаки	стола	sum
H1		-	собак	-	1
H2	комнат	-		столы	2
H3	комната	слово		столы	3
H4		-		стол	1
H5	комната	слово		-	2
H6	комната	слов	собака	-	3
H7	комнате				1
H8		саови		столи	2

Н9	комната	яблок		стол	3
Н10	комната	-		столы	2
Н11		слова		столы	2
Н12					
Н13				столы	1
Н14					
Н15					
sum	7	6	2	8	23

Som antatt, har elevene flere feil her enn i det forrige delkapitlet. Det ser ut som ordet *столы* var det vanskeligste ordet å jobbe med for disse elevene i forhold til bøyning etter tallordene *два, три* og *четыре*. De fleste elevene bøyer ordet i nominativ entallsformen. Elevene tenker trolig ”norsk” – etter tallord større enn ‘to’ står substantivet stort sett i flertallsformen. Fire elever skrev ordet *комната* i nominativ entall, og den mulige forklaringen på dette har jeg beskrevet tidligere (kap. 4.2.2.2). Når elevene oversetter frasen med ordet *слово*, tenker de muligens ”norsk”. Noen bruker nominativ entallsformen, akkurat som ordet ‘ord’ i norsk – flertallsformen er akkurat den samme som entallsformen. Noen av elevene bruker nominativ flertallsformen, akkurat som de fleste norske ord har når de står etter tallord større enn ‘to’. Studentene hadde også en del feil med ordet *слово*.

Elevene fra ”nivå 3” gruppen har lite feil her og behersker temaet ”substantiv etter ‘to’, ‘tre’ og ‘fire’” ganske bra.

4.3.2.3.3 Substantiv etter ‘fem’ og oppover

Når det gjelder substantiv, må vi forvente at denne delen av testen vil være vanskeligst for elevene. I fraser der substantiv står etter tallordene ‘fem’ og oppover, skal substantivene bøyes i genitiv flertall. I testen er det følgende fraser som inneholder tall større enn ‘fire’: *десять красивых слов, двенадцать хороших лет, пять больших собак, восемь белых столов, пятнадцать городов, семь книг* og *пятьдесят хороших лет*.

	слов	лет	собак	столов	городов	книг	лет	sum
Н1		-	-	-	городе	книга	-	2
Н2	-	-	собаки	столы	города	книги	лети	5
Н3	слово	год	собаки	столи	города	книги		6
Н4		-	собаки	-	-	книги	-	2
Н5	слово	-	собаки	-	город	книги	-	4
Н6		-	совака	-	города	книги	-	3
Н7	-	-		-	-	книги	-	1
Н8	слова	-	бобоки	стол	города	книги	-	5

H9		-	собака	стол		книги	-	3
H10	-	-		столы	-	-	-	1
H11				столы				1
H12	слова	года	собаки	стола	города	книги	годы	7
H13	слова	годы	собаки	столы	город	книги	годы	7
H14								
H15								
sum	5	3	9	8	8	11	3	47

Som man ser i tabellen, gjør «nivå 1»-elever feil i alle ord og har nesten ikke rett på noen av dem. Feilene ligner på feilene til studentene og elevene fra pilottesten. Ordet 'bøker' bøyer nesten alle elevene i nominativ flertall. Alle de andre ordene bøyer elevene i mange forskjellige former. Ett av ordene som mange av elevene prøver å bøye i en annen form enn nominativ entall, er 'byer'. Elevene bruker lokativ entall, nominativ entall, nominativ flertall og en form, som de lager selv – nominativ entall som slutter på enten *u* eller *ы*. Også her ser det ut som ordet *лет* er vanskelig å håndtere. Det er kun tre elever som behersker temaet "substantiv etter tallordene 'fem' og oppover" bra. Disse elevene bøyer nesten alle ordene i testen rett.

4.3.2.4 Adjektiv etter tallord

I dette delkapitlet vil jeg undersøke hvordan elevene bøyer adjektiv etter tallord. Som nevnt tidligere, bøyes adjektiver avhengig av tallordet de står etter (kap. 3.3). Jeg vil begynne med adjektiv som står etter tallordet 'én'.

4.3.2.4.1 Adjektiv etter 'én'

Regelen for bøyning av adjektiv etter tallord finner dere i kapittel 3.3.4. I dette kapitlet vil jeg se på frasene *один хороший год* og *одно красивое слово*. I tabellen nedenfor vil jeg skrive kun adjektiver som er bøyd feil og markere utelatte adjektiver med en bindestrek.

	хороший	красивое	sum
H1	-	-	
H2	хорошее	-	1
H3	хорошо	хорошо	2
H4	-	хорошо	1
H5	-	-	
H6	-	-	
H7	-	-	
H8		красивая	1
H9	-	красивая	1
H10	-	хороше	1
H11		красивая	1

H12		красивый	1
H13		красивые	1
H14			
H15		хороший	1
sum	2	9	11

Som vi ser, har nesten ingen elever skrevet adjektivet *красивое* rett. Feilene skyldes trolig substantivet *слово* som kommer etter adjektivet, og at mange elever ikke vet hva slags kjønn substantivet har. Elevene prøver å ha samsvarsbøyning mellom adjektivet og substantivet og bøyer adjektivet etter det kjønnen de tror substantivet *слово* har. Studentene hadde også mest problemer med ordet *красивое*. Det burde vært flere fraser med tallordet *один* for å kunne sjekke elevenes nivå når det gjelder temaet ”adjektiv etter tallordet ‘én’”.

4.3.2.4.2 Adjektiv etter ‘to’ og oppover

I dette delkapitlet vi jeg undersøke elevenes måte å skrive adjektiver som står etter tallordene ‘to’ og oppover på. Frasene som inneholder adjektiver etter tallordene *два* og oppover, er følgende: *десять красивых слов, двенадцать хороших лет, пять больших собак, восемь белых столов, четыре красивых слова, две больших/большие собаки* og *пятьдесят хороших лет*.

	красивых	хороших	больших	белых	красивых	больших/	белых	хороших	sum
H1	-	-	балшхой	-	-	балшой	-	-	2
H2	-	-	-	белий	-	-	белий	-	2
H3	красивое	хорошо	балшая	белы	красивое	волшая	белы	хорошо	8
H4	-	-	балшай	-	-	балши	-	-	2

H5	красиво	.	большой	.	хорошая	большой	.	.	4
H6	
H7	.	.	болочой	.	.	болочой	.	.	2
H8	красивая	добри	болшой	.	красивая		.	.	4
H9	красиви	.	болшой	.	красиви	болшой	.	.	4
H10	белый	.	1
H11					красивой	болшой	белой		3
H12	красивые	хорошого	большие	белые	красивого	большие	белого	хорошие	8
H13	красивые	хорошие	болшое	белые	хорошие	болшое	белые	хорошие	8
H14							белые		1
H15							белие		1
sum	6	4	9	4	7	9	8	3	50

Som vi ser i tabellen, har ingen av «nivå 1»-elever klart å bøye noen av adjektivene riktig. Elevene har enten feil bøyning eller de har ikke skrevet noe der det skulle være et adjektiv. Ingen av de ”«nivå 1»” elevene prøver å bøye adjektivene i flertall en gang. Det er mulig at elevene ikke har lært seg flertallsformen for adjektiv. Informant H13 bøyer nesten alle adjektivene i nominativ flertall – det er bra at eleven skjønner

at det skal være samsvar mellom substantiv og adjektiv, selv om eleven bruker feil kasus. Informant H12 bøyer noen av adjektivene i genitiv entall og noen i nominativ flertall. Det ser ut som eleven bøyer adjektivene etter tallord 'to' og 'tre' i genitiv entall – det tyder på at eleven husker noen av reglene om ord som står etter tallord, men blander reglene for substantiv og adjektiv. Det ser ut som informant H11 også blander reglene for substantiv og adjektiv etter tallord større enn 'én'. Adjektivene som står etter tallordet 'fem' og oppover, bøyer han/hun riktig. De adjektivene som står etter 'to', 'tre', og 'fire' bøyer eleven etter regelen for substantiv etter tallord *два*, *три* og *четыре*. Både informant H13 og H14 har feil i ordet 'hvit'; begge bøyer adjektivet i nominativ flertall. Det er mulig at de tror at regelen for adjektiv i genitiv flertall gjelder etter tallordet 'fire'.

Som jeg har vært inne på tidligere, var det mest interessant for meg å se hvordan flinke og middels flinke elever behersket denne delen av testen, og stort sett gjør de det ganske bra. Dette er ikke lette regler å huske, men elevene klarer seg likevel for det meste fint, selv om de blander noen regler. Det ser ut som elevene gjør like feil som studentene og elevene fra pilottesten.

I neste delkapittel vil jeg se på den andre testen som hovedtesten består av.

4.3.3 Test 2 (setninger)

Den andre delen av testen består av fem russiske setninger med tallord og adjektiv og substantiv etter dem. Setningene finner dere i vedlegget ”spørreundersøkelse 2”.

Elevene skal bøye både adjektivet og substantivet som står etter et tallord i riktig kasus og numerus. Tallordene skal skrives med bokstaver.

I tabellen nedenfor ser dere hvordan elevene skriver tallordene og bøyer ordene som står i parentes. Tallordene som er skrevet riktig og substantivene og adjektivene som er bøyd riktig, markerer jeg med kursiv.

	две красивые девушки	десять больших стаканов	одно плохое слово	пять хороших слов	восемь хороших книг	четыре желтых банана	шесть оранжевых апельсинов	21/21
H1	<i>две</i> красивая <i>дебушки</i>	десет большой стакани	один <i>плохое</i> словь	пять хорошее слово	<i>восемь</i> хороши книги	четыре желтый банани	<i>шесть</i> оранжевый апельсиний	5/21
H2	<i>две</i> красивая	десать большой	<i>одно</i> <i>плохое</i>	<i>пять</i> хорошее	<i>восемь</i> хорошии	<i>четыре</i> желтый	<i>шесть</i> оранжевый	9/21

	<i>девушки</i>	стакани	слов	<i>слов</i>	книги	банани	апельсины	
H3	<i>две красивая девушка</i>	10 большой стакан	1 плохое слова		<i>восемь хороши кники</i>	четыре желтый банан	<i>шесть</i> оранжевый апельсин	3/21
H4	<i>два красива девушки</i>	дзять большая стакани	адин плохо слов	<i>пять хорошая слово</i>	<i>восемь хорошо книги</i>	четыре желты банана	честь оранжеви апельсини	4/21
H5	<i>два красивый девушки</i>	десать большой стакан	один плохо слово	<i>пять хороши слово</i>	<i>восемь хорошая книга</i>	<i>четыре</i> желтый банан	честь оранжевый апельсин	5/21
H6	<i>два красивая девушки</i>	десеть большой стаканы	один плохое слово	<i>пять хорошее слов</i>	вошем хорошая книг	четыре желтый банан	<i>шесть</i> оранжевый апельсины	7/21
H7	<i>два красивая девушки</i>	десеть большой стакан	один плохо слове	<i>пять хорошая слове</i>	<i>восемь хорошая книги</i>	тчетыре желтый банани	цесть оранжевый апельсини	2/21
H8	<i>два красивая девушки</i>	десить большая стаканя	один плохое слово	<i>пять хорошее слови</i>	восимь хорошая книги	четерие желтый банан	сесть оранжевый апелсини	4/21
H9	<i>два красивая девушк</i>	десет	один	<i>пять</i>	восем	четуре	<i>шесть</i>	2/21
H10	<i>двие красиве девушки</i>	диесиад <i>большоих</i> стаканов	абно <i>плохое</i> слово	пиат <i>хороших</i> слов	8 <i>хороших</i> книг	4 <i>желтых</i> бананов	6 <i>оранжевых</i> апельсин	11/21
H11	<i>красивой девушки</i>	<i>больших</i> стаканов	<i>плохое</i> слово	<i>хороших</i> слов	<i>хороших</i> книг	желтого банана	<i>оранжевых</i> апльсинов	12/21
H12	<i>красивого девушки</i>	большом стаканы	<i>плохое</i> слово	хорошее слова	хорошие книги	желтого банана	оранжевые апельсини	4/21
H13	<i>красивые девушки</i>	десать большойе стаканы	<i>одно</i> плохое слово	<i>пять</i> хорошие слова	восем хорош	четыре желтые бананы	сесть оранжевые апельсины	6/21
H14	<i>красивых девушек</i>	<i>больших</i> стаканов	<i>плохое</i> слово	<i>хороших</i> слов	<i>хороших</i> книг	<i>желтых</i> банана	<i>оранжевых</i> апельсинов	13/21
H15	<i>красивие девушки</i>	<i>болших</i> стаканов	плохой слово	лучше слов	<i>хороших</i> книг	желтые банана	<i>оранжевых</i> апелсинов	11/21

I kolonnen til høyre har jeg markert hvor mange riktige av alle mulige ord elevene fikk. Seks elever klarte en tredjedel og mer. «Nivå 3»-elevene - informantene H11, H12, H14 og H15 lot være å skrive tallord med bokstaver og det førte til at de fikk mindre ”poeng” enn de kunne ha fått. Ut fra resultatene i kapittel 4.3.2.1, skyldes ikke manglende tallord dårlige kunnskaper i tallordnes skrivemåte. De fleste elevene prøver å skrive tallord med bokstaver, men ikke alle: som nevnt ikke de flinke, men ikke informantene H3 og H10 heller. De sistnevnte lot være å skrive noen av

tallordene. Det kan skyldes at elevene var usikre på hvordan akkurat de tallordene skulle skrives. Det er få elever som skriver tallordene i denne testen rett i forhold til skrivemåte og genus. Informant H9 bøyer kun ordene i den første frasen, mens i de resterende skriver han/hun kun tallordene. Ingen av elevene utmerker seg noe særlig når det gjelder tallordenes skrivemåte.

Når jeg ser på frasene til «nivå 1» elever, ser det ut som de ikke har oversikt over russisk grammatikk i det hele tatt. Det er en blanding av feil jeg finner der. Substantivene får både formen for nominativ entall, nominativ flertall, genitiv entall, genitiv flertall og til og med lokativ entall. Den mulige årsaken til bruken av lokativ beskriver jeg i kapittel 4.1.2.3. Den ”sterke” gruppen gjør det mye bedre når det gjelder substantiv. Informant H13 skriver ett av syv substantiver riktig. De andre elevene fra den «sterke» gruppen bøyer de fleste substantivene riktig.

Når det gjelder adjektiver, er det kun frasen med tallordet *одна* som blir bøyd rett blant elevene i den «nivå 1» gruppen. Resten av adjektivene står i enten nominativ entall eller i kortform for adjektiv/adverb-form. Informantene H10, H11, H14 og H15 fra den ”sterke” gruppen klarer å bøye de fleste adjektivene rett. Men informantene H12 og H13 sliter med adjektivbøying: H13 har nesten alle adjektivene i nominativ flertall, mens H12 har dem i både nominativ entall, nominativ flertall, genitiv entall og lokativ entall. Den sistnevnte eleven viser at han/hun har vært borti ”adjektivbøying”, selv om han/hun ikke har temaet under kontroll.

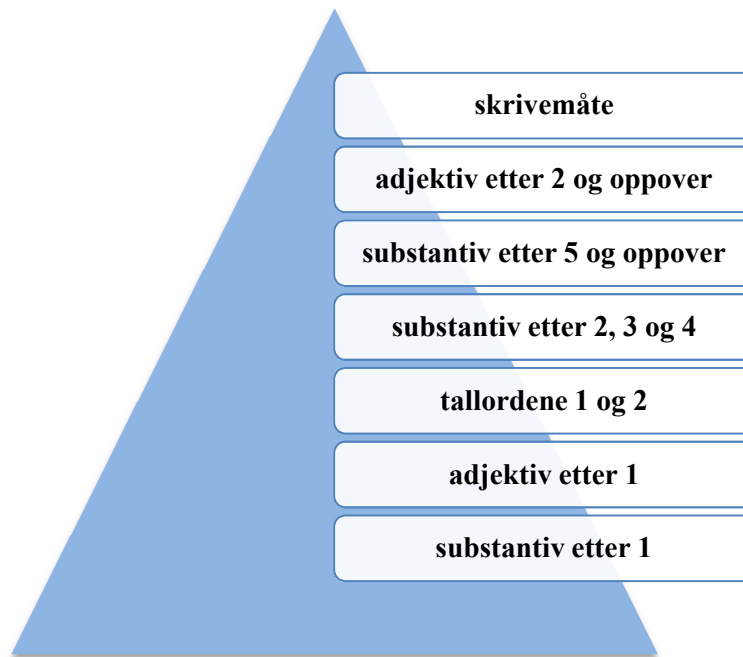
I neste kapittel vil jeg oppsummere feilene jeg finner i delkapitlene om ”relevante” feil.

4.3.4 Kvantitativ oversikt over ”relevante” feil

I dette kapitlet vil jeg se på alle feilene jeg har funnet når det gjelder tallord: tallordenes skrivemåte, bruken av tallordene én og to i forhold til genus og numerus og bøying av substantiv og adjektiv som står etter tallord. Målet er å finne ut hva elevene sliter mest med. Jeg vil begynne med en tabell som gir en oversikt over temaene med tallord og antall feil.

	Tallordenes skrivemåte	Tallordene 1 og 2	Bøying av substantiv etter 1	Bøying av substantiv etter 2, 3 og 4	Bøying av substantiv etter 5 og oppover	Bøying av adjektiv etter 1	Bøying av adjektiv etter 2 og oppover	sum
H1	5	1		1	2		2	11
H2	2		1	2	5	1	2	13
H3	7	1		3	5	2	8	26
H4	3	2	1	1	2	1	2	12
H5	4	1		2	4		4	15
H6	7	4		3	3			17
H7	2	1		1	1		2	7
H8	9	2	1	2	5	1	4	24
H9	7	1	1	3	3	1	4	20
H10	9	2		2	1	1	1	16
H11	6	3	1	2	1	1	3	17
H12	2	2			7	1	8	20
H13	7			1	7	1	8	24
H14	4						1	5
H15	6	1	1			1	1	10
sum	80	21	6	23	46	11	50	237

I tabellen kan vi se at i noen tilfeller har «nivå 1»-elever ikke så mange feil; det skyldes at elevene har så lite ordforråd at de i mange tilfeller lot være å oversette ord. Når elevene ikke kjenner til et ord og ikke skriver noe, så får de ikke feil. Hadde elevene kjent til alle ordene i testen, ville det sannsynligvis vært registrert flere feil. Likevel gir denne tabellen en pekepinn på hva elevene sliter mest med. Akkurat som i kapittel 4.2.2.2.5 vil jeg lage et hierarki som viser oss hva elevene behersker best og hva de må jobbe mer med for å komme på toppen av hierarkiet.

Hierarkiet til elevene ligner veldig på hierarkiet til elevene fra pilottesten, bortsett fra at på toppen til dette hierarkiet ligger ”tallordenes skrivemåte”. Hvorfor topper «tallordenes skrivemåte» hierarkiet? Trolig er det har med det generelle lave nivået til informantene å gjøre. Det er mulig at elevene enten har hørt eller sett de fleste tallordene som brukes i testen og derfor oversetter dem, men med mange feil. De andre ordene – substantivene og adjektivene elevene ikke har vært borti, oversetter de derimot ikke og får ikke feil som de ellers kunne ha fått. Dermed gjør informantenes generelle lave ordforråd at de får flere feil på tallord enn på adjektiv og substantiv.

Jeg kan ikke analysere resultatene til denne informantgruppen som de andre, fordi denne gruppen, som nevnt tidligere, består av svært svake elever i forhold til de andre informantgruppene. De kvantitative resultatene gir ikke det riktige bildet av elevenes nivå i russisk når det gjelder tallord.

Jeg vil først oppsummere feilene med hensyn til ”tallordenes skrivemåte”. De fleste feilene skyldes tallordene *пятнадцать* og *пятьдесят*, akkurat som hos studentene (kap. 3.3.1) og elevene fra pilottesten (4.2.2.1). Tallordet *двенадцать* er også et tallord som alle informantgruppene har hatt problemer med. De fleste feilene skyldes det bløte tegnet og elementene *-надцать* og *-десят*. Elevene blander disse elementene, og for meg som lærer betyr det at jeg må være oppmerksom på å forklare forskjellen på dem og når de skal brukes. Det er også det bløte tegnet som skaper

problemer hos en del elever, og som nevnt i kapittel 3.5, må lærere gjøre elever oppmersomme på antall bløte tegn i de tallordene som inneholder denne bokstaven.

Nest øverst i hierarkiet ligger ”adjektiv etter to og oppover”. Dette temaet er også et av de vanskeligste for studentene og elevene fra pilottesten. De fleste informantene bøyer ikke adjektivene i riktig kasus, og det kan skyldes at noen elever ikke har gått gjennom reglene for bøyning av adjektiver etter tallord større enn én. Elevene fra den «sterke» gruppen gjør det ganske bra, og de fleste viser at de har forstått temaet «adjektiv etter 2 og oppover». Et tema som er litt lettere enn ”adjektiv etter ‘to’ og oppover”, er ”substantiv etter ‘fem’ og oppover”. Feilene skyldes stort sett kasusbøyning. Det er kun tre elever som bøyer substantivene som står etter tallordene ‘fem’ og oppover i kasus og ikke bare numerus. Akkurat som i kapitlet ”substantiv etter ‘fem’ og oppover”, skyldes de fleste feilene i kapitlet ”substantiv etter ‘to’, ‘tre’ og ‘fire’ kasusbøyning. Men her gjør elevene mindre feil, trolig fordi substantivene her står i entall. Det ser ut som elevene kjenner bedre til kasusbøyning i entall enn kasusbøyning i flertall. I kapitlet ”skrivemåte av ‘én’ og ‘to’” er det mest feil i skrivemåten av tallordet ”to”, noe som skyldes trolig bøyningen av det nevnte tallordet i genus, noe vi ikke finner i norsk grammatikk. Feilene i kapitlene ”adjektiv etter ‘én’” skyldes stort sett kongruens mellom adjektivet og substantivet. Noen elever bruker kun grunnformen (hankjønn) av adjektivet uten å bøye det med hensyn til substantivet det står sammen med. Den delen av testen som elevene klarer best, er ”substantiv etter ‘én’”. Feilene i denne delen går stort sett på feil genus.

Som nevnt tidligere, har elevene for det meste samme type feil som studentene og elevene fra pilottesten. Det som skiller disse elevene fra de andre informantene, er at mange av dem muligens ikke har lært kasusbøyning av ord i flertall og i tillegg har lite orddforråd, i hvertfall i forhold til testen. Men likevel klarer elevene å vise med sine resultater hva som er vanskeligst for dem i denne testen. Substantiv viser seg å være lettere å jobbe med enn adjektiv. Det ser vi på bøyning i både kasus og numerus. Tallord som er mindre enn ‘ti’ er ifølge elevenes resultater lettere å skrive enn de som er større enn ‘ti’. Det er også lettere å skrive tallord som ikke inneholder bokstaver som ikke har tilsvarende lyder i det norske alfabetet, for eksempel *bi* og *b*. Det kan se ut som elevene sammenligner russisk grammatikk med norsk når de jobber med ting som er vanskelige for dem eller ting de ikke har vært borti tidligere.

I neste kapittel vil jeg skrive om det er samsvar mellom generelle feil og feil med hensyn til tallord som jeg finner hos elevene.

4.4 Konklusjon til elevundersøkelsen

I dette delkapitlet vil jeg oppsummere feilene jeg finner i delene ”irrelevante feil” og ”relevante feil” og prøve å finne ut om det er samsvar mellom ”irrelevante” og ”relevante” feil. I kapittel 3.5 fant jeg ut at de studentene som hadde mange feil i delen ”irrelevante feil”, også gjorde mange feil i den ”relevante” delen. Denne ”røde tråden” skal jeg prøve å finne hos elevene også.

I kapittel 4 har jeg analysert feilene til elever som deltok i pilottesten og hovedtesten. Feilene jeg fant, delte jeg i to typer: ”irrelevante” og ”relevante”. De feilene som ikke hadde noe med tallord å gjøre, hjalp meg å dele elevene i forskjellige nivågrupper. De elevene som hadde lite feil, havnet i «nivå 3»-gruppen, de elevene som viste litt forståelse for russisk grammatikk, havnet i «nivå 2»-gruppen og resten, altså elever som oversatte fraser ord for ord og hadde lite ordforråd, havnet i ”nivå 1” gruppen.

Ved å sammenligne resultatene i kapittel 4.2.1.7 og 4.2.2.5, kan vi se at de elevene (fra pilottesten) som fikk flest generelle feil, også fikk flere feil i tallord-delen. Når det gjelder elever fra hovedtesten, kan jeg ikke sammenligne antall feil, fordi de fleste elevene ikke klarte å oversette mange ord, og da hadde jeg ikke så mange feil å telle. Men likevel kunne man se en sammenheng mellom elevenes generelle nivå i russisk og kunnskapen i temaet ”tallord”. Elevene hadde rett og slett ikke nok kunnskap til å få til et så vanskelig tema som ”tallord”. Elever som ikke kan grunnleggende grammatikk i russisk, vil slite med grammatikk som ikke finnes i norsk, slik som kasusbøying. ”Nivå 1”-elever viste allerede i den ”irrelevante” delen at de ikke kunne kasusbøying, og jeg forventet derfor ikke at de kunne bøye substantiv og adjektiv etter tallord større enn én. Jeg som lærer må gjøre elevene oppmersomme på hvor viktig det er å lære grunnleggende grammatikk. Bare det å kunne se forskjellen på genus for substantiv kan etter hvert bli avgjørende for samsvaret mellom adjektiv, tallord og verb. Elevene skal også lære at ikke all grammatikk i et fremmedspråk kan sammenlignes med morsmålets. Hvert språk har sine egne regler, og det som gjelder for et språk, fungerer ikke for et annet. Vi kan

ikke oversette setninger og fraser direkte ord for ord. Det må elevene lære når de begynner med et fremmedspråk.

I forrige kapittel skrev jeg at elevene behersker substantiv bedre enn adjektiv, og det betyr muligens at elevene ikke har fått arbeidet nok med adjektiv. For å kunne kommunisere med et variert og godt språk, skal man ha et bredt ordforråd, og da er det viktig at elevene blant annet lærer å bruke adjektiv også. I vurderingsskjema for fremmedspråk nivå 2 står det at for å oppnå karakteren 5-6 i tekstproduksjon³⁸, skal eleven kunne ”skrive med godt ordforråd, målrettet bruk av varierte språkstrukturer og tekstbinding”³⁹. For å oppnå de samme karakterene i tekstforståelse⁴⁰, skal elevene kunne ”forstå nyanser”⁴¹. For meg som lærer betyr det at det er minst like viktig å bruke tid på adjektiv som på substantiv.

Akkurat som hos studentene ser jeg en ”rød tråd” hos elevene også. De elevene som gjør det bra i den generelle delen, gjør det også bra i tallord-delen. De elevene som har dårlig ordforråd og sliter med grunnleggende grammatikk, gjør det dårlig i tallord-delen også.

I neste kapittel skal jeg oppsummere alle resultatene jeg har funnet hos elevene og studentene, og diskutere på hvilken måte jeg kan bruke dem for å forbedre min undervisning.

³⁸ kompetansemål ”kommunikasjon”

³⁹ www.udir.no. Sensorveiledninger og vurderingsskjemaer våren 2011

⁴⁰ kompetansemål ”kommunikasjon”

⁴¹ www.udir.no. Sensorveiledninger og vurderingsskjemaer våren 2011

5

Konklusjoner og fagdidaktiske implikasjoner

I denne oppgaven har jeg gjennomført en empirisk undersøkelse av elever ved videregående skoler i Norge og studenter ved Universitetet i Tromsø. Elevene og studentene var på omtrent samme nivå i russisk på det tidspunktet undersøkelsen fant sted. Målet med testen var å prøve å finne ut om temaet «tallord» er overkommelig for norske elever/studenter. Undersøkelsen bestod av fraser og setninger som inneholdt tallord, adjektiver og substantiver som blir påvirket av det ordet de står sammen med. Elevene og studentene skulle oversette frasene til russisk i den ene delen og bøye substantiv og adjektiv i den andre delen. I begge delene skulle alle tall skrives med ord.

I kapittel 1 forklarte jeg problemstillingen og metoden jeg valgte å jobbe med. I kapittel 2 beskrev jeg russiske regler for tallord og konstruksjoner med tallord og sammenlignet dem med norske regler. Jeg kom frem til at norske regler var mindre komplekse enn de russiske og forventet derfor at elevene og studentene ville streve med noen fraser i testen. I kapittel 3 analyserte jeg feilene jeg fant hos studentene og konkluderte kapitlet med at svake studenter ville slite med et så vanskelig tema som «tallord». I kapittel 4 analyserte jeg feilene til elevene fra pilottesten og hovedtesten og prøvde å finne den samme «røde tråden» hos dem som hos studentene. Det viste seg at mange elever fra hovedtesten var så svake at de ikke klarte å oversette mange ord i testen, og det var derfor vanskelig å foreta en kvantitativ sammenligning av deres og studentenes resultater. Men jeg kunne likevel se at de elevene som hadde dårlige generelle kunnskaper i russisk, også gjorde det dårlig i tallord-delen.

Nå som feilene er analysert, systematisert, telt og (delvis) sammenlignet, er det naturlig for meg som lærer å stille meg selv følgende spørsmål: Hva har jeg lært av informantenes feil? Hvordan kan jeg bruke dette til å forbedre min språkundervisning? For å prøve å svare på disse vil jeg først sammenligne informantgruppene og diskutere forskjellene mellom dem. Så vil jeg sammenligne feilene og diskutere hvilke grammatiske momenter som er vanskeligere enn andre og prøve å forklare hvorfor. Til slutt vil jeg se nærmere på noen fagdidaktiske momenter

som kan være relevante for min undervisning i tallord og konstruksjoner med tallord. Jeg skal ikke lage en oppskrift på hvordan man skal lære elevene å forstå konstruksjoner med tallord, men jeg vil prøve å finne ut hva en lærer kan legge vekt på når temaet «konstruksjoner med tallord» står på planen.

Informantene som deltok i undersøkelsen, var elever og studenter. Det viste seg at studentene generelt hadde bedre kunnskaper i russisk enn elevene. Hva det skyldes, kan jeg bare spekulere om. Det er mulig at studentene er mer modne enn elevene og derfor tar undervisning og læring mer alvorlig. Det er også mulig at universitetsstudiet gir studentene bedre anledning til å fokusere på russiskfaget, siden de ikke har så mange andre fag å jobbe med. En annen forklaring kan være at studentene hadde en bedre lærer enn elevene. Som Imsen (2010: 22) peker på, er læreren den ”viktigste formidleren av skolens innhold til elevene”, og det kan derfor være avgjørende, spesielt for mindre flinke elever, hvor dyktig læreren er. Med dyktighet mener jeg både faglig og pedagogisk kunnskap. Hvor dyktige lærere mine informanter hadde, har jeg ikke kjenskap til og vil derfor ikke fokusere på dette. I alle informantgruppene merket jeg et tydelig skille mellom tre typer informanter som jeg kalte ”nivå 1”, ”middels” og ”sterke”. Det var godt samsvar mellom informantenes generelle språkkompetanse og deres nivå når det gjaldt tallord. Det er derfor rimelig å anta at grunnleggende grammatikkforståelse er en forutsetning for å mestre et såpass vanskelig tema som «tallord».

Det som er mest interessant for meg, er å sammenligne studentenes og elevenes kunnskaper i temaet ”tallord” i forhold til hva de forskjellige gruppene hadde mest og minst problemer med. I tabellen nedenfor kan vi se hvordan «relevante» temaer ble rangert i hierarkiene til elevene og studentene. I hvert hierarki står temaet som ga flest feil, øverst.

studenter	elever (pilottest)	elever (hovedtest)
<ul style="list-style-type: none"> • adjektiv etter 2 og oppover • substantiv etter 5 og oppover • substantiv etter 2, 3 og 4 • tallordene 1 og 2 • skrivemåte • adjektiv etter 1 • substantiv etter 1 	<ul style="list-style-type: none"> • adjektiv etter 2 og oppover • substantiv etter 5 og oppover • skrivemåte • tallordene 1 og 2 • substantiv etter 2, 3 og 4 • adjektiv etter 1 • substantiv etter 1 	<ul style="list-style-type: none"> • skrivemåte • adjektiv etter 2 og oppover • substantiv etter 5 og oppover • substantiv etter 2, 3 og 4 • tallordene 1 og 2 • adjektiv etter 1 • substantiv etter 1

I følge hierarkiene var de letteste temaene for både studentene og elevene «substantiv etter en» og «adjektiv etter en». Etter disse to temaene blir hierarkiene litt forskjellige.

Jeg vil først sammenligne hierarkiene til studentene og elevene fra hovedtesten, siden deres hierarkier ligner mest på hverandre. Det som skiller disse gruppene er «skrivemåten av tallord». Dette temaet var det vanskeligste for elevene fra hovedtesten. For studentene var skrivemåten av tallordene et av de lette temaene. Jeg skrev den mulige årsaken til hvorfor tallordenes skrivemåte topper hierarkiet til elevene i kapittel 4.2.2.5. Elevene hadde lavere russiskkompetanse enn studentene, både i de «irrelevante» og «relevante» delene. Dette kan ha ført til at de ikke var i stand til å gjøre mange av oppgavene i det hele tatt, og dermed ikke fikk feil på dem. Tallordene kjente de imidlertid til, men svært ofte kunne de ikke skrive dem rett. På denne måten ble det mye feil med tallordenes skrivemåte.

Ellers topper «adjektiv etter tallordene to og oppover» og «substantiv etter fem og oppover» hierarkiene til begge gruppene, så dette er åpenbart krevende emner. Hierarkiet til elevene fra pilottesten tyder på at teamet «substantiv etter tallordene to, tre og fire» er ikke like vanskelig som «skrivemåten av tallordene» og «tallene en og to». Det finnes ikke noe fasit på hva som bør være lett og vanskelig for elever. Men det er naturlig, i forhold til russiske syntaktiske regler, at substantiv etter tallordet én er lettere å bøye enn substantiv etter to og oppover, og det samme gjelder adjektiver også. At substantiv etter to, tre, og fire er lettere å bøye for elevene og studentene enn substantiv etter fem og oppover, ser vi i tabellen ovenfor. Dette har nok sammenheng med at substantiv etter fem og oppover skal stå i genitiv flertall, som er en vanskelig kasusform å mestre. At adjektivene er krevende, har trolig sammenheng med at noen tall krever adjektiv i genitiv entall, mens andre tall følges av tallord i flertall.

Temaene «skrivemåten av tallordene» og «tallordene én og to» kan ikke sammenlignes med kasusbøying, for her er ikke kasus kategorien relevant. Men jeg kan i hvert fall se at jo større tallordet er, jo vanskeligere det er å operere med det. Det gjelder både kasusbøying og måten tallordene skrives på.

For å kunne kommunisere på russisk og forstå innhold i autentiske tekster må elever og studenter mestre kasusbøying. Man må lære to ting når man jobber med kasusbøying: 1) kasusendelser og 2) bruk av kasus i ulike syntaktiske konstruksjoner. Mens man kan pugge kasusendelser, er det mye vanskeligere å mestre reglene for kasusbruk gjennom pugging. Her er forståelse for syntaktiske mønstre avgjørende – elever og studenter er nødt til å ”knekke koden”, det vil si forstå hvordan regelen fungerer. De elevene som sliter med forståelsen av regler, kan i følge Imsen enten

bruke «puggemetoden» eller gi opp, i dette tilfelle ignorere grammatikken (Imsen 2012: 310). Min oppgave som lærer er å prøve å hjelpe elevene til å «knekke koden». For å få elevene til å forstå et så abstrakt tema som kasusbruk må jeg som lærer forsøke å få det til å bli så konkret som mulig. Da er det blant annet assosiasjoner, tankekart, bilder og forenkling av lærestoffet som kan være til hjelp. Med forenkling av lærestoffet mener jeg at elevene ikke trenger å lære alle reglene for bruk av en bestemt kasus på en gang, men kun de som brukes oftest på deres nivå. Man kan også trekke frem huskereglene for når man bruker forskjellige regler. For eksempel at tallet 40 skiller tallordene for hvor det bløte tegnet skal plasseres, i slutten eller i midten. Et annet eksempel er når man skal bruke genitiv flertall for substantiver som står etter tallord. Det første tallet i tellerekken som har det bløte tegnet – *пять*, er «ansvarlig» for genitiv flertall.

Et annet moment er lærerens tidsbruk. Hva bør jeg som lærer bruke mest tid på? Når det gjelder konstruksjoner med tallord, tyder min undersøkelse på at adjektiv må vies like mye tid som substantiv. Det andre momentet som jeg oppdaget i analysen av testen, er at genitiv flertall er et utfordrende tema for elever og studenter, og det må derfor settes av mye tid til dette emnet.

I denne oppgaven har jeg trekt frem følgende punkter: basiskunnskaper i et språk er avgjørende for mestring av mer kompliserte temaer slik som tallord, og regler for substantiv er lettere enn adjektiv, skrivemåten for tallord større enn ti er vanskeligere enn tallordene mellom én og ti. I tillegg er kasusbøying, bokstaven *ь* og det bløte tegnet utfordrende for norske elever. Selv om utfordringene er mange, er tallord likevel ikke et uoverkommelig tema for norske skoleelever og studenter.

Litteraturliste:

- Berkov, Valerij (2005): *Stor norsk-russisk ordbok*. Kunnskapsforlaget. Oslo.
- Berkov, Valerij (2011): *Stor russisk-norsk ordbok*. Kunnskapsforlaget. Oslo.
- Haraldsson, Helgi (1999): *Russisk grammatikk for grunnfag*. Oslo: Unipub Akademika. Oslo.
- Imsen, Gunn (2010): *Elevenes verden*. Universitetsforlaget. Oslo
- Lyngsnes, Kitt og Rismark, Marit (2011): *Didaktisk arbeid*. Gyldendal. Oslo
- Mathiassen, Terje (1996): *Russisk grammatikk*. Universitetsforlaget. Oslo.
- Nettet, Tore (2007): Hva bachelorstudenten bør vite om russisk fonetikk og fonologi. Tromsø: Institutt for språkvitenskap. Tromsø.
- Nielsen, E. B. (2003): *Grammatika. Russisk grammatikk*. Gyldendal. København.
- Nordenstam, Trond Gunnar (2011): *Lærebok I bokstavedelen*. Universitetet i Oslo. Oslo
- Timberlake, Alan (2004): *A reference grammar of Russian*. Cambridge University press. Cambridge.
- Tornberg, Ulrika (2000): *Språkdiraktikk*. Forlaget Fag og Kultur.
- Smyth, Sara og Crosbie, Elena (2002): *RUS': a comprehensive course in Russian*. Cambridge University press. Cambridge.

Vedlegg:

Pilottest

Hvor lenge har du studert russisk?	
Hvilke andre språk har du hatt på skolen?	
Er det noen i familien din som snakker russisk? Hvem?	
Hva jobber dine foresatte med?	
Hvorfor valgte du å lære russisk?	
Hvordan vil du vurdere din egen motivasjon for å lære russisk?	1 2 3 4 5 svak sterk
Hvordan vil du vurdere dine egne ferdigheter i russisk?	1 2 3 4 5 svak sterk
Hva er det morsomste med å lære russisk?	

Oversett følgende

Alle tall skal skrives med ord

Norsk	Russisk
1 godt år	
2 rom	
10 store vinduer	
Pene jenter	
12 gode år	
1 leilighet	
5 fine hunder	
8 hvite hus	
4 store vinduer	
15 byer	
2 fine hunder	
Liten skole	
3 hvite hus	
7 bøker	
1 stort vindu	
50 gode år	

Spørreundersøkelse 2

Oversett følgende

Alle tall skal skrives med ord

Norsk	Russisk
1 godt år	
familie	
2 rom	
10 fine ord	
Pene jenter	
12 gode år	
1 leilighet	
Blå tallerken	
5 store hunder	
8 hvite bord	
4 fine ord	
15 byer	
2 store hunder	
Liten skole	
3 hvite bord	
7 bøker	
1 fint ord	
50 gode år	

Sett ordene i parentes i riktig form
Alle tall skal skrives med ord

1) Там стоят 2 (красивая девушка)

_____.

2) Там стоят 10 (большой стакан)

_____.

3) Она сказала 1 (плохое слово) и 5 (хорошее слово)

_____?

4) Он написал 8 (хорошая книга)

_____.

5) Там 4 (жёлтый банан) и 6 (оранжевый апельсин)

_____.